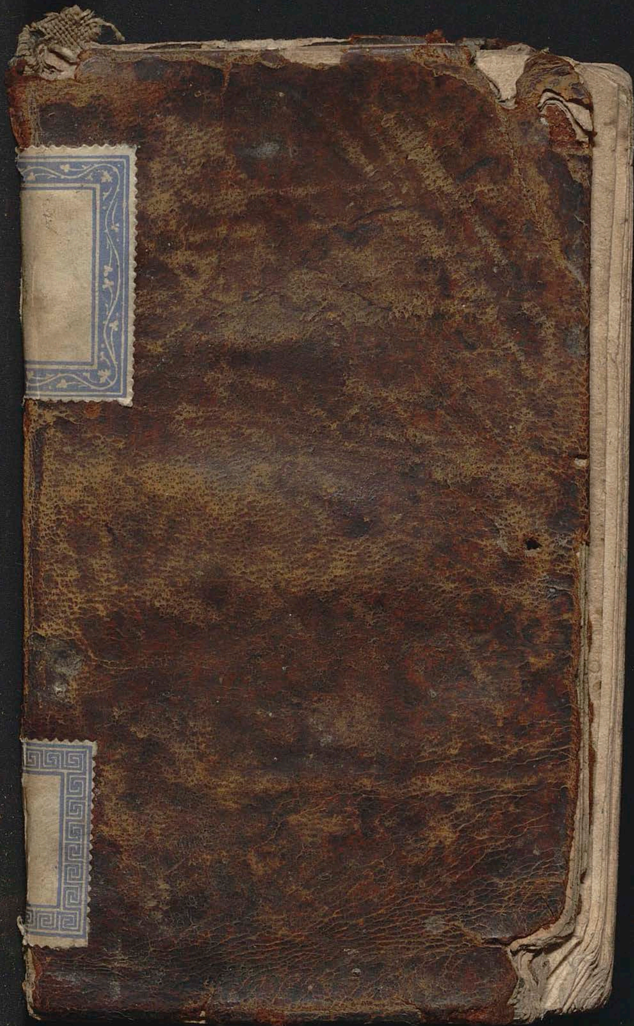
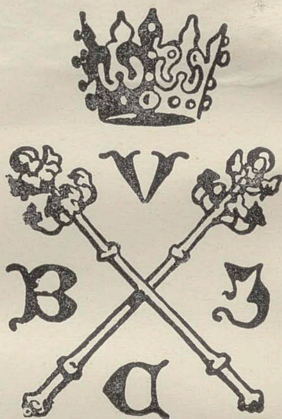

DISTRACTIONES ITINERANTIUM

PIÆ, JUCUNDÆ, ERUDITÆ,
CUM VALIDO PRÆSIDIO

DIVORUM CÆLITUM

ET ELENCHO ITINERUM AD PRÆCIPUA
LOCA ORBIS TERRARUM,

Suppeditatæ
PIIS ET CURIOSIS VIATORIBUS

à R. P. JOANNE DREWS S. J.
Pruteno-Varmiensi.

…d vitandum tædium, lucrandũ Tempus, & feliciter conficienda Itinera.

SECUNDA EDITIO
duplici Corollario aucta.

BRUNSBERGÆ
Typis Collegiĳ Societatis JESU
ANNO MDCCVIII.

Videte Fratres, quomodo cautè ambuletis: non quasi insipientes, sed ut sapientes; redimentes tempus: quoniam dies mali sunt.

Ephes. 5. 15.

Ad Perilluſt. & Rndmum D,

D. LAURENTIUM JOSEPHUM

à Bułovice

NYCZ

Canonicum Varmienſem, &c, &c.

COmplura ſunt, quæ nos aſſiduè exercent, fatigantq́ Itinera Perill. Rndme D, Patrone Munificentiſſime. *Imus, ferimur, rapimur diurni nocturniq́, terrâ mariq́, Viatores. Imus, motu proprio, in negotijs ultro ſuſceptis; ferimur Majorum imperijs; rapimur nolentes volentes temporum impetu, & irrefragabilis deſtinationis Divinæ fato. Omnia (præter Motorem primum, qui immotus omnia movet) ſunt in motu perpetuo: quem Matheſis aßequi non poteſt, pa-*

patimur omnes. Cæterum cùm hujusmodi motus innumeris obnoxij sint periculis, casibus & infortuniis, tædiis & mœroribus: in id opellam meam conferre statui; ut Viatores ad manum haberent opportunas quasdam Distractiones, & parata Præsidia; quibus in difficultatibus & periculis munirentur. Ut verò hæ ipsæ pagellæ expeditum haberent iter in lucem & orbem dum solicitus investigo Patronum: sine mora magnis occurristi passibus, indefessus & fortunatus in amplissimis itineribus & terrarum, & literarum, & virtutum & honorum, Viator. Terrestria itinera, quàm frequens suscepisti, & suscipis, non tam privatæ rei, quàm Ecclesiæ, Principum, & patriæ causâ; tam feliciter absolvisti; illisq; perennatura impressisti vestigia fidelis & in

du-

duſtrij Oeconomi, Sapientis Commiſsarij, Æquiſſimi Arbitri. In Artium liberalium, & ſublimiorum Scientiarum ſtadijs, qua laude decurreris: teſtatur eximia Eruditio in celebrioribus Athenæis & univerſitatibus comparata; qua Principum calamum & lingvam agere meruiſti; nec minore gloriâ, quàm gratiâ, egiſti. Arduas Virtutis vias quàm forti conſtantiâ pede impiger triveris: prædicat ſine aſſentatione fama, teſtatur Principum & populorum Amor, extollunt virtutum pediſſequi honores. In lubricis Honorum collibus quàm prudenter ſolideq; ſis verſatus: docent alij poſt alios, pulchrâ ſerie, & non volatu, ſed non minus multo pretioſoq; labore, quàm avitæ Nobilitatis ſuffragio, obtenti? præſertim quando recenter ex inclytæ Collegiatæ Gutſtadienſis Eccleſiæ colle, ad montem

Cathedralis Varmienſis non tam aſcendiſti, vel eluctatus es, quàm Principis impulſu, & ardentibus ſuffragantium votis raptus es. Hunc montem non fore tibi Herculeam, ſed Carolinam Columnam non vani auguramur. Ibis Plus ultra *Avitæ Soleæ, & propriorum meritorum bonorumq; paſſibus: donec (utinam ſero!) in Domo beatæ Æternitatis conquieſcas glorioſus Comprehenſor. Interim non dedignaberis ſolita humanitate in ſocietatem glorioſorum Itinerum tuorum comites admittere diſtractiones meas, & Divorum oblata Præſidia: quibus proſperum, ſecurum & jucundum Tibi, pluribusq; alÿs tuâ Beneficentia, faciat iter omne DEus ſalutarium noſtrorum. Ita vovet animitus Brunſbergæ, Anno 1701. 15. Julÿ.*

Perilluſtris ac Rndmæ Dõnis Veſtræ.

Servus addictiſſimus Joannes Drews S.I.

APPROBATIO

LIbellum huncce Politico-Spiritualem, cui titulus *Distractiones Itinerantium, piæ, jucundæ &c.* studio & operâ Admodum R. P. JOANNIS DREWS Soc: JESU, Sacræ Theologiæ Doctoris concinnatum, uti talem, qualem Author indigitat, dignissimum censeo, qui publicæ luci exponatur. In quorum fidem &c. Datum ad Ecclesiam Cathedralem Varmiensem die 22 mensis Julij, Anno 1701.

JOANNES GEORGIUS KUNIGK J. U. D. Cantor Vicarius & Officialis Generalis Varmiensis, Pultoviensis Canonicus &c.

mppa.

FACULTAS
R. P. Provincialis.

C*ùm Librum, qui inscribitur* Distractiones Itinerantium &c. conscriptum à R. P. JOANNE DREWS nostræ Soc: Sacerdote. *Theologi aliquot ejus-*

dem

dem Societatis recognoverint, & in lucem fructuosè edi poße judicaverint: poteſtate mihi factâ ab Adm R. P. N. Thyrſo Gonzalez, Præpoſito Generali, concedo: ut Typis mandetur; ſi ijs, ad quos pertinet, videbitur. In cujus rei fidem has Literas manu mea ſubſcriptas & Officij ſigillo munitas dedi Grodnæ 1701. 29. Junij.

TOBIAS ARENT
Præpoſitus per Provinciam Litvanam, Societatis JESU.

mppa.

PROTESTATIO AUTHORIS.

OMnia & ſingula, quæ in hoc Opuſculo traduntur de Sanctis alijſq; Virtute illuſtribus Perſonis; intelligo humanâ ſolùm fide nixa & accipi volo plenè juxta decretum Vrbani VIII. Pont; Max; 5. Julij, 1631.

DI-

DISTRACTIO I.

Per Orationem frequentem.

OPportuniſſima Viatoribus, & jure primo loco ponenda eſt hæc Diſtractio. Cùm enim familiare ſit quibusvis mœrore vel tædio aut laſſitudine laborantibus, diſtrahere gravatum animum familiari converſatione cum amicorum aliquo; Orationem autem paſſim Aſcetæ cum S. Joanne Chryſoſt: & S Joanne Climaco Grad. 38. definiant; quòd ſit *Familiaris converſatio, & conjunctio hominis cum DEO*, qui nobis & Amicus amiciſſimus, & Pater, & Mater, & Omnia eſt: nihil opportunius Viatori probo eſſe poteſt frequenti elevatione mentis ad DEUM & Oratione devotâ. Habet hæc & jucunditatis multùm, & præſidij plurimum adverſus occurrentia

pericula, & insultus hostium visibilium & invisibilium. Solent isti vel maximè infesti esse gaudentibus otio, quo pingviore fruuntur Viatores; & ipsa mens nostra honestis occupationibus non distracta, facilè admittit, quæ aliunde ingeruntur, imò ipsa in quasvis ineptias dissolvitur, ut notavit S. Laurentius Justin: lib. de agone Christi c. 6. *Mens, si quando Oratione*, aliâve occupatione honestâ, *neglectâ, cœpit à sua custodia dormitare: repente cupiditatibus fræna laxantur, & immundis cogitationibus aditus reseratur.* Si ergo ad omnes pertinet, & ubivis locorum, illud Salvatoris nostri monitum Luc. 18. *Oportet semper orare, & nunquam deficere:* Viatores imprimis concernat, est necesse. *Plena sunt omnia periculis, plena laqueis;* ait S. Leo Serm 5 de Quadrag. non dormiunt, neque dormitant, sive meridiana, sive vespertina nocturnaque, aut matutina dæmonia, in perniciem nostram ubique ac specialiter in itineribus, intentissima. Nisi Dominus, devota oratione

in-

interpellatus in adjutorium noſtrum intendat, & ad adjuvandos feſtinet: facilè in corpore & anima gravia accipere poſſumus detrimenta. Manifeſtius id fiet exemplis.

Cùm ad Provinciale Capitulum in Germaniam proficiſceretur B. Henricus Suſo, Ord. Præd. vir quidam pius, ipſi amiciſſimus, vidit in ſpiritu, dæmones duos à facie Domini egreſſos (ut olim Satan contra Job) ut Henricum, permittente DEO quàm poſſent acerbiſſimè exagitarent. Et præſtiterunt id cumulatè tum per Fratres quosdam, qui innocentem diris calumnijs in Capitulo infamarunt; tum gravibus morbis concitatis: ut ſimul in corpore & animo torqueretur, ac fere opprimeretur. *Surius in vita 25. Jan. c 25.* Non deſunt DEO rationabiles cauſæ, ob quas ſubinde malignis Spiritibus pluſculum poteſtatis in nos tribuit, ſive ut peccata caſtiget, ſive ut virtutem coronet. Orandus igitur: ut periclitantibus paternam manum porrigat, & faciat cum tentatione proventum.

Româ Viennam ad Ferdinandum II. Imp. ex mandato Summi Pontificis, licèt æger, proficiſcebatur P. Dominicus à JESU MARIA, Carmel. Diſcalc. Et ecce videt dæmonum ingentem copiam confluentem, & conſultantem, quomodo hoc illius iter impedire poſſent. Cùm ſententijs diſſiderent, nec certi aliquid concludere poſſent: exurgens ferocior unus, *diſcedat ſanè*, ajebat: *faxo, ut brevi eum pœniteat itineris ſuſcepti* Nec defuit promiſſis; miris variisque modis exagitando infirmum viatorem. Jam mulos, quibus vehebatur, terrefactos per invia & devia ajebat: jam everſam lecticam in foſſas profundas & aquâ plenas, præcipitabat, jam alia objiciebat impedimenta; ut Sanctum vel ad reditum compelleret, vel ad impatientiam concitaret. Sed ex tota vexatione nihil tulit lucri, plurimum confuſionis; quòd unum infirmum virum, ſolâ Oratione & Patientiâ munitum, debellare non potuiſſet. *Cochem lib. 3. Hiſtor.*

Alijs artibus aggreſſi ſunt Orci ſatellites, ac ferè æternùm perdiderunt B. Ægidium Ord. Præd. dum juvenis genere, ac opibus, & ingenio florentiſſimus, ex Hiſpania tenderet Pariſios, ad animum ſublimioribus ſcientijs excolendum. In via, quaſi fortuitò, ſe ipſi adjunxit non nemo, ut videbatur, non è poſtrema nobilitate; ijsque humanitatis officijs ſeſe inſinuavit in familiaritatem Ægidij: ut hic illum aſſumeret in lecticam ſuam. Ibi his illisve miſtis ſermonibus, veterator infernalis ita incautum juvenem circumvenit, eoque deduxit; ut relicto itinere Pariſienſi, Toletum deflecteret, ſcholam Magicam, ejurato DEO frequentaret, donec vitijs quàm ſcientiâ plenior, poſt ſeptennium Doctorali laureâ in ea arte donaretur. Perierat æternùm miſer: niſi miſericors & miſerator Dominus in manu forti ex abyſſo ſcelerum eduxiſſet pereuntem; prout latiùs proſequor in Breviario meo Aſcetico *fer. 5. poſt Dom. 3. & fer. 2. poſt Dom. 17. à Pentec.*

Nimirum, ut pridem notavit S. Chrysost. lib. I. de orando DEO: *Sceleratissimi spiritus continenter obambulant, observantes nos: ut si quem deprehenderint nudatum deprecationis præsidio, protinus abripiant:* primùm quidem in cogitationes otiosas, deinde in periculosas, tandem in malas, tum in cupiditates pravas, denique in gravia delicta, &, quæ sequitur, perditionem. Ex his igitur manifestum est, quàm sit necessaria itinerantibus Oratio.

Quàm verò eadem sit Jucunda, si rite instituatur; experientiâ magis, quàm rationibus discitur. Quid enim jucundius accidere potest mendico; quàm ad ejus divitis fores mendicare, qui totus est charitas, & misericordia; Quid jucundius infirmo; quàm illi medico detegere infirmitatem suam, qui solo verbo potest quemvis depellere morbum? Quid jucundius periclitanti; quàm illius opem implorare, qui & potest, & vult juvare, dummodo humilitate & fiduciâ sincerâ invocetur? Talis est in gradu eminentissimo, imò

in

infinito, DEUS noſter. *Omnia quæcunque orantes petitis, credite, quia accipietis; & evenient*, inquit ipſe Marc. 11. Unde concludit S. Chryſoſtomus hom 19. *Oratio mœroris omnis refugium, hilaritatis argumentum, occaſio perpetuæ voluptatis eſt.* Patebit ampliùs ex Diſtractione ſeq.

Porro inter Orationes Viatoribus familiares, magisque proficuas, primas obtinet *Intentio recta*: quâ offertur DEO præſens iter, & omnes ac ſinguli paſſus, in unione itinerum Chriſti, ex motivo charitatis, obedientiæ &c. cum omnibus moleſtijs, quæ occurrent. Deinde recitatur *Itinerarium*, ab Eccleſia pro Clericis concinnatum, ſed omnibus accommodatiſſimum Addi ſolent Litaniæ de OO. Sanctis: ut contra vim, dolos, & inſidias hoſtium viſibilium & inviſibilium, contra varios alios incurſus & caſus, tutiùs communiamur; Caſtra DEI Viventis opportunè opponentes ſatellitibus Orci.

ITINERARIUM.

Initio Itineris quotidiè devotè dicendum Antiphona : In viam pacis.

Canticum.

BEnedictus Dominus DEUS Israël, quia visitavit, & fecit redemptionem plebis suæ.

Et erexit cornu salutis nobis, in domo David pueri sui.

Sicut locutus est per os Sanctorum, qui à sæculo sunt, Prophetarum ejus.

Salutem ex inimicis nostris, & de manu omniũ, qui oderunt nos.

Ad faciendam misericordiam cum Patribus nostris: & memorari testamenti sui sancti.

Jusjurandum, quod juravit ad Abraham Patrem nostrum, daturum se nobis.

Ut sine timore, de manu inimicorum nostrorum liberati, serviamus illi.

In ſanctitate & juſtitia coram ipſo, omnibus diebus noſtris.

Et tu puer Propheta Altiſſimi vocaberis, præibis enim ante faciem Domini, parare vias ejus.

Ad dandam ſcientiam ſalutis plebi ejus in remiſſionem peccatorum eorum.

Per viſcera miſericordiæ DEI noſtri, in quibus viſitavit nos, oriens ex alto.

Illuminare his, qui in tenebris & in umbra mortis ſedent: ad dirigendos pedes noſtros in viam pacis.

Gloria Patri &c.

Antiphona.

In viam pacis & proſperitatis dirigat nos omnipotens & miſericors Dominus, & Angelus Raphaël comitetur nobiſcum in via; ut cum pace, ſalute, & gaudio re-

revertâmur ad propria. Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter *ſecretò.*

V. Et ne nos inducas in tentationem. *R.* Sed libera nos à malo.

V. Salvos fac ſervos tuos. *R.* DEUS meus ſprantes in te.

V. Mitte nobis Domine auxilium de Sancto. *R.* Et de Sion tuêre nos.

V. Eſto nobis Domine turris fortitudinis. *R.* A facie inimici.

V. Nihil proficiat inimicus in nobis. *R.* Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis.

V. Benedictus Dóminus die quotidie. *R.* Proſperum iter faciat nobis DEUS ſalutarium noſtrôrum.

V. Vias tuas Dómine demónſtra nobis. *R.* Et ſémitas tuas édoce nos. *V.* Uti-

V. Utinam dirigántur viæ noſtræ. *R.* Ad cuſtodiéndas juſtificationes tuas.

V. Erunt prava in diréƈta. *R.* Et áſpera in vias planas.

V. Angelis ſuis DEUS mandavit de te. *R.* Ut cuſtódiant te in omnibus vijs tuis.

V. Domine exáudi orationem meam. *R.* Et clamor meus ad te véniat.

V. Dóminus vobiſcum. *R.* Et cum ſpiritu tuo.

ORATIO.

DEUS, qui filios Iſràél per maris médium ſicco veſtígio ire feciſti, quiqué tribus Magis iter ad te, ſtellâ duce pandiſti: tribue nobis quæſumus iter próſperum tempúsque tranquillum: ut Angelo tuo ſanƈto comite, ad eum quó pergimus locum, ac

demum ad æternæ salûtis portum pervenire feliciter valeâmus.

DEUS, qui Abraham puerum tuum de Ur Chaldæôrum eductum per omnes suæ peregrinationis vias illæsum custodisti: quæsumus, ut nos famulos tuos custodire digneris: esto nobis Domine in procinctu suffragium, in via solatium: in æstu umbraculum, in pluvia & frigore tegumentum, in lassitudine vehiculum, in adversitate præsidium, in lubrico baculus, in naufragio portus, ut te duce, quô tendimus, prosperè perveniamus, & demum incolumes ad propria redeâmus.

ADesto, quæsumus Domine, supplicationibus nostris: & viam famulorum tuorum in salutis tuæ prosperitare dispône,

ut

ut inter omnes viæ & vitæ hujus varietates tuo ſemper protegamur auxilio.

PRæſta quæſumus omnipotens DEUS: ut familia tua per viam ſalutis incedat, & beati Joannis Præcurſoris hortamenta ſectando, ad eum, quem prædixit, ſecura perveniat Dominum noſtrum JESUM Chriſtum Filium tuum: Qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritûs ſancti DEUS, per omnia ſæcula ſæculornm. *R* Amen.

V. Procedamus in pace,

R. In nomine Domini, Amen;

LITANIÆ
DE OMNIBUS SANCTIS.

KYrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon.

Chriſte audi nos. Chriſte exaudi nos.

Pater de cœlis DEUS, Miſerere nobis.
Fili Redemptor mundi DEUS, Miſerere nobis.
Spiritus ſancte DEUS, Miſerere nobis
Sancta Trinitas unus DEUS, Miſerere nobis.

Sancta MARIA,
S. DEI Genitrix,
S. Virgo Virginum;
S. Michaël,
S. Gabriel,
S. Raphaël,
} Ora pro nobis.

Omnes ſancti Angeli & Archangeli, Orate pro nobis.
Omnes ſancti beatorum Spirituum Ordines, Orate pro nobis.
S. Joannes Baptiſta, Ora pro no.
Omnes ſancti Patriarchæ & Prophetæ, Orate pro nobis.
S. Petre, Ora pro nobis.

S. Pau-

S. Paule,
S. Andrea,
S. Jacobe,
S. Joannes,
S. Thoma,
S. Jacobe,
S. Philippe,
S. Bartholomæe,
S. Matthæe,
S. Simon,
S. Thaddæe,
S. Mathia,
S. Barnaba,
S. Luca,
S Marce,

Ora pro nobis.

Omnes ſancti Apoſtoli & Evangeliſtæ, Orate pro nobis.
Omnes SS. Diſcipuli Domini, Or.
Omnes SS. Innocentes, Orate.
S. Stephane, Ora pro nobis.
S. Laurenti, Ora pro nobis.
S. Vincenti, Ora pro nobis.

SS. Fabiane & Sebaſtiane, Orate.
SS. Joannes & Paule, Orate.
SS. Coſma & Damiane, Orate.
SS. Gervaſi & Protaſi, Orate.
Omnes ſancti Martyres, Orate.
S. Silveſter,]
S. Gregori, |
S. Ambroſi, |
S. Auguſtine, | Ora pro nobis.
S. Hieronyme, |
S. Martine, |
S. Nicolaë,]
Omnes ſancti Pontifices & Confeſſores, Orate pro nobis.
Omnes ſancti Doctores, Orate.
S. Antoni,]
S. Benedicte, |
S. Bernarde, | Ora pro nobis
S. Dominice, |
S. Franciſce,]
Omnes ſancti Sacerdotes & Levitæ, Orate pro nobis.

Omnes

Omnes ſancti Monachi, & Eremitæ, Orate pro nobis.

S. Maria Magdalena,
S. Agatha,
S. Lucia,
S. Agnes,
S. Cæcilia,
S. Catharina,
S. Anaſtaſia,
[Ora pro nobis.]

Omnes ſanctæ Virgines & Viduæ, Intercedite pro nobis.

Omnes Sancti & Sanctæ DEI, Intercedite pro nobis.

Propitius eſto, Parce nobis Domine.

Propitius eſto, Exaudi nos Dne.

Ab omni malo,
Ab omni peccato,
Ab ira tua,
A ſubitanea & improviſa morte,
Ab inſidijs diaboli,
[Lib. nos Domine]

Ab ira, & odio, & omni mala voluntate,
A ſpiritu fornicationis,
A fulgure & tempeſtate,
A morte perpetua,
Per myſterium ſanctæ incarnationis tuæ,
Per Adventum tuum,
Per nativitatem tuam,
Per baptiſmum & ſanctum jejunium tuum,
Per crucem & paſſionem tuã,
Per mortem & ſepulturam tuam,
Per ſanctam reſurrectionem tuam,
Per admirabilem aſcenſionem tuam,
Per adventum Spiritûs S. Pa-
In die judicij, (racleti,

Libera nos Domine.

Peccatores, Te rogamus audi nos.
Ut nobis parcas, Te rogamus audi nos.

Ut

Ut nobis indulgeas,
Ut ad veram pœnitentiam nos perducere digneris,
Ut Ecclesiam tuam sanctam regere & conservare digneris,
Ut domnum Apostolicum & omnes Ecclesiasticos ordines in sancta Religione conservare dignetis,
Ut inimicos sanctæ Ecclesiæ humiliare digneris,
Ut Regibus & Principus Christianis pacem & veram concordiam donare digneris,
Ut cuncto populo Christiano pacem & unitatem largiri digneris,
Ut nosmetipsos in tuo sancto servitio confortare & conservare digneris,
Ut mentes nostras ad cœlestia desideria erigas,

Te rogamus audi nos.

Ut omnibus benefactoribus nostris sempiterna bona retribuas,
Ut animas nostras, fratrum, propinquorum & benefactorum nostrorum ab æterna damnatione eripias,
Ut fructus terræ dare & conservare digneris,
Ut omnibus fidelibus defunctis requiem æternam donare digneris,
Ut nos exaudire digneris,
Fili DEI,

Te rogamus audi nos.

Agnus DEI, qui tollis peccata mundi, Parce nobis Domine.

Agnus DEI, qui tollis peccata mundi, Miserere nobis.

Agnus DEI, qui tollis peccata mundi, Exaudi nos Domine.

Christe audi nos. Christe exaudi nos. Kyrie eleison. Pater noster.

Psal-

Pſalmus 69.

DEUS in adjutorium meum intende: Domine ad adjuvandum me feſtina.

Confundantur & revereantur, qui quærunt animam meam.

Avertantur retrorſum & erubeſcant, qui volunt mihi mala.

Avertantur ſtatim erubeſcentes, qui dicunt mihi Euge, euge.

Exultent & lætentur in te omnes, qui quærunt te; & dicant ſemper, magnificetur Dominus, qui diligunt ſalutare tuum.

Ego verò egenus & pauper ſum: DEUS adjuva me.

Adjutor meus & liberator meus es tu: Domine ne moreris.

Gloria Patri, &c.

℣. Salvos fac ſervos tuos,

℟. DEUS meus ſperantes in te.

℣. Eſto nobis Domine turris fortitudinis,

titudinis, *R.* A facie inimici.
V. Nihil proficiat inimicus in nobis. *R.* Et filius iniquitatis non apponat nocere nobis.
V. Domine non secundùm peccata nostra facias nobis. *R.* Neque secundùm iniquitates nostras retribuas nobis.
V. Oremus pro Pontifice nostro N. *R.* Dominus conservet eum, & vivificet eum, & beatum faciat eum in terra, & non tradat eum in animam inimicorum ejus.
V. Oremus pro Benefactoribus nostris, *R.* Retribuere dignare Domine, omnibus, nobis bona facientibus, propter nomen tuum vitam æternam, A.
V. Oremus pro Fidelibus defunctis, *R.* Requiem æternam dona eis Domine, & lux perpetua luceat eis. *V.* Re-

℣. Requieſcant in pace. ℟. Am.

℣. Pro fratribus noſtris abſentibus, ℟. Salvos fac ſervos tuos, DEUS meus ſperantes in te.

℣. Mitte eis Domine auxilium de ſancto. ℟. Et de Sion tuêre eos.

℣. Domine exaudi orationem meam, ℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiſcum, ℟. Et cum Spiritu tuo.

ORATIO.

DEUS, cui proprium eſt miſereri ſemper, & parcere, ſuſcipe deprecationem noſtram: ut nos, & omnes famulos tuos, quos delictorum catena conſtringit, miſeratio tuæ pietatis clementer abſolvat.

Exaudi, quæſumus Domine, ſupplicum preces, & confitentium tibi

tibi parce peccatis: ut pariter nobis indulgentiam tribuas benignus & pacem.

Ineffabilem nobis Domine, misericordiam tuam clementer ostende; ut simul nos, & à peccatis omnibus exuas, & à pœnis, quas pro his meremur eripias.

DEUS, qui culpâ offenderis, pœnitentiâ placaris; preces populi tui supplicantis propitius respice, & flagella tuæ iracundiæ, quæ pro peccatis nostris meremur, averte.

Omnipotens sempiterne Deus, miserere famulo tuo Pontifici nostro N. & dirige eum, secundùm tuam clementiam, in viam salutis æternæ; ut te donante tibi placita cupiat, & totâ virtute perficiat.

Quæ-

Quæſumus omnipotens DEus, ut famulus tuus N. Rex noſter, qui tuâ miſeratione ſuſcepit regni gubernacula; virtutum etiam omnium percipiat incrementa; quibus decenter ornatus, & vitiorum monſtra devitare, & ad te, qui via, veritas & vita es, gratioſus valeat pervenire.

DEUS, à quo ſancta deſideria, recta conſilia, & juſta ſunt opera; da ſervis tuis illam, quam mundus dare non poteſt, pacem; ut & corda noſtra mandatis tuis dedita, & hoſtium ſublatâ formidine, tempora ſint tuâ protectione tranquilla.

Ure igne ſancti Spititûs renes noſtros, & cor noſtrum Domine: ut tibi caſto corpore ſerviamus, & mundo corde placeamus.

Fidelium DEus omnium Con-

ditor & Redemptor animabus famulorum famularumq; tuarum remiſſionem cunctorum tribue peccatorum : ut indulgentiam, quam ſemper optaverunt, pijs ſupplicationibus conſequantur.

Actiones noſtras, quæſumus Domine, aſpirando præveni, & adjuvando proſequere, ut cuncta noſtra oratio & operatio à te ſemper incipiat, & per te cœpta finiatur.

Omnipotens ſempiterne DEus, qui vivorum dominaris ſimul & mortuorum, omniumque miſereris, quos tuos fide & opere futuros eſſe prænoſcis : te ſupplices exoramus, ut pro quibus effundere preces decrevimus, quosq; vel præſens ſæculum adhuc in carne retinet, vel futurum jam exutos corpore ſuſcepit, intercedentibus

dentibus omnibus Sanctis tuis, pietatis tuæ clementiâ, omnium delictorum ſuorum veniam conſequantur. Per Dominum noſtrum JEſum Chriſtum Filium tuum; qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritûs ſancti DEus; Per omnia ſæcula ſæculorum. *R.* Amen.

V. Dominus vobiſcum,
R. Et cum Spiritu tuo.
V. Exaudiat nos omnipotens & miſericors Dominus. *R.* Amen.
V. Fidelium animæ per miſericordiam DEI requieſcant in pace. *R.* Amen.

HYMNUS.

AVe Maris ſtella,
DEI Mater alma,
Atque ſemper Virgo,
Felix cœli porta.

Sumens illud Ave,
Gabrielis ore,
Funda nos in pace,
Mutans Evæ nomen.

Solve vincla reis,
Profer lumen cæcis,
Mala noſtra pelle,
Bona cuncta poſce.

Monſtra te eſſe Matrem,
Sumat per te preces,
Qui pro nobis natus,
Tulit eſſe tuus.

Virgo ſingularis,
Inter omnes mitis,
Nos culpis ſolutos,
Mites fac & caſtos.

Vitam præſta puram,
Iter para tutum,
Ut videntes JESUM,
Semper collætemur.

Sit Laus DEO Patri,
Summo CHRISTO decus,

Spi-

Spiritui ſancto,
Tribus honor unus.

Sub tuum præſidium confugimus S. DEI Genitrix, &c.

V. Ora pro nobis S. DEI Genitrix. *R.* Ut digni efficiamur promiſſionibus Chriſti.

ORATIO.

DEfende quæſumus Domine, B. MARIA ſemper Virgine intercedente, iſtam ab omni adverſitate familiam, & toto corde tibi proſtratam, ab hoſtium propitius tuêre clementer inſidijs.

V. Adeſte nobis SS. Angeli Cuſtodes noſtri. *R.* Defendite nos ab inimicis noſtris.

DEUS, qui ineffabili Providentia SS. Angelos tuos ad noſtram cuſtodiam mittere dignaris, largire ſupplicibus tuis: & eorum ſemper protectione defendi, & æternâ ſocietate gaudere. Per Chriſtum Dominum, &c. Divinum auxilium maneat ſemper nobiſcum. Amen.

QUidam laudum DEIparæ V. studiosiores, initio Litaniarum, post *Sancta Virgo Virginum*, subjungunt, *Mater Christi, Mater divinæ gratiæ, &c.* totasque decurrunt Litanias Lauretanas, usq; ad *Regina Sanctorum omnium*: tum proseqvuntur Litanias de Omnibus Sanctis, dicendo: *Sancte Michaël, &c.*

Quanto exiguæ operæ pretio prædictis Litanijs invocetur DEUS cum Sanctis suis: Compluribus constat experimentis. Illarum solemni cantu inter supplicandum abacta est Româ horribilis pestifera lues, tempore S. Gregorij M. Iisdem Constantinopoli sedatus est funestus & diuturnus terræ motus: postquam ex revelatione cœlitus accepta, jussi sunt incolæ continuare Litanias illas, atque in fine hanc annectere clausulam: *Sancte DEUS, Sancte Fortis, Sancte Immortalis miserere nobis.* Dum in supremo agone Sanctæ Mechtildis solitis Litanijs invocarentur Sancti: Vidit S Gertrudis singulos ad pronunciatum Nomen suum gaudio gestientes, exurgere; ac de-

demiſſos in genua, merita ſua pro moriente offerre Divinæ Majeſtati. Religioſis S. Dominici tanto præſidio contra infeſtos variorum inimicorum inſultus fuerunt eædem Litaniæ: ut proverbio diceretur: *Cavete à Litaniјs Fratrum Prædicatorum: Mira enim operantur* Barry in Anno S 18. Jan. S. Chryſoſtomus hom. in Matt. *Habent*, inquit, *vim pro nobis*, *& quidem maximam*, *orationes ſupplicationesque Sanctorum*: *ſed tunc profectò cùm nos quoque id ipſum per Pœnitentiam poſtulamus*, *& ad ſtudia meliora confugimus*. Juvat igitur, dum initio Litaniarum ad invocationem Divinarum Perſonarum, dicimus *Miſerere nobis*; ſerio conatu actum elicere Contritionis, & non obiter id pronunciare.

Litanijs convenienter ſubjungunt multi trinam ſalutationem Angelicam, cum Antiphonis *Angelus Domini*, *&c.* in venerationem Incarnationis Dominicæ & DEIparæ V. Cujus devotionis tam ſtudioſus fuit S Carolus Borromæus: ut audito campanæ ſigno, quo-

cunque loco esset, quantumvis lutoso, genua humi poneret, salutaretque Virginem Matrem cum benedicto fructu ventris sui; ut tradit Novariensis in ejus Vita lib. 7.

Plures, easque non minùs jucundas, quàm fructuosas, Preces, ut Horas Canonicas, Rosaria & Coronas DEIparæ V. Officia varia, &c. suppeditabunt tum Gradus Sacerdotalis, tum Leges Sodalitatum, quibus nomina dedimus, tum privata devotio, & quæ hic sequentur, *Distractiones*. Illam S. Francisci Borgiæ, quem precum heluonem sanctum rectè dixeris, non præteriero industriam, qua usus est, dum ex mandato Pontificio cum Cardinali Alexandrino proficisceretur in Hispaniam. Cùm enim nonnulli nostrorum PP. Procuratorum in idem iter convenissent: Franciscus ita inter comites suos divisit horas precandi: ut totus dies perpetua esset oratio. Quod orandi institutum ita probavit Cardinalis: ut & ipse inter comitantem se Clerum pari modo tempora pre-

precandi diſtribuerit, non minus jucunda diſtractione, quàm DEO grata devotione. *Sacchinus hiſt. Soc. Part. 3. lib. 7. n. 14.* Plurium vices ſoli obibant P. Petrus Faber, unus è primis Societatis Decem viris, & Pater Balthaſar Alvarez: quibus in itinere toti dies perpetua erant Oratio. P. Alvarez eo nomine libentiùs apprehendebat occaſiones itinerandi, quòd in via liberalior eſſet copia orandi: id eſt, cum DEO ſermocinandi, & contra quorumvis hoſtium incurſus nos muniendi. Oratio debet eſſe continua: ut ſicut nunquam deficit pugna, ſic nunquam deponamus arma: inquit S. Bonavent. Serm. 27. de Confeſſ.

DISTRACTIO II.

Per piam Meditationem.

ITinerarium cum Litanijs eſt opportuna quædam præmunitio contra hoſtiles incurſus & adverſos, qui per diem occurrere poſſunt, caſus. Sic muniti colligamus mentem à cæteris ſeſe ingerentibus objectis, ad inſti-

tuendam piam Meditationem: in qua non solùm cellis inclusi Ascetæ, sed etiam per orbem discurrentes Viatores probi, insignem cum uberrimo fructu experiri solent voluptatem. Nam, ut notavit S. Laurentius Justinianus, de casto connubio c. 22. *Ex ipsius assiduitate stabilitur mens, purgantur cogitationes, solitudo sapit, delectat DEUS, ingenium acuitur, castificatur sensus, illustratur ratio, loquela restringitur, & animus ad alta suspenditur Ipsa est spiritualis janua orationis, per quam Verbum ab ingredientibus agnoscitur, & puris manibus honoratur. Quamdiu mentis oratio veraciter possidetur: tanquam oculi pupilla custodienda est, & velut quoddam spirituale depositum servanda.*

Mentalis orationis, id est, Meditationis piæ, propria sunt magnifica illa, pariterq; dulcissima encomia, quæ passim SS. Patres tribuunt Orationi. Ut cum S. Bernardus apud Lud Granaten: lib. 3 de Orat. c. 8 dicit: Orando bibitur vinum spirituale lætificans cor hominis, Vinum scilicet Spiritûs S.

quod

quod inebriat mentem, & carnalium voluptatum infundit oblivionem *Et iterum:* Nihil eſt, quod dulcius in hac vita ſentitur, majore cum gaudio percipitur, corda hominum fortiùs ab amore terrenorum disjungit; nihil animum munit potentiùs, nihil hominem ad quævis bona opera facienda, & quamvis tribulationem perferendã, reddit alacriorem, ſtudio Contemplationis.

Hæc eſt Sapientia illa, de qua Eccl. 4. 22 dicitur: *Beatus vir, qui in Sapientia morabitur, & qui in juſtitia ſua meditabitur, & in ſenſu cogitabit circumſpectionem DEI.* Et Sap. 8. 16. Salomon captus admiratione & amore illius, *Intrans in domum meam*, inquit, *conquieſcam cum illa Non enim habet amaritudinem converſatio illius, nec tædium convictus illius ſed lætitiam & gaudium.* Experiuntur hanc lætitiam & gaudium non ſolùm in Contemplatione defixi Antonij & Arſenij: verùm etiam Itinerantes complures, quorum dum corpora feruntur per terras, Spiritus & converſatio eſt in cœlis

De S. Carolo Borromæo, Antistitum Sacrorum gloriâ & ideâ, tradit Novariensis Episc. lib. 7. vitæ c. 14. quòd Itineris tempus ita consumebat; ut nisi quis interim audiendus, vel cum aliquo esset colloquendum; in rebus Divinis semper animum defigeret, atque ita raperetur: ut pene sensuum intermitterentur officia. In Deciana via cùm iter noctu, densissimis tenebris, faceret, & in foveas quasdam delapsus esset, mulâ super eum jacente: ita nihilominus meditatione absorptus erat; ut ne quidem de exitu cogitaret; donec comites accensis facibus regressi, eum nihil querentem, aut dicentem, extraherent madidum ac lutulentum, hilarem tamen animo & vultu. Interdum mula, quâ vehebatur, ita offendebat, ut procumberet: ipse verò nisi corrueret, nihil plerumq; animadvertebat. Nimirum ut Tertullianus dixit: *Nihil crus sentit in nervo, cui animus fixus est in cœlo.*

Iisdem cœlestibus contemplationis voluptatibus animum pascebat India-

rum

rum Apoſtolus, S. Franciſcus Xaverius, in Itinetibus maximè arduis. Quantumvis inediâ & laboribus exhauſtum eſſet corpuſculum, humeros gravaret ſarcina cum apparatu ſacro & neceſſarijs libellis, pedes crebris cruentarentur offendiculis, capiti & vitæ imminerent latronum pericula: ibat nihilominus intrepidus & gaudens; quia animum levavit ſuper ſe & ſuper humana omnia, per aſſiduam Meditationem conjunctus DEO. Contigit Goæ, quam Luſitani metropolim imperij in India Orientali habent, ut à meridie Proregem aditurus, in viam ſe daret Xaverius. Sed abſtractâ à terrenis per Meditationem mente, varias urbis pererravit plateas, donec appetente nocte, admonitu comitis ad ſe redijt & aberrare aliquando ſenſit. Tum ad ſocium converſus; Alio die, inquit, cum Prorege agemus: hunc enim diem ſibi DEUS vendicavit. *Thurſellinus in Vita lib. 3. c. 14.* Felices dies, qui ſic impenduntur DEO! Quàm non inanes, ſed opulento alveo fluunt

in Oceanum beatæ æternitatis; & in pias mentes refundunt rivulos quosdam cœlestis voluptatis!

Tam avidæ, famelicæ & sitibundæ sunt hujusmodi Meditationum animæ, quæ aliquando gustarunt, & viderunt, quàm suavis sit Dominus: ut non modò ingens occurrentium variorum objectorum turba ipsas non impediat: verùm etiam ad quævis ingruentia, incommoda, detrimenta, imò & tormenta quodammodo insensibiles sint, præterquam dum à mentali oratione, avocantur. Consummatâ virtute tyro Societatis, Beatus Stanislaus Kostka, ita ad omnem Superiorum nutum se exhibebat morigerum, promptum & alacrem: ut nihil unquam ei oblatum fuerit difficile; nemo viderit tetricum aut tardum; imò elogium, *Omnipotentis* meruerit apud Rectorem suum Julium Fatium. Cùm verò valetudinis causâ temperare ejus intentam assiduè in DEUM cogitationem, necesse foret: eamque ob rem jussus; esset spatia orandi contrahere: visus est,

eâ

eâ ſuperioris diſpoſitione tangi. Arduum enim valde videbatur Angelico Juveni: in eum non eſſe aſſiduè fixum mente, quem olim ulnis ſuîs commiſiſſet Virgo Mater. Sed qua erat heroica indole, mox illi Rectoris voluntati tam placidè acquievit: ut animi ejus perpetua beataque tranquillitas nullatenus commoveretur. *Sacchinus hiſt. Soc. lib 4 n. 82.*

Non diſſimulavit ſimilem ſenſum Veteranus in Chriſti militia S. Franciſcus Borgia. Commendata erat cura valetudinis ejus, multâ mortificatione admodum attritæ, Marco cuidam laico Religioſo. Venerabatur hominem Franciſcus promptiſſimâ obedientiâ in ijs, quæ ad corporis valetudinem pertinebant, non aliter ac ſummum Moderatorem Ubi tamen, poſt horas aliquot in Oratione conſumptas, Marcus monebat; ut deſiſteret! blandè querulus rogabat; *ut diutulè adhuc ſineret.* Orationem enim ſuum vocabat centrum: ita ferebatur ad illum; ita quieſcebat in illa, & ægrè avellebatur

batur ab eâdem. *Idem lib. 8. n. 137.* Deguſtant nimirum in ea animæ DEO devotiores abſconditum quoddam manna, quod illis inducit grave aliarum cogitationum faſtidium. Quod quia delibavit etiam Vir ſecundùm cor DEI; faſtidiens cætera, *Meditatio*, inquit, *cordis mei in conſpectu tuo ſemper*, Pſal. 18. 15. Etiam inter negotia regni, etiam inter expeditiones belli; tam in ſtrato meo, quàm in vijs omnibus, *Meditatio cordis mei*, non minus affectuoſa, quàm attenta, *in conſpectu tuo ſemper*.

Quod attinet ad Materiam Meditationis: ea ſumi poteſt ſive ex Perfectionibus Divinis; ſive ex Myſterijs Fidei Chriſtianæ, ſive ex Vita Salvatoris noſtri DEI, præſertim Itinerantis; ſive ex Virtutibus, quibus egemus; ſive vitijs, in quæ his circumſtantijs pronior eſt lapſus; ſive ex objectis occurrentibus, montibus, campis, agris, fluminibus, &c. &c. aſcendendo ex illis ad DEUM, & moralia quædam ad uſum noſtrum decerpendo; ſive ex

Bre-

Breviario meo Afcetico, ubi in fingulos Anni dies fuppeditavi Meditationes de DEO, JESU & MARIA Denique fervire poterunt: quas infrà hic trado in fingulos hebdomadæ dies.

DISTRACTIO III.

Per Sacrificium Divinum.

SAcrificium, quod in Lege Gratiæ Majeftati fupremæ offertur, non minus folatij & liquidiffimæ voluptatis, quàm facri horroris plenum eft. Cùm enim incruento modo repræfentet Mortem DEI-Hominis in ara crucis oppetitam: imò verè & propriè immoletur Chriftus; atque, ut obfervavit S. Chryfoftomus lib. 6. de Sacerdot. c. 6. *Locus altari vicinus plenus fit Angelorum choris in honorem illius, qui immolatur:* Ecce unde horror, reverentiâ & terrore plenus; ut meritò Actionem hanc *Tremendum Myfterium* appellet Concilium Trident. Seff. 22. Ex alia parte cùm totum, quod in tremendo hoc Sacrificio agitur, agatur non folùm ad fummum, & DEO dignum cultum defe-

rendum: sed etiam ad supremam illam Majestatem, innumeris, nec levibus noxis nostris offensam, nobis conciliandam, placandam & propitiandã; insuper ad necessarias nobis varias gratias efficaciter impetrandas: ecce unde solatium. Deniq; cùm Divinum Christi Corpus & sangvis, dum Sacerdos facit ad aram, non solùm habeat rationem Sacrificij, sed etiam *Sacramenti*, in refectionem animarum nostrarum instituti: ecce unde liquidissima, copiosissima & planè Divina voluptas! Quidni igitur oblatio talis tantiq; Sacrificij dici, & esse possit Itinerantium pia quædam & jucundissima Distractio!

Hinc Divini cultûs studiosiores, animabus juvandis addictiores, & lucrorum suorum spiritualium magis avari Viatores, non facilè committunt; imò omni diligentiâ contendunt: ne dies aliqua ipsis transeat, non facto, aut non audito, ubi possibile est, Sacro. De S Francisco Salesio testatur Episcopus Ebroicensis in ejus Vita: eum quotidie, etiam in Itinere, solitum facere,

cere ad aram, quantumvis ſæpe non pauca, nec levia occurrerent impedimenta De S. Carolo Borromæo ſcribit Epſcopus Novarienſis in ejus Vita libr. 7. cap. 13 Miſſæ Sacrum facere nunquam omiſit niſi morbi neceſſitate, eâque non quâvis, ſed ſummâ coactus. Quâ perpetuâ S. Cardinalis conſuetudine obſervatâ, idem de aliis quoque Præſulibus perſuaſum habebant Mediolanenſes. Unde cùm non nemo advertiſſet: Epiſcopum quendam non facere, ſed alterius Sacerdotis audire Miſſam; ſeriò rogavit: an is Præſul interdicto Eccleſiaſtico vetaretur celebrare Miſſam? Faciebat autem Sanctus Divinum hoc Sacrificium non facilè in Sacello domeſtico, ſed in publicis Eccleſijs propter ejusdem dignitatem. In itinere verò, impetratâ pro ſe & comitibus ſuis Sacerdotibus, ſpeciali veniâ à ſummo Pontifice, unâ alterâve horâ ante auroram dicendi Miſſam, maturè divina expediebat: ne ſuperveniente aliquo obice arctaretur poſtea, *Idem lib. 3. cap. 3.* Cardinali

Stani-

Stanislao Hosio, viro non minùs sanctitate quàm dignitate & Doctrinâ Eminentissimo, eadem consuetudo fuit, Teste Rescio in Vita c. 16. & 19. usq; ad decrepitam ætatem Missam dicebat quotidie, vel audiebat, etiam in infirmitate. Quamobrem in ipso sæpe diluculo, qualecunque tandem cœlum esset, ad Ecclesiam accedere consueverat. Ante missam nullis unquam negotiis operam dare volebat: soli meditationi vacabat, reliquis omnibus curis & cogitationibus animo pulsis.

Non minor cura fuit quotidiani Sacrificij sancto Francisco Borgiæ; de quo tradit Sacchinus tom. 3. lib. 8 histo. Soc. quòd Sacramentalem Communionem nullo unquam die ab inita Societate, nec valens, nec æger prætermiserit: quàmvis multis & longinquis arduisque itineribus sæpe impediretur. Sacrificij verò celebrandi tam fuit studiosus in itinere: ut illius causâ grave non duceret; unam alteramve leucam à via deflectere, vel locis de cætero parum commodis pernoctare. Cùm

aliàs nullo modo pateretur ſæcularis fortunæ ſuæ mentionem fieri; ſi quando in via aliter copiam faciendi ſacri impetrare non poſſet: tum deniq́ue comiter innuebat ſocio; *tempus eſſe ſæcularis poteſtatis auxilium implorandi*, inſinuando: quis olim fuiſſet.

P. Franciſcus Suarez primi nominis è Societate JESU Theologus, cùm in itineribus verſaretur; nihil penſi habebat, viæ ſpatium Sacrificij causâ producere: adeò, ut aliquando in Luſitania Ulyſſiponem inter ac Eboram, profeſto quàmvis die ad duodecim paſſuum millia, ſacrificandi ut copiam nanciſceretur, recto à tramite abſceſſerit. *Maſſejus in ejus vita cap. 20.* Idem dicenti cuidam, laborioſum eſſe, quotidie Sacrum facere, reſpondit: *Minimè. Quæ enim alia hora in vita plenior eſt ſolatij & voluptatis? Eâ quoties carere cogor: planè exareſcit animo*, Lohn. tit. Sacrificium. Apoſtolicum hunc eſſe ſpiritum & morem, probe nôrunt Viri divino cultui addictiores. S. Andreas Apoſto: cùm ab Ægea tyranno

ranno urgeretur, ut dijs ſacrificaret, reſpondit: *Ego quotidie ſacrifico Omnipotenti DEO, non boves & oves, ſed Agnum immaculatum &c.*

Quod genus obſequij non raró placuit Divinæ Majeſtati prodigioſis gratiis compenſare. S. Iſidorus ruricola impetraverat à Domino ſuo, ut quotidie Divino Sacrificio intereſſe poſſet: interim autem Angeli pro eo glebam verſabant aratro. Waltherus à Birbach, nobilis Belga, pietate eximius, pro ſolemni haſtiludio in civitatē profectus, in itinere divertit ad Eccleſiam, more ſuo Miſſam auditurus. Cùm verò etiam alteri ſacrificio intentus moras traheret: Angelus ejus ſpeciem indutus, magno cum plauſu loco Waltheri conflixit. Sacerdos ſacra loca in Palæſtina viſitans, dum ſocii maturantes iter digrediuntur, perſtitit ſolus Divinamq; hoſtiam immolavit inde iter ingreſſus, ab obvio equite rogatus eſt, ut pone ſe aſcenderet eqvum. Aſcendit: & eodem die ante fores domûs ſuæ, licèt longi-

longiſſimè diſſitæ, ſubſtitit. *Cantiprat. lib. 2. apum ca. 40.* Sic mora facta ſacrificij causâ, magnum eſt viæ compendium. Communi hominum ſenſu, hora paſcendis jumentis data non eſt diſpendium itineris: quantò minûs quæ impenditur reficiendæ animæ, & colendo Deo?

Magnum tenuis opellæ ad aram præſtitæ pretium tulit Franciſcus Maſtrilli, nobiliſſimus in regno Neapolitano adoleſcens. Venit is aliquando in templum Domûs profeſſæ Neapolitanæ S. J. die, quo juventus literaria vacabat à ſtudijs: offenditq; Sacerdotem accinctum ad Sacrum faciendum, ſed miniſtro, ut ſubinde fit tali die, deſtitutum. Ergo liberaliter offert operam ſuam. Sed Sacerdos comiter abnuit, prætendens; Franciſcum tardiùs venturum ad villam, animorum relaxationi deſtinatam; maximè cùm ipſe in Miſſa facienda admodum prolixus eſſet. Sed his non abſterritus adoleſcens, propoſito ſuo inſiſtit, & cunctantem deducit ad aram. In

Memen-

Memento igitur ministrum tam officiosum & religiosum remuneraturus celebrans Sacerdos instat ferventiùs apud Deum: ut tam piam promptamq; sibi præstitam operam (non sine insigni sui victoria) speciali aliquo favore remunerari gratiosè dignetur. Auditus est. Nam Mastrillus Societatem ingressus, post multos annos Superiorum dispositione, & Sancti Xaverij manifestâ invitatione in Japoniam profectus (ubi pro fide cæsus occubuit) cùm Goæ in India ante sepulchrum S. Xaverij orans, miraretur: unde sibi ea gratia obvenisset, ut præ reliquis, se longè melioribus, magisq; idoneis, ipse Missionem Japonicam obtineret ? Respondit ei Sanctus: id factum fuisse in remunerationem obsequii, quòd olim Neapoli exhibuerat, offerendo se tempore incommodo Sacerdoti in ministrum Divini Sacrificij *Mansi disc.* 10 *n.* 3. non ergo est dispendiũ(iterũ ingemino) morula impensa cultui divino præsertim per oblationem hostiæ Divinæ.

Cæte-

Cæterùm etsi extraordinariæ hujusmodi gratiæ deessent: abunde sufficere nobis deberent communes fructus, qui ex hoc Sacrificio percipiuntur liberalissimè; de quibus Laurentius Justinianus lib de Obedien: *Nullus profectò*, inquit, *valet humano explicare eloquio, quàm locuples fructus, quantave ex hujꝰ oblatione atq; perceptione Sacramẽti Spiritualia exuberent dona. Reconciliatur quippe peccator DEO, Justus autem justificatur adhuc, lætificantur Angeli, cumulãtur merita, augẽtur virtutes, resecantur vitia, diaboli machinamenta superantur, sanantur ægri, eriguntur lapsi, debiles refocillantur, famelici saturantur, & defuncti fideles istius Sacramenti liberantur effectu.* Si enim exuberans Divina Bonitas multa & maxima etiam non petentibus & indignis largitur dona: quid negabit offerenti Christum? Non fuit temerarius, aut per jactantiam effusus Sacerdos è Societate nostra eximiæ virtutis, qui ingenuè fatebatur: se vel uno Sacrificio oblato, impetrare à DEO quod vellet.

Sed demus: nihil omnino commodi in particulares personas nostras redundare ex Opere hoc Divino. Numquid homines divino cultui specialiter addicti, & ad id muneris consecrati, perpetuoq; charactere insigniti, fraudabimus per negligentiam nostram, vel per modicum aliquod impedimentum, Supremam Majestatatem cultu, quem solùm & unicum à nobis habere potest dignum se? Fraudabimus Divinarum Personarum Triadem illa suavitate & delicatissimo gustu, quem habet ex oblatione Sacrificij hujus? Fraudabimus Ecclesiam Triumphantem in cælis hoc Epulo, Militantem in terris hoc præsidio, Patientem in expiatorijs flammis hoc refrigerio?

Absit à quovis cordato DEI cultore tam turpis incuria. Quin potiùs desiderio desideremus cum Christo Redemptore offerre, & manducare hoc Pascha; & coarctemur spiritu, donec perficiamus illud. Quodsi quandoq; ejus copiam nullatenus habere possimus: ingemiscamus cum parvulis illis Thern: 2 qui fame sitiq; tabescentes,

Matribus suis dixerunt: Ubi est vinum & triticum? Effundamur cum pijssimo Viatore, B. Stanislao Kostka, coram Patre cælesti, & DEI nostraque Matre in pias querelas: quòd Pane nostro quotidiano *supersubstantiali* (ut habet S Matthæus c. 6 11.) destituti simus. Cùm enim nobilissimus ille adolescens, Viennâ Romam admodum arduam suscepisset peregrinationem; notabilem viæ partem emensus, ne deficeret, Pane fortium animam reficere optavit. Ingressus ergo in vicinum, ut putabat, templum, Divinum expectavit Sacrificium: in quo Angelorum escâ reficeretur. Nemine comparente, qui Sacrum faceret, Communionem Sacrã expetiit. Sed neque hujus copia facta, eò quod hæreticorum id fanum esset. Quo comperto, Stanislaus in amaras effusus lachrymas infortunium suũ deploravit. At non diu infortunatum esse sustinuit providus DEUS: quod ab hominibus habere non potuit, Angelicis manibus iterum ei suppeditavit Epulum Divinum tantò dulcius; quantò magis desideratum, *Sacchinus par. 3,*

hist. Soc. lib. 4. n. 59.

Nobis defectum opportunitatis Sacrum faciendi vel audiendi, utcunque compensare licebit, tum *Communione Spirituali*, ut vocant: id est desiderio fervente realis Eucharisticæ Communionis, ac simili, ut in illa solemus, animi præparatione ad percipiendos effectus illius: tum *Imitatione quadam Liturgiæ Ecclesiasticæ*; sive legendo, aut memoriter recitando devotè ea, quibus Missa (absque Consecratione) constat; v. g. Introitum, Orationes, Epistolam, *E*vangelium, Credo &c. sive nostris verbis eliciendo affectus & preces similes ijs, quæ in Missa adhibentur. v. g Præparationem per Actus doloris & confessionis privatæ coram DEO: deinde Orationes aliquas, veluti collectas, fundendo; quibus etiam præmitti potest *Gloria in excelsis*; tum ex epistolis Sancti Pauli, & Evangelijs sententiam aliquam affectuosè expendendo; post hæc Symbolum sive Apostolorum, sive Nicænum pronunciando, Offerendo DEO omnia, quæcunq;

per

per orbem universum celebrantur eo die Sacrificia, unà cum prompta voluntate sacrificandi, si opportunitas esset. Denique instituatur Communio Spiritualis, & opportunæ preces quædam subjunctæ concludant Liturgiam privatæ devotionis

Missa sicca appellari solet hujusmodi Liturgia, in qua non fit Consecratio panis & vini: potest autem valde irrigua esse, cælitus demissis gratiarum & consolationũ divinarũ fluentis; si in ara cordis ferbuerit affectꝰ devotionis. Talem Missam Christus ipse celebrari aliquando voluit à P. Dominico à JESU MARIA Carmelit. Discalc. Viro eximiæ Sanctitatis In quodam enim raptu vidit Christum D. cum V. Matre sua, & multa Angelorum, aliorumque Cælitum corona descendere de cælo & eum in splendidissimo throno cum Matre sua considere. Audiit quoq; mandantem: ut Dominicus solemnem coram ipsis Missam celebraret Mox ab Angelis sacris vestibus pretiosissimis indutus, Ss. JOSEphum

& Franciscum ut Levitas lateri suo assistentes habuit. Deductus à Ministris Angelis ad aram, cùm transiret thronum, in quo consederant JESUS & MARIA, vidit ipsos reverenter sibi assurgentes, Angelos autem & Sanctos profundâ submissione se venerantes, in documentum: quæ reverentia debeatur Sacerdoti Sacrificanti; & quàm graviter, ac religiosè ipse agere debeat, dum personam Christi repræsentat Peractæ ceremoniæ & orationes omnes absque Consecratione: siquidem Christus adfuit in persona propria. Communionem tamen Sacram Dominico dederunt Angeli sub speciebus panis: sangvis autem ex ipso Christi latere datus. Absolutâ Missâ ad fulgentissimum thronum à Ss Josepho & Francisco deductus fuit; eidemq; impositum rursus Angeli & Sancti profundâ inclinatione sunt venerati. Christus verò humillimas pro ea dignatione agenti gratias, largam dedit benedictionem, monuitq;: ut humeros non uni, nec levi pararet cruci: siquidem

dem ab ipso electus sit in salutem multorum. *Ex vita impressa Viennæ Anno* 1678. Quàm gratum est DEO, & fructuosum nobis, ipsum reale Sacrificium Missæ: quando vel umbra ejus, seu externæ ceremoniæ tam sunt acceptæ?

DISTRACTIO IV.

Per breves, sed affectuosas Aspirationes ad DEUM & Sanctos.

PLurimùm commendatas ab Ascetis omnibus, & creberrimo usu receptas à Sanctis, hujusmodi Aspirationes, quas *Jaculatorias orationes* passim vocant, Tertulianus Tr: de Orat: c. 1. appellat *Orationes sine agmine verborum*: commendavi & ego in Breviario meo Ascetico 31. Januarij, ex quadruplici capite. 1. Quod facillimè eliciantur; & hominem non fatigent; imò sunt respirium quoddam fatigato. 2. Quod non sint obnoxiæ tædio, distractionibus, & infestationibus dæmonis. 3. Quòd plurimùm conferant ad conservandam memoriam Præsentis

DEI, & alendum ignem fervoremq́; Charitatis erga ipsum. 4. Quòd valde conducant ad facilitandum & promovendũ quarũmvis virtutum exercitium.

Unde tradit Cassianus lib.2. Instit: c. 10. veteres Ægypti Patres censuisse: *Vtilius breves orationes, sed creberrimas, fieri: ut frequentiùs Dominum deprecantes, jugiter eidem cohærere possimus,* animo & corde ipsi conjuncti: *& insidiãtis dæmonis jacula, quæ infligere nobis tunc præcipuè, cùm oramq, insistit, succinctâ brevitate vitemus. Sic,* addit S Joannes Climacus gradu 28. *uno verbo & publicanus ille ex Evangelio, & prodigus filius, DEUM sibi reconciliaverunt, unumq; fidele verbum salvavit latronem;* à Davide quoq: transtulit DEUS grande, idq́; duplex, peccatum. Non quàm multa, sed quàm religiosa, & ferventia ad DEUM verba fundamus, refert.

Modus hic orandi vel maximè opportunus est turbâ negotiorum distractis, & Itinerantibus. Proinde Aspirationum & Orationum hujusmodi quasdam,

quaſdam, præſertim Viatoribus accommodatas, hîc ſubjungere juvat. (Plures dabuntur infrà parte 2.) præter univerſalem illam Apoſtoli & S. Pat. N. Ignatij: *Ad Majorem DEI Gloriam:* & illam Cardi. Staniſlai Hoſij; *Mane nobiſcum Domine.*

Dum manè è ſomno evigilamus.

BEnedicta ſit S. Trinitas & individua Unitas, Pater, Filius, & Spiritus S. quia fecit nobiscum miſericordiam ſuam.

Surgam: & quæram quem diligit Anima mea. Can: 3.

Dum nos veſtimus.

Indue me, Domine, viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeſtiã, patientiã, & ſuper omnia charitatem. Coloſſ. 3.

Indue me Domine, loricã fidei & charitatis, & galeã ſpei, in acquiſitionem ſalutis, per Domi. noſtrum JESUM Chriſtum. Theſſ. 5.

Dum nos lavamus.

Amplius lava me Domine ab iniquitate mea: & à peccato meo munda me. Psalm. 50.

Cor mundum crea in me DEus: & Spiritum rectum innova in visceribus meis. Ibid.

Dum iter aggredimur.

Prosperum iter faciat nobis Deus salutarium nostrorum. Psal. 67.

JESUS & MARIA sit nobiscum in via.

Dum Cælum aspicimus.

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutũ! Concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini. Ps. 83.

Tui sunt cæli, tua est terra. Ps. 88.

Adjutorium nostrum in nomine Domini: qui fecit cælum & terram. Psal. 123.

In conspectu Solis.

Vas admirabile: Opus excelsi! Ecli-

Eccli: 43. Quàm longè splendidior, qui fecit illud?

A Solis ortu usq; ad occasum laudabile nomen Domini. Psal. 112.

In conspectu Lunæ.

Benedicite sol & luna Domino: Laudate & superexaltate eum in sæcula. Dan. 3.

Pulchra ut luna, electa ut Sol MARIA.

In conspectu Syderum.

Laudate Dominum omnes stellæ & lumen. Psal. 148.

Benedicite Stellæ cæli Dominum. Dan. 3.

In conspectu terræ.

Domini est Terra, & plenitudo ejus, orbis terrarum, & qui habitant in eo. Psal. 23.

Quid mihi est in cælo: & à te quid volui super terram?

In Conspectu Montium.

Benedicite Montes & colles Domino: Benedicite universa germinantia in terra Domino. Dani. 3.

Quis ascendet in Montem Domini? aut quis stabit in loco Sancto ejus? Psal. 23.

In conspectu Camporum.

Ascendunt montes & descendunt Campi, in locum, quem posuisti eis. Psal. 103.

Benedices coronæ anni benignitatis tuæ: & Campi tui replebuntur ubertate. Psal. 64.

In conspectu Aquarum.

Benedicite fontes Domino. Da. 3.

Benedicite cete, & omnia, quæ moventur in aquis Domino.

In conspectu Avium & Pecorum.

Benedicite omnes volucres cæli Domino. Laudate & superexaltate eum in sæcula.

Bene-

*Benedicite omnes bestiæ & peco-
Domino: Laudate &c.* Dan. 3.

In conspectu Hominum.

Benedicite Filij hominum Domino: Laudate & superexalt: &c.

Benedicite Servi Dñi Dño: Benedicite sancti & humiles corde Domino. Dan. 3.

Ante Cibum & Potum.

Beati qui manducant panem in regno cælorum. Luc. 14

Sitivit anima mea ad DEUM fontem vivum. Psal. 41.

Ante Somnum.

Salva nos Domine vigilantes: custodi nos dormientes: ut vigilemus cum Christo, & requiescamus in pace. Ecclesia:

EXimius in hujusmodi affectibus, aspirationibus & orationibus fuit P Petrus Faber, primus S. P. Nost. Ignatij Socius: de quo in ejus Vita lib 2 ca 2. dicitur: Quidquid videret, audiretque

lætum ac prosperum; erumpebat in voces confessionis ac laudis: cùm villarum amœnitatem, agrorum fœcũditatem, olivetorum speciem, vinetorum pulchritudinem oculis peregrinando lustrabat; erectâ protinus ad DEum mente, pro possessoribus ac dominis grates ajebat; & pro ijsdem petebat veniam, si fortè sui Largitoris obliti, unde bona illa acciperent, non sentirent. Sic ex aspectu creaturarum tam multâ varietate, tam vario usu conspicuarum, varia & efficacia habemus tum incentiva, tum fomenta piorum affectuum erga Deum.

DISTRACTIO V.

Per Colloquia Opportuna.

RECtè dixit Terentius: *Facundus comes in via pro vehiculo est.* Sed advertendum: quòd sicut sermones institui possunt varij, læti & tristes, mundani & religiosi, boni & mali, pij & impij: sic ab itinerum comitibus varia nobis, aut ipsis à nobis, præberi possunt vehicula, quibus feramur

vel per ſpatioſam vitiorum, vel per arctam virtutum viam; ac tandem devehamur ad Cælum, vel Orcum. *Mors & vita in manibus lingvæ*: monet Spiritus S. Proverb. 18. Et Chriſtus Matt. 12. *Ex verbis tuis juſtificaberis: & ex verbis tuis condemnaberis*, Unde ſolicitus orat Eccleſiaſticus. c. 22. *Quis dabit ori meo cuſtodiam, & ſuper labia mea ſignaculū certum; ut non cadam ab ipſis, & lingva mea perdat me?* In via vel maximè neceſſaria eſt accurata cuſtodia lingvæ, & ſignaculum oris certum: cum ad levandas itineris moleſtias & liberiùs & confidentiùs cum ſocijs agere ſoleamus; & deficiente innoxiâ ſermonis materiâ, pronus ſit lapſus in nocivam vel certè infructuoſam: prout contigit Eremicolis quibuſdam S. Antonium Abb. inviſentibus.

Conſcenderant navim Fratres quidam eremi cultores, cum ſene Abbate ſuo: ut Magnum illum eremicolarum Patriarcham Antonium inviſerent, atq; aliquid ſpiritualis doctrinæ, utiliſque exempli, inde referrent. Poſt

huma-

humanitatis mutua officia, quæsivit Antonins ex Sene: Abba; bonos habuisti Fratres ad comitatum? Sunt quidem boni, respondit ille: sed habitatio eorum non habet januam. Quicunq; enim vult, intrat in stabulum, & solvit abducitq; asinum. Hoc autem dicebat, notans garrulitatem eorum: quòd sine delectu de quibusvis rebus obvijs passim loquerentur? ideoq; ora eorum assimilavit domui, seu stabulo non clauso. O quanta non rarò mephitis halat ex hujusmodi stabulis! *Major in Spec. Exemp. dist. 2. Ex. 97.*

Alius inter ascetas Magnus, cùm Fratres inter se de scripturis loquebantur, vidit Ss. Angelos illis adstantes, & plurimùm se colloquijs illis oblectantes: cùm autem aliud aliquid loquerentur; statim Ss. Angeli longiùs recedebant, & porci sordidissimi veniebant, volutabantq; se inter illos. Est enim spirituum immundorum voluptas in vaniloquijs, ne dicam turpiloquijs hominum.

Quàm verò grata sint Christo, Do-

mino

mino noſtro, pia colloquia: declaravit imprimis; quando ipſa glorioſa Reſurrectionis die manifeſtum ſe præbuit duobus diſcipulis, euntibus in Emmaus. Nihil minus, quàm gratiam iſtam merebantur illi ob defectum fidei & ſpei ſuæ: ſed quia in itinere mœſtos animos non recreabant vanâ garrulitate, ſed pio de Chriſto ſermone: meruerunt & viſibilem præſentiam ipſius, & Scripturarum declarationem, & Euchariſticam Communionem de manibus Domini.

Wadingus *in Annal. S Franciſ: ad annum 1212. n. 2.* refert: Dum S. Franciſcus ſpiritualem quandam conferentiam inſtituiſſet cum Fratribus, ita: ut ſinguli ex tempore aliquid pij dicerent; Chriſtus Dominus in ſpecie pulcherrimi Juvenis apparuit inter ipſos, atq; ſingulis mirâ benignitate & cum ſua magna voluptate benedixit.

Boverius quoq; *in Annal Capuccinorum tom. 2. pag. 553. n 8* ſcribit: Ad domum Caroli Filomarini, Nobilis Neapolitani, rus ad prædia ſua curanda pro-

da profecti, duos Capucinos Fratres, eo abſente, veniſſe; cùmque eum minimè offendiſſent, ſpiritualia colloquia cum ejus uxore miſcuiſſe. Interea Carolus è rure ſub veſperum in urbem rediens, cùm primùm domui appropinquat, muſicam harmoniam è domo erumpentem percipit. Mirabatur ille: quid intempeſtiva illa ſymphonia, eo præſertim abſente, portenderet: eoque magis admiratio augebatur, quò propiùs accedens, ea clariùs ab eo audiebatur. Quapropter ocyus domûs gradus aſcendit, atq; ubi in aulam pervenit, ſymphoniacum chorum in uxoris cubiculo concinentem animadvertit: quo amplius ſtupens, ſtatim cubiculum ingreſſus, bonos tantùm Fratres Capucinos cum uxore de rebus divinis colloquentes offendit. Quamobrem ſuſpicione in voluptatem converſâ, ipſe quartus pijs illis muſicis acceſſit.

Cæleſti muſicæ epulum accedat cæleſte. Pro more tyronum Societatis JEſu peregrinabatur cum ſocijs duobus

duobus Petrus Bastus, eximius DEIparæ V. cultor, prodigiosis etiam gratijs cælitus honoratus. Præter alias peregrinis præscriptas Leges, etiam illam (Reg. Peregr. 3.) observabant accuratè, qua jubemur interdum *piis colloquiis molestias itineris levare*:& ecce improvisi adsunt illis comites, Matrona illustrissima, vir gravitate & ætate venerandus, cum Puero venustissimo, in cujus vultu Gratiæ omnes consedisse videbantur. Nec satis fuit pios viatores hoc oculorum oblectamento pavisse: cænam insuper cælestibus illecebris conditam præbuerunt. Rogati denique; qui essent: & quas optarent grates? responderunt: *Nos fundavimus Societatem*: & videri desierunt. *Nadasi Anno dier. mem. 1. Martij.*

Alliciunt pia Colloquia cæli Principes ac cives: ut hominum se misceant consortio, & frui gaudeant humanæ cælestisq; lingvæ harmoniâ; juxta illud Christi: *Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo: ibi sum in medio eorum*, loquens eis *Ad cor*, & colligens

gens de ore eorum favos mellis, botrosq; vini meracissimi Nam ut monet Sponsa Cant: 7. si sermo noster fuerit ex pietate, prudentia, & charitate ritè compositus: *erunt verba oris tui, sicut odor malorum; guttur tuum sicut vinum optimum, dignum dilecto meo ad potandum*: in nos autem redundabit fructus Proverbio. 12. promissus; *De fructu oris sui unusquisque replebitur bonis*:

Materiam pijs sermonibus suppeditat I. Ecclesiasticus cap. 9. *Omnis enarratio tua sit in Præceptis Altissimi.* Thesaurus indeficiens & pro contemplatione, & pro sermocinatione sunt Scripturæ Divinæ, in quibus nec apex est sine mysterio vel doctrina: & quò magis expenditur, eò plus reperitur ad expendendum & disserendum. II. *Meditatio matutina*: in qua agnitæ ex lumine Divino Veritates, præsertim Practicæ, utilem præbent pio discursui materiam. III. *Objecta varia occurrentia* Ut enim homines garruli ex quibusvis rebus personisve obvijs sumunt

munt occaſionem ineptiendi: ita pij, ut apiculæ argumentoſæ, nôrunt capere argumenta diſcurſibus pijs. IV *Amor DEI, JESU & MARIÆ.* Cùm enim omnis amor indolis ſit igneæ: celari diu non poteſt. Erumpit identidem non ſolùm in ſuſpiria, & aſpirationes; ſed etiam in ardentes voces & ſermones. Cor igitur amantium DEUM, J. & M. facilè eructat verbum bonum, juxta illud Luc. 6. *Bonus homo de bono theſauro cordis ſui profert bonum: ex abundantia enim cordis os loquitur.* V. Negotia tractanda, quantumvis temporalia ſint. Si enim per ſe honeſta ſunt, & pia præmittatur Intentio ſermoni de ipſis: ſermo talis jam non prophanus, ſed pius, & apud DEUM meritorius eſt. *Omnia vilia cum charitate facta, ſiũt aurea atq; divina:* inquit Anſelmus in ca 13. ep. 1 ad Cor. VI. Quæ aliàs memoratu digna contigerunt in via, Deniq; Lectiones Spirituales & Hiſtoricæ, etiam hic traditæ & tradendæ, commodam præbebunt occaſionem ulteriori

teriori

teriori discursui: facileq; scriba doctus in regno cælorum addet de thesauro eruditionis suæ nova & vetera.

DISTRACTIO VI.

Per pias Cantilenas.

USum piarum Cantionum, præsertim Psalmorum Davidicorũ, æquè disertè ac prolíxè commendat S. Chrysostomus, exponens Psalmum 41. Cùm DEUS vidisset, inquit: multos homines esse socordiores, nec ad legenda spiritualia libenter accedere, nec qui inde percipitur, laborem tolerare: volens gratiorem laborem efficere, admiscuit Prophetiam melodiæ; ut omnes versus numero compositi, cum magna animi alacritate ac promptitudine sacros ei hymnos emittant. Nihil enim animam æquè erigit, & alatam quodamodo efficit, & à terra liberat, & exolvit à vinculis corporis, & amore sapientiæ afficit, & ut res omnes ad hanc vitam pertinentes irrideat, perficit: sicut versus modulatus, & Divinum Canticum numero

compo-

compoſitum. Noſtra certè natura uſq; adeò delectatur canticis & carminibus, & tantam cum eis habet neceſſitudinem & convenientiam: ut vel infantes ab uberibus pendentes, ſi fleant, & affligentur, ea ratione ſopiantur Nutrices quidem certè, quæ eos geſtant in ulnis, ſæpe abeuntes & redeuntes, & quædam puerilia eis carmina decantantes, ſupercilia eorum ita ſopiunt. Quocirca ſæpe quoq; Viatores meridie agentes jugalia animalia, hoc faciunt canentes, itineris moleſtiam illis canticis conſolantes Nec ſolùm viatores, ſed etiam agricolæ, uvas in torculari calcantes, vindemiantes, & vites colentes, & quodcunq; aliud opus facientes, ſæpe cantant. Nautæ quoq; remos impellentes, hoc faciunt. Jam verò mulieres texentes, & confusa ſtamina radio diſcernentes, ſæpe quidem & per ſe ſingulæ, ſæpe autem etiam omnes concorditer, unam quandam melodiam concinunt Hoc autem faciunt & mulieres, & Viatores, & agricolæ & nautæ laborem, qui ex opere

opere faciendo suscipitur, consolari volentes: utpote quòd anima, si carmen & canticum audierit, molesta & difficilia sit facilius toleratura. Quoniam ergo hoc genus delectationis est nostræ animæ valde cognatum & familiare: ne dæmones lasciva & meretricia cantica introducentes, omnia everterent; Psalmos DEUS opposuit, ut ex ea re simul caperetur voluptas & utilitas.

Hæc Chrysostomus. Pergit deinde svadere: ut etiam in convivijs Psalmorum cantus adhibeatur: *ut si ex saturitate macula quædam in animam irrepserit; eam per illam modulationẽ abstergamus, & communiter omnes stãtes dicamus: Delectasti nos Domine in factura tua; & in operibus manuum tuarum exultabimus.* Addit deinde: quòd si ob aliquam causam in aliquo loco vel tempore, non possumus voce canere: *in omni loco, & in omni tempore liceat mente canere* Nam sive in foro ambules, sive iter ingrediaris, sive cum amicis consideas: licet excitare animum

mum, licet vel tacenti clamare, eo modo, quo Exodi 14. v. 15. Moyſes tacitus clamabat, & DEUS audiebat. Et ſi fueris opifex, poteris in officina ſedens & operans pſallere. Et ſi miles ſis: aut ſedeas in judicio: poteris hoc ipſum facere. Licet etiam ſine voce pſallere; cùm mens intus reſonet. Non enim hominibus canimus, ſed Deo; qui poteſt vel corda audire, & in mentis noſtræ arcana ingredi.

Inſuper alium oſtendit modum canendi & Deo pſallendi: ſi nimirum habere ſtudeamus corpus concordans rectæ rationi ſeu animæ; animam verò conſonam voluntati Divinæ. Hoc ſi habueris: *juxta ipſum David ſtare poteris. Hic non eſt opus citharâ, neq; nervis extenſis, neq; plectro, nec arte, nec ullis inſtrumentis: ſed ſi velis, te ipſum efficies citharam; cùm carnis membra mortificaveris, & animæ cum corpore pulchrum concentum effeceris.*

Itinerantibus licet, omnibus his tribus modis pſallere; & voce ſonare, & mente devota & corporis mortifi-

catione; seu sensuum cum recta ratione consensione. Quæ harmonia, ut DEum Divosque afficit jucundissimè; ita ipsismet nata est liquidissimam parere voluptatem cum insigni merito. In Revelat: S. Brigittæ lib. 4. ca. 32. DEIpara V. dixit eidem de quodam, qui devoto cantu eam laudare solebat: *Dic illi; Deo placet coronas in cœlo dare ipsi pro qualibet syllaba, quæ est in cantu: & dicetur de eo* (quando cælum gloriosus ingredietur; *Ecce venit laudator.*

Habent igitur in more positum pij Viatores: ut non solùm dicant, sed canant DEO Divisque laudes; & ut majore virium contentione glorificent Sospitatorem ac Protectorem suum, Divosque Tutelares. De primis S. P. Nostri Ignatij Socijs, Parisijs Romam tendentibus, scribit Orlandinus lib. 1. hist: Soc: n. 3. *In ipso itinere vel ex Psalmis decantabant aliquid, vel de Deo agitabant inter se dulcia colloquia: atqui hac perenni vicissitudine levabant tædia itineris.*

Materiam piæ modulatoni, præter

Psal-

Psalmos, & Cantica Divinarum Scripturarum, dabunt Hymni & Rythmi, quos infrà pro singulis hebdomadæ diebus suppeditabo. Qui si proprios non habuerint tonos: flecti poterunt ad normam eorum, cum quibus conveniunt in ratione metri, seu numeri. Cæterùm ut non solùm jucundè distrahamur; sed DEO sit jucunda decoraq; laudatio nostra modulata: audiendus sacer Psaltes Psal. 45. invitans & admonens: *Psallite DEO nostro, psallite: Psallite Regi nostro, psallite. Quoniam Rex omnis terræ Deus: psallite sapienter.*

DISTRACTIO VII.

Per Lectionem Historicam vel Geographicam.

UT vinum generosum non indiget hæderâ cellæ vinariæ præfixâ: sic Lectio historica & Geographica commendatione prolixâ. Utilitatem & Jucunditatem suam quasi fronte præfert: nec plus requiritur ad eam prosequendam, quàm ut inchoetur.

Inchoata sic capit, tenetque ut magis abrumpi debeat, quàm finiri possit. Nec mirum. Est enim Historia juxta Cicer. li. 2. de Orat: *Testis temporum, Lux veritatis, Vita memoriæ, Magistra vitæ, & Vetustatis nuncia.* Quid porrò jucundius (ut nihil de Utilitate dicam) quàm elapsa tot sæcula quodammodo, revocata cernere, Mundi numerare ætates, annos & dies; quid hoc illove sæculo vel anno actum, sine labore discere; tot regnorum status, imperiorum ortus & occasum, populorum varietatem & multitudinem velut uno intuitu complecti; præterita cum præsentibus comparare, alieno damno sapere, aliorum decora in propria emolumenta convertere, virtutum vitiorumq; effectus velut in una tabula conspicere? Quæ omnia, & his longè plura, exhibet, docetque Historia & Geographia: nec alium, quam sedulam Lectionem, requirit laborem vel sumptum. Unde corporis vel animi ægritudine pressi, aut mole curarum publicarum, vel insomnijs lassi,

maximi principes vix alibi jucundiorem reperiunt distractionem, quàm in historica Lectione.

Distrahet igitur etiam Itinerantes, pari voluptate ac utilitate; præsertim si seligatur historia, quæ non solam pascat curiositatem, sed unà cum nova eruditione instillet, augeátve pietatem, faciendo doctiores pariter ac meliores. Quanquam, si probè advertimus, vix occurret nobis memorabile aliquod factum, ex quo proficere non possimus, si volumus. Vel enim præclarè, vel ineptè seu nequiter, actum est. Si primùm: habemus quod æmulemur. Si posteriùs: cautos esse decet, ne ad eundem lapidem offendamus. Unde Diodorus Siculus in procem: Vit: Philip: & Alex: *Nihil utilius jucundiusq; cogitari potest, quàm in humanæ vitæ theatro, quod Historia partibus omnibus mirè instructũ habet, sedentem, periculis avorum sine suo periculo cautum, sapientemq; fieri; exempla capere omnigena, quæ ad usum tuum utiliter qualibet in re traducas.*

Suppeditabo infra Patre 2. Lectiones aliquas Geographicas in ſingulos hebdomadæ dies. Hic unam alteramve hiſtoriam in Diſtractionem & cautelam Itinerantium ſubjungo.

Cardinalis Borbonius aliquando in Italiam proficiſcens, ad Alpium pedem ob nives denſiſſimas, plures dies coactus eſt in hoſpitio ſubſiſtere cum omni & quidem magno comitatu. Apertâ demum aliquantùm viâ, abiturus voluit, ut erat humanus, Cardinalis hoſpiti loqui. Id fiebat ſub menſæ finem, cùm ejus eleemoſynarius, gratijs de more DEO actis, conſvetum etiam *Retribuere* ſubjungeret. Interim œconomus Cardinalis rogat hoſpitem, quantum pro hoſpitio debeant. Ille negat ſe quidquam acceptare, idq; tam conſtanter: ut Cardinalis ratus latere arcanam cauſam, hoſpitem ad ſe evocârit, qui varias initio & officioſas cauſas prætexebat, tandem, cùm urgeretur, ſic ait: Ante annos aliquos duo Patres Capuccini divertebant: qui altero manè diſceſſuri con-

conjugi meæ dixerunt: se pro symbola sua ei dare suum consvetum illud *Retribuere dignare &c.* Et uxor quidem acquievit; ego verò superveniens, indignabundus eos insequor, & eis pallium aufero. Vix domum attigi: cùm in maniam incido, instar furijs acti, nullâ mali remissione. Uxor conjiciens mali causam, equitem versùs Fratres illos expedit, rogatq́;: ut revertantur. Redeunt: ac precibus suis restituunt me mihi. Ego autem ad eorum pedes supplex accido, ac veniam errati postulo; voveoq́;: nunquam accipere pretium ab illo hospite, qui in domo mea ad gratiarum actionem post mensam diceret: *Retribuere dignare &c.* Quod quia etiam eleemosynarius iste fecit, voti teneor. Laudavit Cardinalis pietatem hospitis, & ejus liberalitatem acceptavit, quia ex voto erat. Sed hospes nihil perdidit; postquam enim numerum & ætatem liberorum ejus intellexit Cardinalis, ac inter eos esse filium melioris ingenij, ad studia nati: assignavit eidem
 quin-

quingenta ſcuta annua, & uſum fru-ctum unius è beneficijs ſuis, ut in Col-legio aleretur; pollicitus inſuper illi plura præſtiturum, ſi ſe habilem ad ea faceret. *Rho. lib. 3. c. 11. n. 4.*

Quàm pium ac ſalutare ſit, in iti-nere ſubinde divertere ad ædes ſacras viæ propinquas, DEUM, DEIparam-ve ſalutandi gratiâ: ſequens docet e-ventus. Prope Culmam, oppidum in Bohemia, invaluerant latrones, non vi tantùm, ſed fraudibus etiam graſſan-tes. Quando in pagis & civitatibus, more gentis, publicæ dabantur ſalta-tiones: aderant & illi honeſtiſſimo ſplendidoq; veſtitu perſonas honeſtas imò nobiles mentiti. Familiaritate cum puellis ditioribus contractâ per varia lenocinia, & liberaliſſima promiſſa, ſva-debant conjugium ſecum; nec paucis perſvadebant, opulenta ſua patrimonia jactantes, credulas urgebant deinde: ut compactis in ſarcinam pretioſiori-bus cimelijs, paternâ domo unà cum ipſis profugerent, relictis parentibus qui conſenſum licèt non imparibus

nuptijs,

nuptijs, daturi non essent. Sic tempore non modico seducebant simplices, eâdemque operâ & deprædabantur, & magnâ orbitate affligebant civitates integras, præsertim Egram ita; ut ejus cives indictâ publicâ supplicatione calamitatem deprecarentur â DEO, & notitiam aliquam de perditis filiabus peterent: quam tandem hâc occasione acceperunt. Vir nobilis domum suam ad pedem montis Culmensis sitam, repetens, ad Sacellum viæ vicinum deflexit, & post salutatam DEIparam iter reassumpsit. At ubi domum pervenit, non sine dolore mentem subijt; quòd tabulam lusoriam (in qua rex albus in atro, & ater in albo campo depugnant) in dicto Sacello reliquerit. Nox erat: ideoque metu vicinorum latronum nemo servorum adigi potuit, ut tabulam referret. Ancilla tandem, objurgatis meticulosis, se se obtulit; & Sacellum ingressa, non solùm tabulam recepit, sed preces etiam Virgini Matri longiusculas fundere non dubitavit. Cùm

repente audito supervenientium strepitu, vix in angulum aliquem obscuriorem deflectens, vidit latronem unà cum virgine (quam cimelia in sarcinam congesta onerabant) ingressum in eandem ædem sacram. Imperat ille mox puellæ: ut ad mortem sine mora se disponat. Illa sponsum jocari rata, jocum reddit. At ubi seriò rem agi didicit, quas quas poterat, adhibet blanditias, preces, & lachrymas, sed non profuturas. Ergo brevi oratione animâ DEO & DEIparæ V. commendatâ, ejulantem foras trahit latro, & paucis inde passibus, cultro immani jugulat. Quis animus fuerit ancillæ hæc omnia spectanti, non facilè quis divinaverit: ex facto sequenti patet. Nam in præsentissimo vitæ periculo etiam furti cogitationem admisit: imò arreptâ unà cum tabula lusoria, puellæ cæsæ sarcinâ, (quam latro tantisper in templo reliquerat, dum cadaver utcunq; tumularet) domum profugit, feliciterque pervenit, Superis tenebrisq; faventibus, latrone

verò

verò, ubi advertit abesse sarcinam, totis viribus insequente usq; ad ipsam aulæ portam. Sic detecti homines nefarij, ut improvisò caperentur; altissimum domesticis omnibus silentium imposuit herus, dieq; designatâ publicam de more salutationē indixit. Adesse non sunt veriti etiam latrones: quin is ipse, qui recenter in Sacello Mariano tragœdiam dederat, choragum agere, & eandem illam ancillam in splendido vestitu ex composito expositam in theatro, solitis lenocinijs procari cæpit. Non abnuit illa: sarcinam colligit & fugit cum sponso cruento, non ignara, quam herus pararet catastrophen. Ubi ad Sacellum illud ventum: impius sacrificulus jubet, ut antè, sponsam; se morti pararet. Facit illa non sine lachrymis, quas mentiebatur: jamq; cultrum parabat lanius; cùm ecce ex insidijs cum pluribus armatis prosilit herus, latronem capit; & mox convocatâ a matâ viciniâ, mons totus in quo spe æa latronum erant, coronâ cingitur, (ex

ſupra viginti comprehenduntur & meritas dant pœnas. Inventæ ibidem ſunt & foſſæ duæ, altera opibus plena, altera cadaveribus. Pars opum, quæ diſcerni potuêre, reddita dominis ſuis: ex reſiduis Sacellum Marianum in formam templi conſtructum, prodigioſis gratijs deinceps cælitus honorati. *Gumpenberg in Atlante Mar: Imagine* 47. Hinc habent viatores, quod imitentur in ſacrarum ædium viſitatione; habent boni, unde gaudeant de V. DEIparæ protectione; habent mali, quod metuant ob vindicis Juſtitiæ executionem.

DISTRACTIO VIII.

per Lectionem Libri Spiritualis.

APoſtolus inſtruens Timotheum ſuum, primo loco commendat ei Lectionem Spiritualem 1. Tim: 4. *Attende Lectioni, exhortationi & doctrinæ.* Nam & utiliſſima eſt, & jucundiſſima tam legenti, quàm audienti. Expertus eſt liquidiſſimam ejus voluptatem S. Joannes Apoc. c. 10. quando

oblatum sibi librum non degustavit tantùm, sed ejus dulcedine captus, planè devoravit. *Et accepi librum de manu Angeli? & devoravi illum: & erat in ore meo tanquam mel dulce.*

Si tam dulcis est Lectio librorum profanorum; ut qui voluptatem in ijs reconditam delibârunt, ab ipsis ægrè avelli possint: quantò plus liquidiorum, & planè cælestium deliciarum reconditum sit oportet in libris spiritualibus, qui ex increatæ Sapientiæ officina prodierunt, & lectionem propinant non lutulentam vel carnem putridam olentem, sed aromatibus cælestium apothecarum conditam; unde & doctiores evadamus & saniores? Servire possunt equidem honestæ distractioni profani quoq; libri, si illimes sint: sed ea in illis tenenda moderatio; ne nobis è manibus expungant potiores, quibus spiritus instruatur & pascatur. Pelle luit, & quidem satis acerbè; S. Hieronymus nimiam profanæ lectionis aviditatem, & spiritualis neglectum. Rem describit ipsemet accura-

 tè in

tè, in *Regul: Monast:*

Cùm ante annos plurimos, inquit, domo, parentibus, sororibus, & quod his difficilius est, consuetudine lautioris cibi, propter cœlorum regna me castrassem, & Jerosolymam militaturus pergerem: bibliotheca, quam mihi Romæ summo studio confeceram, carere non poteram. Itaq; miser ego lecturus Tullium jejunabam. Post noctium crebras vigilias, post lacrymas, quæ præteritorum recordatione peccatorum ex intimis visceribus fluebant, Plautus sumebatur in manus. Si quando in memetipsum reversus Prophetam legere cœpissem, sermo horrebat incultus: & quia lumen cœcis oculis non videbam; non oculorum putabam culpam esse, sed Solis. Dum ita me antiqvus serpens illuderet: in media ferme Quadragesima medullis insusa febris, corpus invasit exhaustum, sine ulla requie (quod dictu quoq; incredibile sit) infelicia membra depasta est; ut ossibus vix hærerem. Interim parantur exequiæ, & vitalis ani-

mæ

nimæ clamor, toto jam corpore frigescente, in ſolo tantùm tepente corpuſculo palpitabat: cùm ſubitò raptus in ſpiritu, ad tribunal Chriſti pertrahor; ubi tantum luminis erat & tantum ex circumſtantium claritate fulgoris; ut projectus in terram ſurſum aſpicere non auderem. Interrogatus de conditione, Chriſtianum me eſſe, reſpondi. At ille, qui præſidebat; *Mentiris*, ait: *Ciceronianus eſt non Chriſtianus. Ubi enim theſaurus tuus, ibi & cor tuum.* Illico obmutui, & inter verbera (nam cædi me juſſerat) conſcientiæ magis igne torquebar, illum mecum verſiculum repetens: *In inferno autem, quis confitebitur tibi?* Clamare tamen cœpi, & ejulans dicere: Miſerere mei, Domine, Miſerere mei. Hæc vox inter flagella reſonabat. Tandem ad præſidentis genua provoluti, qui adſtiterant, precabantur: ut veniam tribueret adoleſcentiæ, & errori locum pœnitentæ daret, exacturus deinde cruciatum, ſi gentilium aliquando literarum libros legiſſem. Ego qui

qui in tanto constrictus articulo, vellem etiam majora promittere, dejerare cœpi; & nomen ejus obtestans, dicere: Domine, si unquam habuero codices sæculares, aut si legero: te negavi. In hæc sacramenti verba dimissus, revertor ad superos, & mirantibus cunctis oculos aperui, tanto lacrymarum imbre perfusus; ut etiam incredulis fidem facerem ex dolore. Nec verò sopor ille fuerat aut vana somnia, quibus sæpe deludimur. Testis est Tribunal illud, ante quod jacui; Judicium testis, quod timui: Ita mihi nunquam contingat talem incidere quæstionem.

Notandum: quòd Hieronymus non lectitabat Nasonis Metamorphoses, & Artem amandi; nec in similibus paludibus piscabatur Veneres: non erat immersus Tacito, ut juxta ejus maximas explicaret Evangelium, formaret Christianismum &c. crimen erat, *Ciceronianum* esse; id est, castigatissimo Authori immoderatum addixisse studium, & sacras asceticasq; neglexisse pa-

ginas.

ginas. Cautus igitur probusq; Viator ita suas moderabitur Lectiones: ne olim livido tergore solvere cogatur minerval. Imitabitur & iter faciens, & domi residens Æthiopum reginæ ministrum; qui Act. 8. Hierosolymâ rediens, sacrâ Isaiæ Prophetæ lectione se distrahebat; meruitq; legendo, quod non obtinuit orando, Apostolum Philippum habere viæ comitem, fidei Magistrum. Advertit ibid. S. Chrysostomus, & Conc. 3. de Lazaro: *Si* Eunuchus ille *in via præstitit diligentiam: cogita qualis fuerit domi versans. Si tempore profectionis non sustinuit absq; lectione manere multò minùs domi sedens. Si nihil intelligens legebat, nec destitit à lectione; multò minùs postquam didicerat.* Indefessus hac in parte fuit S. Carolus Borromæus: qui etiam equitans, visitando Diœcesim, legebat; habebatq; appensum ephippio sacculum, libris plenum, quos per vices legebat; ut in ejus Vita scribit Giusanus.

Porrò cum inter Libros Spirituales, qui itineranti serviant, opportunissimo

ſit Libellus de Imitatione Chriſti, jam Thomæ Kemp: jam Gerſoni Pariſienſi adſcriptus: ex eo Lectiones opportunas pro ſingulis Hebdomadæ diebus ſelegi ac infra ſuppeditabo. Tanti æſtimavit illum quidam Maurorum, quos Algerianos vocant, Rex: ut cuidam è noſtris PP. Algerij redemptionem captivorum promoventi, eundem in lingvam Turcicam converſum oſtentârit in Bibliotheca ſua, affirmans: Pluris ſe ſe unicum illum facere, quàm omnes Mahometanos: *teſte Henerico Sommalio in Epiſt: Dedicat:* S. P. N. Ignatius, ut accurratè obſervavit P. Lud: Conzalez, quotidie ante prandium Caput unum ex hoc libello legebat, eo quo diſpoſita ſunt ordine: poſt prandium alterum, quod fortuita Codicis apertio dabat; inveneniebatq; in eo ſemper materiam præſenti ſtatui convenientem. Unde & ſocijs author fuit: ut familiarem hanc praxim haberent.

Nunquam de manu tua & oculis tuis recedat Liber: monet S. Hieron: ep. ad Ruſtic:

DISTRACTIO IX.

Per Converſationem comem, & piam in diverſoriis & viis.

SI facundus comes in via pro vehiculo eſt: Candor & comitas in converſando, par cygnorum eſt (quales Antiquitas junxit currui Mercurij) quibus vehiculum hoc feratur ſuaviſſimè. Occurrunt non raro in itineribus, & diverſorijs lapides offenſionis; impingimus in homines inhumanos, aſperos & injurioſos; quos niſi humanitate & comitate conciliaveris, non pauca devoranda ſunt incommoda. Comitas eſt non minùs prudens, quàm ſpecioſa Abigail; iratos, & jam in cædem ruentes, placare doctiſſima; ſimilis thaumaturgo Moyſi; qui *in verbis ſuis monſtra placavit.* Eccli. 45.

In diverſorijs ſubinde vel menſa non inſtruitur maturè, vel neceſſaria non ſuppenditantur, vel alia ſtomachum movent incommoda: comis converſatio cum comitibus itineris, cum alijs qui

qui ibidem reperiuntur, viatoribus, cum hoſpite & parvis ejus liberis, tollit moras, pellit tædia, conciliat amicos, acquirit neceſſaria, imò copiam rerum, juxta illud Eccli. 6. *Verbum dulce multiplicat amicos, & lingva eucharis bono in homine abundat.*

Incidimus ſubinde in homines, è quorum conſcientia proſcripta eſt cum Deo pietas: Comitas pia eſt ſapiens illa Thecuitis, quæ novit proſcriptos reducere in Jeruſalem, & afflictis atque periclitantibus reddere viſionem pacis. Sic reddidit in Belgio viro cuidam nobili & opulento, de quo *Crombetius lib. 2. de ſtud. perfect. c. 2.* Admiſerat is facinus quoddam, quod prodere, & auribus confeſſarij committere, morte & damnatione æternâ pejus ducebat. Agitabat tamen conſcientia hominem, & requiem nullam dabat. Inaudierat fortè Antverpiæ pro concione: neminem teneri ea peccata confiteri, quorum nulla eſſet memoria: hinc nihil non molitus eſt, ut peccatum illud è memoria deleret. Ivit per varia vo-

lup-

luptatum genera, ſcelera ſceleribus accumulans; vel ut antiqvum illud obrueret; vel ut novis conſcientiæ tumultibus vetus ille tumultus, quaſi clavus clavo pelleretur. Sed fruſtra omnia. Abijt ergo in exteras regiones, quaſi ſeipſum relicturus eſſet in Belgio: verùm & illic ſe reperit. Igitur animum applicuit ſtudijs, quæ totum petunt hominem, ut ſunt Diſciplinæ Mathematicæ & aliæ affines: ſed & hæc nihil profuerunt. Audit tandem peccata Contritione deleri. Ergo in hanc totis viribus incumbit, jejunia, cilicia, aliasq; mortificationes multiplicat, addit largas eleemoſynas: nec ſic animus conquieſcit, quia deerat dolori propoſitum confitendi. Quid agat miſer? Quanquam ſatis felix, quòd tam diu à bono DEO toleratus. Tandem concludit, vitam violentè abrumpere: atque in eum finem rhedâ conſcenſâ, domum tendit. In via, per benigniſſimam DEI miſerentis Providentiam, incidit in quendam è Patribus noſtris. Ut igitur gravatum animum

mum ejus colloquio levaret nonnihil, invitat ad currum suum, urget, ac tandem evincit. Pater, captâ comiter occasione, suaviter sermonem injicit de DEO & Divinis, atque post alia ad Confessionem delabitur. Tetigit ea vox ulcus hominis: & Quid ais? inquit. Unde me nosti Pater? Cui iste: Nusquam te, Domine, vidi: sed nos de more ejusmodi sermones miscere solemus. Si qua in re ope mea eges: præstò sum. Juveris? inquit ille; sed quid si confiteri renuam? Advertit Pater latere ulcus aliquod, sed adhuc non satis maturum. Ergo cedendum tempori, & pio dolo utendum, ratus; spondet: se missâ Confessione remedium procuraturum. Arripit ille conditionem; ad omnia se liberalissimè offert, quantumvis dura: modò confiteri non cogatur. Interea ad aulam cùm pervenissent; jubet Pater liberalius instrui epulum, & hilari mente, qua maximè egebat, cœnare; omnia deinceps fore expedita, juvante DEO. Nocte quietè transactâ, Functa quæ-

dam ruminanda ei obtulit: deinde ſvaſit Conſcientiæ diligens examen, non ad faciendam Confeſſionem, ſed ut de ſingulis gravioribus noxis doleat; deniq; cum in ſylvulam, quaſi temporis fallendi gratiâ, progreſſi eſſent, rogat: An ſatis diligenter conſcientiam diſſcuſſerit,? Ne tamen fortè quidpiam non adverterit, ſuggeſturum ſe quædam dicit. Receniet igitur ſpecies quaſdam graviorum peccatorum: ubi verò id, quòd maximè hominem premebat, attigit; perturbatus miſer, Illud eſt, inquit, illud truculentum, ſceleſtum, infandum, quod eloqui non audeo. Tum Pater: Jam ait, illud confeſſus es; neq; alia re opus eſt, quàm ut cætera prodas. Fecit ſine mora & fideliter; expertusq; eſt magno ſuo ſolatio & commodo: quanta ſit felicitas, in comem, pium, & prudentem itineris ſocium incidiſſe. Expertus quoq; bonus Religioſus; quàm fructuoſus ſit ſermo divinus humanitate conditus. *Qui dulcis eſt eloquio: commendatiorem reddit doctrinam.* Prov. 16.

Egregie

Egregiè in hoc dicendi agendiq́ue genere versati fuerunt primi S. P. N. Ignatij Socij, de quibus Orlandinus Hist: Soc: lib. 2. n. 4. scribit: *In hospitio mendicos, in itinere viatores instruebant.* Specialiter de P. Petro Fabro scribit lib. 3. n. 29. *Inter conjunctionem cum DEO atq; Cælitibus, nullas prætermittebat occasiones serendæ pietatis. Indagabat vias omnes omnibus consulendi, & quocunq; ingrediebatur, omnem pij sermonis occasionem intentâ mente captabat; in omni congressu atq; convictu in circulis atq; conventibus, in templis ac foris, in domibus atq; vijs, in convivijs & itineribus.* Cavendum autem: ne dum homines comitate captare studemus; in absonas quasdam levitates delabamur; aut illis præbeamus ansam, aliquid incõveniens in præsentia nostra loquendi vel agendi familiaritate nimia pariente contemptum. Unde de eodem P. Fabro tradit ultrà Orlandinus. *Jam inde à principio imperaverat sibi: ne quid in conventu hominum conniveret, ne quid dissimularet; sed perpetuis de DEO, deq; virtute*

virtute colloquiis, quid profiteretur, oſtenderet; ut nemo ſe præſente auderet, aut minùs aliquid prudenter facere, aut mollē aliquem & delicatum inferre ſermonem.

De S. Franciſco Xaverio in Indiam navigante, tradit Turſellinus libr. *1.* vitæ, cap. 13. Eum nauticæ turbæ militumque, qui eâdem navi vehebantur, ad mille circiter capita, mores depravatos mirificè correxiſſe; redditq; rationem: *Erat in Xaverio perpetua oris hilaritas, omnium animos comitatis dulcedine alliciens. Itaq; homines quoq; flagitijs ſceleribusq; cooperti, vulgò à Religioſorum virorum conſuetudine congreßuq; abhorrentes, jucundiſſimā Franciſci conſvetudinem expetebant avidiùs. Et ille haud rudis cujusq; generis animos tractandi, paulatim eos benevolentiâ delinitos reflectebat à vitijs.*

Deniq; ſemper & ubique morem gerere oportet Apoſtolo monenti Coloſſ. 4. 6. *Sermo veſter ſemper in gratia ſale conditus ſit; ut ſciatis: quomodo oporteat vos unicuiq; reſpondere.* Duo requirit: Ut ſcilicet ſermo noſter, ſive ſæ-

 cularium

cularium sive religiosorum, sit *in gratia*; id est suavis & modestus; & insuper sit *sale* prudentiæ *conditus*; non mollis, ne dicam putidus; nec nimius vel intempestivus, aut inconveniens.

DISTRACTIO X.

Cum Sapientia & Providentia Divina.

IUcundissima inter omnes hæc est Distractio; quæ vel sola sufficere posset omnibus itineris molestijs levandis, & animi tædijs depellendis cum omni curarum nimiarum agmine. Nam providentissimæ Sapientiæ Divinæ & sapientissimæ providentiæ, conveniunt eminentissimè omnia magnificentissima, & voluptatis intimæ plenissima elogia, quæ in Divinis literis dantur Sapientiæ. Ut Proverb. 8. *Melior est Sapientia cunctis pretiosissimis; & omne desiderabile ei non potest comparari* Et Sapi. 7. *Lætatus sum in omnibus: quoniam antecedebat me ista Sapientia. - Præposui illam regnis & sedibus, & divitias nihil esse duxi in comparatione illius. &c.*
Et

Et c. 8. *Non habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus illius: sed lætitiam & gaudium.* Quæcunque enim ingruant incommoda, pericula, & calamitates: ex omnibus vel eripit amatores suos, vel luctantes roborat, & victores coronat; prout ibidem capit. 10. varijs exemplis declaratur. *Hæc profugum iræ fratris Justum* (Patriarcham Jacob) *deduxit per vias rectas, & ostendit illi regnum Dei, & dedit illi scientiam Sanctorum, honestavit illũ in laboribꝰ, & complevit labores illius. In fraude circumvenientium illum adfuit illi, & honestum fecit illum. Custodivit illum ab inimicis, & à se ductoribus tutavit illum; & certamen forte dedit illi, ut vinceret, & sciret, quoniam omnium potentior est Sapientia. Hæc venditum Justum* (Joseph) *non dereliquit, sed à peccatoribus liberavit eum: descenditq; cum illo in foveam, & in vinculis non dereliquit illum, donec afferret illi sceptrum regni &c.* Plura de Sapientia Divina videri possunt in Breviario meo Ascet: part: 3.

De Providentia Part: 4.

Recentiorum benignissimæ Providentiæ exemplorum præsertim erga Itinerantes, pleni sunt libri, plena etiam hodie viventium memoria. Pauca tango. S. Petrus de Alcantara in itinere oppressus nocte, ne etiam nive densissimâ cadente opprimeretur, tugurium obvium ingressus est; sed cùm hoc sine tecto esset, Divina Providentia nives supra ipsum per modum fornicis suspendit, servavitque indemnem. *Breviar. Rom. 19. Octob.*

S. P. N. Ignatius initio Conversionis suæ susceptâ in terram Sanctam peregrinatione, Venetias sub noctem appulerat, cùmque ignarus lingvæ hominem non haberet, qui Xenodochium monstraret; decrevit in foro publico noctem agere. At Divina Providentia voce disertâ inter quietem, pijssimum urbis Senatorem, Marcum Antonium Trevisanum monuit: *Tu in molli culcitra & palatio noctem agis; Famulus & Amicus meus in foro sub dio?* Prosilijt ille, & repertum Ignatium huma-

humanissimè domi suæ habuit. *Bartoli in Vita.*

B. Stanislaum Kostkam, Viennâ Romam petentem, eadem Providentia, ne ab insequentibus agnosceretur protexit; & famentem Eucharistico epulo per Angelos refecit. *Sacchinus in Vita.*

In Flandria tres rusticas puellas cum pecoribus pascendis in campum procedentes, improvisò aggrediuntur tres, Veneris potiùs quàm Martis, Satellites, solicitantq; ad scelus, imò vim parant. Illæ cùm aliud non suppeteret præsidium, procumbentes in genua Virginum Reginæ se commendant. Et ecce geminum benignissimæ Providentiæ miraculum. Terra sensim dehiscit, & puellis velut in maternum sinum receptis, viridissimo cespite mox supra earum capita coalescit. Milites impuri fulmina meriti, lumine Divino perfunduntur, atq; re enarratâ in sylvam se recipiunt condignos pœnitentiæ fructus acturi. *Atlas Marian. in B. V. Missinensi.*

B. Henrico Susoni in quadam Apostolica

ſtolica expeditione, cùm nimiùm feſſus progredi ampliùs non poſſet: ſuppeditavit Divina Providentia pulcherrimum eqvum, qui freno & ſellâ inſtructus, è ſylva curſu ad ipſum contendit, atq; ante virum DEi conſtitit velut invitans ad conſcendendum. Actis DEO gratijs conſcendit Henricus, & ſuaviſſimè portatus cùm ad pagum quendam perveniſſet, dimiſit humaniſſimum bajulum: qui celerrimè ex oculis ſe ſubducens, docuit ſeſſorem ſuum, unde veniſſet. *Surius in Vita.*

Quid? quòd eadem Providentia ipſos Orci ſatellites ad eam humanitatem compulerit: ut Joannem Parmenſem Miniſtrum Generalem Ord. Min: cum ſocijs in ſylva intempeſtâ nocte oberrantem, æde repentè excitatâ exciperent, pedes peregrinis lavarent, & lautâ cœnâ famentes reficerent? *Vadingus in Annal. anno* 1248.

Anno 1570. ingens Oceani exundatio noctu hauſit aliquot Fœderati Belgij inſulas, & in ſola Friſia 20. circiter

citer hominum millia. Per dies sequentes missi cum cymbis, qui naufragij reliquias colligerent, in colle quodam repererunt Infantem, illuc cum sese cunis advectum, placidissimèq; velut in sinu Providentiæ Divinæ, dormientem. *Engelgr. Dom. 6. post Epiph.*

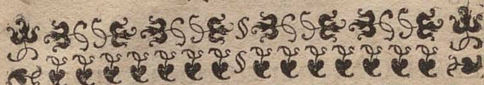
Non deseret ergo etiamnum viatores sui amantes eadem Sapientissima Providentia, & providentissima Sapientia Divina: si familiari cum ipsa conversatione uti voluerint, & se totos cum filiali fiducia in maternum ejus projecerint sinum. Porro occupari cum illa confidenter poterunt, non minore sua voluptate, quàm commodo.

1. Elevando sæpius mentem ad illam, & recolendo: quomodo per orbem universum, cælestem & terrestrem diffusa, omnia & singula perlustrat, disponit, moderatur, attingens à fine ad finem fortiter, & disponens omnia suaviter. 2. Admirando, laudando, & extollendo ipsam ex occasione objectorum in oculos aliosve sensus incurrentium. 3. Exaltando & superexaltando

tando eam ſuper omnem creatarum & creabilium mentium aciem, induſtriam potentiam & bonitatem. 4. Gratulando ipſi Identitatem cum reliquis omnibus perfectionibus Divinis: quòd non ſit actus aliquis accidens DEO, ſed verus & totus DEus. 5. Gaudendo: quòd in omni populo & in omni gente primatum habuit, & omnium excellentium & humilium corda virtute calcavit (Eccli: 24.) capiens aſtutos in aſtutia ſua, & de ſtercore elevans pauperes, ut ſolium gloriæ teneant. 6. Deſiderando: ut omni mundanâ ſapientiâ extinctâ, omnia procedant ad nutum Sapientiæ & Providentiæ Divinæ. 7. Subijciendo ipſi plenè noſtra omnia & nos ipſos. 8. Orando: ut nos deducat per vias rectas, tum ad terminum præſentis itineris, tum in domum beatæ Æternitatis.

Sic occupatis & diſtractis elabetur, non dubito, Iter ſine tædio, & cum uberrimo meritorum proventu: nec fallemus tempus, ſed ipſum unà cum beata lucrabimur Æternitate.

HEBDO-

HEBDOMADA

Piarum & Jucundarum

DISTRACTIONUM

Cum DEO & DJVJS.

DIES DOMINICA

DEO UNI-TRINO

Sacra

MEDITATIO.

De Itineribus variis Personarum Divinarum.

I. CONsidera primum Iter Divinarum Personarum intra Infinitatem & Immensitatem Essentiæ Divinæ, per æternas & incomprehensibiles Processiones. A prima persona, prima rerum omnium Origine, procedit Secunda Viâ Intellectionis per veram

ram generationem, ut verum VERBUM, pariterque ut propriè Filius. Ab hac & prima procedit Tertia, Viâ volitionis, ut verus Amor, & utrique illi consubstantialis Spiritus. Generationem illius, & spirationem hujus quis enarrabit? Credo, quod non capio. At à nobis quàm multa quidem, sed inania & informia procedunt verba Mentis & Oris? Quàm tepidum, ne dicam frigidum, erga DEUM spiramus amorem? Quàm ferventem & inordinatum erga creaturas?

II. CONsidera secundum Iter Divinarum personarum extra Essentiam Divinam (per Creaturarum productionem) viâ Omnipotentiæ. Egressa est per hanc, & se mundo spectandam exhibuit Potentia Patris, Sapientia

tia Filij, Bonitas Spiritûs ſancti. Quàm potens, qui omnia produxit verbo? Quàm Sapiens, qui tam ſcitè digeſſit & gubernat omnia? Quàm bonus, qui tam liberaliter ſe communicavit omnibus? Benedicite omnia opera Domini Domino: laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula.

III. CONſidera tertium Iter Divinarum Perſonarum viâ Charitatis; non ſolùm quando propter nimiam charitatem ſuam deſcenderunt ad opus Redemptionis noſtræ, carnem aſſumente Filio, Patris obumbrante virtute, Spiritu S. in Virginē ſuperveniente: ſed etiam dum nunc diligentes ſe gratioſiſſimè inviſunt, juxta illud Joann. 14. *Qui diligit me, Pater meus diliget eum, & ad eum veniemꝰ, & manſionem*

ſionem apud eum faciemus. O diligam te Charitas infinita: nec aliud niſi propter Te!

IV. CONſidera quartum Iter Divinarum Perſónarum viâ Juſtitiæ: ut quando deſcenderunt ad condemnandam & evertendam Sodomam, atq; diſſipandos ædificantes turrim Babel. Univerſæ enim viæ Domini non ſolùm Miſericordia, ſed etiam Veritas & Judicium. O Domine, dum veneris judicare: noli me condemnare. Dabo operam: ut dirigantur viæ meæ ad cuſtodiendas juſtificationes tuas.

Affectus pij erga SS. TRINITATEM.

D*Eum verum, Vnum in Trinitate, & Trinitatem in Unitate, venite adoremus.*

Te invocamus, Te laudamus, Te adoramus, Te ſuper omnia amamus, ô Beata Trinitas.

Spes noſtra, Salus noſtra, Honor noſter, ô Beata Trinitas.

Gloria tibi Trinitas æqualis, una Deitas, & ante omnia ſæcula & nunc & in perpetuum.

Ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia: ipſi gloria in ſæcula.

Benedicamus Patrem & Filium cum S. Spiritu, laudemus & ſuperexaltemus eum in ſæcula.

Gloria Patri & Filio & Spiritui S., ſicut erat in principio, & nunc & ſemper, & in ſæcula ſæculorum Amen.

Benedicta ſit S. Trinitas & individua Unitas, Pater, Filius & Spiritus S., quia fecit nobiſcum miſericordiam ſuam.

Adeſto unus DEUS Omnipotens,

Pater, Filius & Spiritus S.

Te unum in substantia, Trinitatem in Personis profitemur.

Libera nos, Salva nos, vivifica nos ô Beata Trinitas.

Gratias tibi vera & una Trinitas, una & summa Deitas, Sancta & una Unitas.

Te DEUM, Patrem ingenitum, Te Filium Unigenitum, Te Spiritum Sanctum Paraclitum, Sanctam & Individuam Trinitatem, toto corde & ore confitemur, laudamus atq; benedicimus: Tibi gloria in Sæcula.

Benedicat nos DEus, DEus noster, benedicat nos DEus: & metuant eum omnes fines terræ.

Hymni.

de SS. TRINITATE.

HYMNUS Ecclesiæ Matutinus

Sum-

SUmme Parens clementiæ
Mundi regis qui machinam
Unius & Subſtantiæ,
Trinusq; Perſonis DEus:
Da dexteram ſurgentibus,
Exurgat ut mens ſobria,
Flagrans & in laudem DEI
Grates rependat debitas.
Tu Trinitatis Unitas,
Orbem potenter quæ regis,
Attende laudis Canticum,
Quod excubantes pſallimus.
Ortus refulget Lucifer,
Præitq; ſolem nuncius;
Cadunt tenebræ noctium;
Lux Sancta nos illuminet.
DEO Patri ſit gloria,
Natoq; Patris unico
Cum Spiritu Paraclito
In ſempiterna Sæcula. Amen.

HYMNUS
veſpertinus.

JAm sol recedit igneus;
Tu Lux perennis Unitas
Nostris beata Trinitas
Infunde amorem cordibus.
Te manè laudum carmine,
Te deprecamur vespere;
Digneris, ut Te supplices
Laudemus inter Cælites.
Patri simulq; Filio
Tibiq; Sancte Spiritus,
Sicut fuit, sit jugiter
Sæclum per omne gloria. Amen.

Ex Hymno
P. JOANNIS Nadasi S. J.
de S. TRINITATE
pro impetrando ipsius amore.

O Trinitas! O Unitas!
O Unitatis Trinitas!
Tu cor petis, cor accipe;
Eiq;, quod vis, præcipe.
O Una semper Trinitas!

O Trina semper Unitas!
Ter optimi ter maximum
Amoris ô mysterium!
Te credo, spero, diligo:
Amoris escam colligo
Per cuncta quæ considero.
Tibi cor meum offero.
Da mi Deus Te diligam;
Te diligam, me corrigam:
Me corrigendo diligar,
Te diligendo corrigar,
Fac mi Deus, te, fac, amem,
Amoris illam da famem:
Ut esurire te sciam,
Mundi famem fastidiam.
Fac, ut timens te diligam,
Et exequi non negligam
Quod optimum putavero,
Tibiq; gratum scivero.
Doce, doce me, cernere,
Quid sit semel te perdere.
Qui peccat heu! mortaliter

Peri-

Peribit immortaliter!
Medulla felix Optimi,
Idea pulchra Maximi,
Quàm pulcher es quàm dulcis es?
Amore quanto dignus es?
Ah pœnitet quòd Optimum
Mihiq; præsentissimum,
Offenderim Te, mi DEUS,
Pater meus, Finis meus!
Imple meum cor lachrymis
Amore sed plenissimis:
Cor istud à Te conditum
In Te tene reconditum.
Amor cor istud instruat,
Maliq; fontem destruat:
Et arte pœnitentiæ
Pandat fluenta gratiæ. Amen.

LECTIO SPIRITUALIS
Ex THOMA Kempensi de Imit: lib. 3. cap. 34.

Quòd amanti sapit DEUS super omnia.

Ecce

ECce DEUS meus & Omnia: quid volo ampliùs & quid felicius desiderare possum? O Sapidum; & dulce Verbum! sed amanti Verbum; non mundum, nec ea, quæ in mundo sunt. Deus meus & Omnia! Intelligenti satis dictum est: & sæpe repetere, satis jucundum est amanti.

Te siquidem præsente, jucunda sunt omnia: Te autem absente, fastidiunt cuncta. Tu facis cor tranquillum, & pacem magnam, lætitiamq; festivam. Tu facis bene sentire de omnibus, & in omnibus Te laudare: nec potest aliquid sine te diu placere. sed si tibi debet gratum esse, & bene sapere: oportet gratiam tuam adesse, & condimento tuæ Sapientiæ condiri.

Cui tu sapis, quid ei rectè non

piet? Et cui non ſapis, quid ei ad jucunditatem eſſe poterit? Sed deficiunt in Sapientia tua mundi ſapientes, & qui carnem ſapiunt: quia ibi plurima vanitas; & hic mors invenitur. Qui autem Te per contemptum mundanorum & carnis mortificationem ſequũtur, verè ſapientes eſſe cognoſcuntur: quia de vanitate ad veritatem, de carne ad Spiritum transferuntur. Iſtis ſapit DEus: & quidquid boni invenitur in creaturis, totum ad laudem referunt ſui Conditoris. Diſſimilis tamen, & multum diſſimilis, ſapor Creatoris & creaturæ, Æternitatis & temporis, Lucis increatæ, & lucis illuminatæ.

O Lux perpetua, cuncta creata tranſcendens lumina, fulgura coruſcationem de ſublimi, pene-

netrantem omnia cordis intima. Purifica, lætifica, clarifica, & vivifica Spiritum meum cum suis potentiis, ad inhærendum Tibi jubilosis excessibus, O quando veniet hæc beata, & desiderabilis hora; ut tuâ me saties præsentiâ, & sis mihi Omnia in omnibus! Quam diu hoc datum non fuerit: nec plenum gaudium erit.

DIGRESSIO
In Italiam & adjacentes Insulas.

UT Oratores, ita Viatores, tædij vitandi gratiâ, opportunas amant digressiones. Et ecce circumspectantibus prima occurrit in cultissima Europa florentissima Italia, quam meritò dixeris unam vastam Florentiam, cujus Longitudo 200 circiter milliaria magna, Germanica, complectitur, latitudo minima 32. Urbes in ea numeravit olim Ælianus 1166. inter quas Sybaris, quæ 300. hominum armatorũ millia eduxit contra Crotoniatas; teste Diodoro

odoro & Strabone: ſed jam vix nomine ſuperſtes eſt. Undecimo Chriſti ſæculo Guido lib. de Italiæ urbibus numeravit civitates vaſtiores 700. hoc demum ſæculo Ricciolus 434. quarum 300. ſunt Epiſcopales. In his & tota Italia numeravit Boterus circiter novem hominum milliones; Sabellicus vix ſeptem: Ricciolus in ſua Geographia exclamat: *O Stupendam humanæ viciſſitudinem mortalitatis: Italiam nunc totam ad eum numerum redactam eſſe, quem ſola Roma ſub Auguſto implevit.*

Cæterùm defectus in hominum urbiumque numerò abunde compenſatur prærogativarum exceſſu, quæ ex elevata in Petri Sedem Urbe in univerſam derivantur regionem. Eo enim gloriæ provectam videmus: ut effecta gens ſancta, populus electus, Civitas Sacerdotalis & regia, latius præſideat religione divinâ, quàm olim dominatione terrenâ. Quamvis enim multis aucta victoriis, jus Imperii ſui terrâ marique protulerit: minùs tamen eſt, quod ei labor bellicus ſubdidit, quàm quod pax

Chri-

Chriſtiana ſubjecit: ut notavit magnus Leo. Cùm florentiſſima eſſet Veteris Romani Imperij fortuna, ad 1500. milliaria Germanica extendebatur à columnis Herculeis in Europa ad fluvium Tygrim in Aſia; & Nicephoro teſte, lib. 1. hiſt: Eccleſ. cap. 17. hominum 260. milliones numerabat: Eccleſiaſticum ſummorum Pontificum imperium communes cum orbe terraqueo univerſo terminos habet, imò ad ſumma uſque cælorum ſeſe extendit, cùm illuc frequentes ducantur coloniæ, ad implendas cæleſtes ruinas; & terreſtre Romanorum Pontificum judicium præjudicata ſit authoritas in cælo: ita jubente Chriſto, & atteſtante D. Hilario ca. 6 Comment: in Matth.

Ex urbibus Italiæ vulgò dicitur Roma Sancta, Neapolis Nobilis, Venetiæ Opulentæ, Genua Superba (ædificiorum ſplendore) Mediolanum Amplum, Bononia Fertilis, Ravenna Vetuſta, Padua Docta, Florentia Pulchra. Addendum: Loretum floridum à S. Æde Nazarena, in qua radix Ieſſe Flore

Divino

Divino effloruit.

*S*ancta est Roma Officio Sanctissimo Vicarij Christi, Ss. Apostolorum & aliorum præcipuorum Sanctorum Corporibus depositis, varijs alijs sacris Reliquijs, Innumerabilium Martyrum sangvine, Ecclesiarum & Religiosorum multitudine, Constitutionum, quæ pro universa Ecclesia in materia fidei & morum inde emanant, sanctitate.

Nobilis est Neapolis tum ædificiorum structurâ tum Nobilium copiâ. In Regno Neapolitano. 19. Principes, 25. Duces, 37. Marchiones, 54. Comites, 1000. & ultra Barones, numerantur. Sed hanc nobilium copiā obscurat aliquantum copia lusorum, siquidem annuum vectigal à solis chartis lusoriis importat 1530. aureos. Totius regni proventus annuus ad 2. milliones & 50000. aureos ascendit. Deliciis Campaniæ ne dissolvantur Neapolitani, còercet ignivomus Vesuvius, Vesuvio frigidam Sangvis S. Januarij Mart. affundit.

Venetias non opes tantùm commendant, sed mira urbis structura, magno mil-

milliari avulsæ à continente. Canalibus 450. in Insulas 60. distingvitur, & pontibus conjungitur 400. In templo primario S. Marci turris ad 250. pedes Geometr. in altum ascendit, pavimentum speciosissimo marmore stratum, armamentarium visendum cum Cardinalis Bessarionis bibliotheca.

Genua sic ædificiis superbit: ut in platea, quæ nova dicitur, nulla sit domus, in qua non possit rex, vel potentissimus quisque princeps hospitari pro dignitate. Similibus non paucis palatiis etiam suburbia gloriantur. Mediolani amplitudinem Arx totius ferè orbis munitissima spectabiliorem fecit, sed magis rara Eminentissimi Cardinalis & Archi-Episcopi S. Caroli Borromæi Sanctitas.

Laudantur marmor Ligusticum, crystallus Veneta, equi Neapolitani, Vinum Setinense, Falernum, Albanum, Massicanum &c.

Dominia in Italia sunt admodum varia.

1. POntificis Romani: ad quem pertinet ea pars Italiæ, quæ *Status Ecclesiasticus* dicitur: in quo sunt 1. Latium seu Territorium Romanum, in quo caput orbis Roma, Tusculum, Alba, Trivoli, Ostia Tib. &c. 2. Patrimonium S. Petri: in quo Viterbiũ, Civitas Vecchia, olim Centumcellæ, Perusia, Orvietum, Ducatus Castro, Braccianum &c. 3. Ducatus Spoletanꝰ, seu Umbria, in quo Spoletum, Nuceria, Eugubium, Fulginium, Assisium, Interamnia, Narnia, Mons Falconis, &c. 4. Ducatus Urbinas, in quo Urbinum: Fanum, Pisaurum, Senogallia &c. 5. Marchia Anconitana, in qua Ancona, Macerata, Loretum, Recanetum, Fabrianum &c. Portus Anconæ tam celebris ibi est, ut proverbio locum dederit: *Unus Petrus in Roma, Una turris in Cremona, Unus Portus in Ancona.* 6. Romaniola, olim Flaminia; in qua Ravenna, Ariminum, Forum Livij, seu Forli, Imola, Cesena &c. 7. Territorium Bononiense. 8. Ducatus Ferrariensis. Habet præ-

terea

terea Pontifex Romanus in regno Neapolitano Beneventum, in Gallia Ducatum Avenionensem &c.

II. Regis Hispaniæ est regnum Neapolitanum, Ducatus Mediolanensis: & quædam loca munita in Tuscia & statu Genuensi.

III. Reipub. Venetæ est Status Venetus, Marca Trevisana, Istria, Forum-Julium, & pars Lombardiæ.

IV. Magni Ducis Hetruriæ est Ducatus Florentinus cum territorio Pisano & Senensi.

V. Ducis Sabaudiæ præter Sabaudiam est Pedemontium.

VI. Genuensis Reip. præter Liguriam, est Corsica Insula. Reliqua possident Dux Parmensis, Mantuanus, Mutinensis, Mirandulanus, Archiduces Austriæ in Istria & Foro-Julio, Respublica Lucensis, Helveti, Rhæti &c.

Italiæ proxima est Insularum Mediterranei maris celeberrima, & maxima fertilissimaque, Sicilia, Regni honorem sortita, sed Regi Hispaniæ subjecta; olim Horreum Italiæ dicta. No-

bilitant eam Messina, Panormus, Syracusa, Catana, & complures aliæ Nobilissimæ civitates: sed non minùs Archimedes & Euclydes Mathematici, Dædalus architectus, Sybillæ Cumanæ, sed magis S. Agathæ Sepulchrum. Illustrat ignivomus Ætna; qui anno 16 69: fluvium effudit ignitum latitudine duorum milliarium Italicorum, profunditate, ulnarum 6. ad cujus tamen radices generosissimum nascitur vinum. Infamãt famosissima naufragiis in mari Siculo loca, Scylla & Charybdis, illa scopulis, hæc voragine metuenda. Memorabilem etiam faciunt *Siculæ Vesperæ*, Gallis fatales. Sed ipsi Insulæ non raró fatales incumbunt terræ motus: quorum horribilissimus fuit Anno 16 93. quo conciderunt 70 Civitates, oppressa hominum circiter centũ millia.

Sardinia Insula, Regni honore insignis; sed aurâ pestilente infamis est. Herbam alit dictam *Sardonica*: quæ nervos comedentium ita contrahit; ut morientes ridere videantur. Unde paroemia: *Risus Sardonicus*. Hispanis paret regibus. Corsi-

Corſica, Sardiniæ vicina, Genuenſium eſt. Raræ magnitudinis vertagos, & admodum puſillos gignit aſellos.

Melita Equitum palæſtrâ celeberrima, mole exigua, ſed viris fortibꝰ magna; ex quo S. Paulum Apoſto: excepit hoſpitem, nulla parit venenata animalia: imò terra ejus amuletum eſt contra venena. Vulcanias Inſulas celebrent Brontes, Steropesque, & nudus membra Piracmon.

EXCURSIO

In Africam Septemtrionalem.

E Sicilia vel Sardinia facilis eſt in Africam trajectio. Et juvat tantũ itineris ſuſcipere: ut videamus, an quid novi parturierit famoſa monſtrorum Mater Africa? Tulit illa olim tum varia naturæ portenta, tum etiam illuſtria ingeniorum prodigia. Tertullianos, Cyprianos, Auguſtinos,, Fulgentios, Arnobios &c. nunc ea parte, qua mari Mediterraneo alluitur, & primis Chriſti ſæculis, tam literis quàm pie-

tate cultiſſima fuit, in tantam abiit ſylvam: ut totus ille tractus à freto Gaditano ad regnum Tunetanum, *Barbaria* appelletur, & ſit. Complectitur autem hæc Barbaria regna Feſſæ, Marocci, Tunetanum, & Billedulgerit, præter Remp. Algerianam & Tripolitanã,ac Prov. Barchanã, cui adjacet Ægyptus. Ad ſemptemtrionalem Africam pertinent etiam Numidia, Nubia, Lybia & alia complura regna, horribili barbarie inculta. Ipſa Ægyptus, Africæ pars nobiliſſima, quæ priſcorũ Patrum, eremi Cultorum virtute & multitudine in Paradiſum quendam tranſierat: jam nihil niſi Mahometiſmi lolia parit, & porcina monſtra.

Quanquam placuit ſubinde Divinæ Sapientiæ, etiam his poſterioribus ſæculis, è media hac barbarie, velut ex vili glarea & ſaburra, pretioſiſſimas quaſdam ſeligere gemmas, atq; Europæo orbi oſtentare. ſic anno 1645. regis Tunetani, *Amat Day*, filium primogenitum *Mamet Celebi* dictum, juvenem raris naturæ dotibus inſtructiſſimum

mum, impulit arcanis inſpirationibus: ut regno & ſponsâ relictis, profugeret in Europam; Chriſto deinceps famulaturus, Audijt Mamet, paruitq; ſine mora vocanti. Mirâ dexteritate navi ſe committens cũ aliquot mancipijs Chriſtianis, evaſit feliciter in Siciliam, ibiq; Panormi maximâ ſolemnitate in ſacro fonte eſt renatus. *Com. Harzard. in hiſt. Eccl. Afric. c. 6.*

Alteram ex eadem Barbaria collegit DEus ſplendidiſſimam gemmam, an ſtellam, Anno 1654. Unigenitum regis Feſſæ & Marocci, Principem naturæ & regijs dotibus tam ornatum: ut cuivis maximo imperio par videretur. Annos quatuor ſupra decem eâ contentione & profectu ſe impendit Aſtronomiæ & Alcorani Mahometici ſtudio: ut Arabum peritiſſimos ſuperaret. Tredecim variarum lingvarum peritus, in variarum ſcientiarum materia ſedecim juſta conſcripſit vulgavitque volumina. Nec minore facilitate felicitateque tractabat gladium, ac ſtylum literarium, profligatis hoſtium copiis,

duobusque regnis paterno adjectis, tempore modico, sed gloria apud suos maxima. Unde à patre, Muley Abdalvabrid, in consortem throni adlectus, pari humanitate & authoritate subditorum corda devincta tenebat. Incidit subindè juveni huic principi, *Muley Mahomet Atæsi Serif* nominato, importuna, at divinæ providentiæ opportuna cogitatio (ut non minus religiosum, quàm literatum, & bellicosum se probaret) visitandi sepulchrum Pseudo prophetæ sui Mahometis in Arabia. At assensum patris, licèt diu solicitati, impetrare nunquam potuit. Ergo inscio illo navigia aliquot in vicina Insula, parari jusserat, & assumptis circiter, 500. viæ comitibus, corporisque custodibus, viæ se dedit. In itinere deflexit ad regem Tunetanum, fœderatū patris sui à quo insuper alio auctus navigio opportuniore, munito nimirum chirographo securitatis à piratis Christianis, prosecutus est susceptam, peregrinationem.

Sed ô altitudo Sapientiæ & Misericordiæ

cordiæ Divinæ! vix altero aut tertio milliari provectus in altum, incidit in Melitensium classem, à qua tentus, & à suis navibus desertus (quæ periculo se eripientes longiùs antecesserant) ductus est Melitam captivus. De lytro ubi actum, conventum est in centum aureorum millia: quæ postquam sine mora numeravit rex Tunetanus; dimissus honorificè princeps Muley, Fessam versùs vela dedit, neglectâ ulteriore peregrinatione. Sed Deo visum est, nõ dimittere hanc prædam. Non procul processerat ab insula; cùm ecce tam turbida eum invadit cogitatio: ut crederet inevitabile sibi imminere ,naufragium, & se non aquis tantùm sed sulphuris ardentis pelago hauriendum; simul vocem audit jubentis, *Revertere, baptizare. Mihi famulaberis: ego te deseram nunquam*. Jubet igitur navarchum momento eodem vertere vela: & Melitam redire: ubi stupentibus Equitibus, rectâ ad templum tendens, ante aram & effigiem Deiparæ V. prostratus, geminas inter ardentissima

ſima ſuſpiria traduxit horas, petiitque inſtanter baptiſmum. Sed monitus de præmittenda neceſſaria Inſtructione totum ſe Rectori Collegij Societatis JESU commiſit; cujus doctrinam tam capaci complectebatur mente, tam prono corde: ut intra breve tempus ſacro fonti fuerit admotus. Cùm autem comitibus ſuis nobilitate & fide in ſe eximiis, daret copiam redeundi in patriam: ex omni 35. numero, vix duo, qui redire voluerint, ſunt inventi: reliqui & principi ſuo & Chriſto fidi adhæſerunt. Ipſe princeps in aquis luſtralibus non aliud aſſumere voluit nomen, quàm *Balthaſaris Mendez*; illius nimirum Equitis, qui ipſum duxerat captivum. Hunc enim poſt Deum aſſerebat primum æternæ felicitatis ſuæ authorem. At cùm deinde Societatem ingreſſus eſſet Romæ, Alexander VII. Ponti. Maxi. vocari eum voluit, *Balthaſar Loyola Mendez*. In Societate religioſis & Theologicis diſciplinis eximio profectu excultus, & Sacerdotio initiatus, ardentiſſimè petiit Miſſi-

onem

onem in Africam, vel Indias Orientales ad Magni Mogoris imperium Mahometanæ Sectæ (quam ſcitiſſimè refutabat P. Balthaſar) deditum : Ad hoc deſtinatus, dum in Italia', Gallia, ac demum Hiſpania copiam navigij ſollicitus quærit; ac ubique Mauros & Saracenos captivos ſummâ comitate, & mirâ dexteritate atque efficaciâ ad Chriſtum traducit: placuit Huic Apoſtolicos ejus conatus (ultra duo millia Maurorum Africanorum jam converterat, etiam è primariis) coronare Madriti, poſt vitam decennio in Societate actam ſingulari innocentia, usque ad famam Sanctitatis. *Hazard. lib. cit, cap. 7.*

Sic Deus etiam in media barbarie quærit, & invenit Electos ſuos: & ne videatur barbaros illos Afros neceſſario ad fidem deſtituiſſe ſubſidio; Algerianis, Tripolitanis, alijsque earum gentium piratis, non raram permittit è Chriſtianis prædam, à quibus & redēptionem eorum procurantibus Religioſis, innoteſcit ipſis Chriſtus. Hiſpa-

nis insuper munita quædam, in ora Africæ maritima, tradidit & conservat loca, ut Septam, seu Ceutam, Laracham Mazaquibir, Oranum, Melilam, frustra frementibus barbaris.

Fessæ magnifica duo Collegia, docendæ Medicinæ & Iuri cùm erexisset Habu Henon rex, & in oblatis Expensorum libris advertisset! quadringenta & octoginta millia aureorum impensa esse? librum projecit in fluvium præterfluentem dicens: *Quod pulchrum & gratum est, non constat multo.*

FERIA II.

S. ANGELO CUSTODI. Sacra

MEDITATIO.

De varijs Itineribus S. Angeli Custodis.

I. Considera: S. Angelos Custodes nostros, in statu viæ ad Beatitudinem Æternam, valde exiguo tempore fuisse; paucis

paucis ſcilicet momentis: & tamen tam magnam in cœlis gloriam ſibi meruiſſe, fideliter adhærendo Deo, & fortiter pugnando contra Luciferum & aſſeclas ejus pro DEO: quantam homines multis annis vix merentur. Non quàm diu, ſed quàm celeriter cucurreris, quàm fortiter pugnaveris, refert. Quot iam annis in ſtadio vitæ ſumus, & in virtute quàm parum progreſſi?

II. CONſidera ſecundum Iter Ss. Angelorum Cuſtodum de cœlo in terram ad adorandũ Chriſtum, cum reliquis omnibus Angelis & Archangelis: ut cum Sancto Chryſoſtomo docet Cornelius à Lapide ſive id contigerit in Nativitate, ſive in Reſurrectione ejus. Quantâ alacritate & promptitudine ſuſceperunt hoc

iter? Turpis eſt tergiverſatio, ubi Dei cauſa agitur.

III. CONſidera: tertium iter Ss. Angelorum Cuſtodũ de cœlo deſcendentium ad noſtram cuſtodiam. Si noſtro eſſent ingenio; non pauca ipſos avertere poſſent ab hoc Itinere: at quia ad omnem nutum Divinum non currunt, ſed volant aquilis velociores; promptiſſimi deſcendunt, non ſolùm ut in omnibus vijs noſtris nos cuſtodiant, ſed in manibus ſuis ferant. O magni Principes cœli, quanta eſt hæc dignatio veſtra ac imprimis gratioſiſſimi DEI noſtri? Quàm promptos nos eſſe decet ad obſequia & cultum veſtrum?

IV. COnſidera: Quàm individui comites Sancti Angeli nos comitantur in omnibus

vijs

vijs noſtris per omnem vitam: quamvis nos experiatur plerumque non ſolùm incurios honoris ipſorum, & ingratos pro beneficiis; ſed etiam injurioſos in Majeſtatem Divinam. Vide, ut ita vivas: ut te concive in cœleſti Jeruſalem æternùm gaudere poſſint. Summo ipſis ſolatio eſt: ſuos clientes ad altiſſimum gloriæ gradum in cœlo, deducere. Nunc autem rependamus ipſis cum S. Bernardo Reverentiam pro præſentia, Devotionem pro benevolentia, Fiduciam pro cuſtodia.

AFFCTUS PII.
erga S. ANGELUM
Cuſtodem.

SAncte Angele Dei, qui Cuſtos es mei, me tibi commiſſum hac die (vel nocte) ac maximè horâ extremâ, rege, cuſtodi, illumina

&

& guberna.
Angele mi Custos, tu me fac cernere justos.
Afflictum clementissimè favore tuo recrea.
Ad virtutis officia semisopitũ excita.
A cæli errantem semita ad cæli viam revoca.
In conspectu Angelorum psallam tibi Deus meus.
Benedictus Deus, qui misit Angelum suum, & eruit servos suos, qui crediderunt in eum.
Laudate Deum omnes Angeli ejus, Laudate eũ omnes virtutes ejus.
Angele sancte, Amare cælum, me doce: Amare mundum dedoce.
Fac, ut Deum sic diligam: Ut semper illud eligam, quod est ei gratissimum, Tibiq; jucundissimum.
Benedictus Deus meus, qui misit Angelum suum, & conclusit ora leonum

leonum, & non nocuerunt mihi.

Flagello pigrum excita, & reluctantem increpa: in vitæ brevi spatio solertiorem facito.

Sancti Angeli Custodes nostri, defendite nos in prælio: ne pereamus in tremendo Dei judicio.

HYMNUS MATUTINUS.

ÆTerne Rector siderum,
Qui, quidquid est, potentiâ
Magnâ creasti, nec regis
Minore providentiâ.
Adesto supplicantium
Tibi reorum cœtui,
Lucisq; sub crepusculum,
Lucem novam da mentibus.
Tuusq; nobis Angelus
Electus ad custodiam,
Hic adsit, à contagio
Ut criminum nos protegat.
Nobis draconis æmuli

Verſutias exterminet,
Ne rete fraudulentiæ
Incauta nectat pectora.
Metum repellat hoſtium
Noſtris procul de finibus:
Pacem procuret civium,
Fugetq; peſtilentiam.
Deo Patri ſit gloria,
Qui, quos redemit Filius,
Et Sanctus unxit Spiritus,
Per Angelos cuſtodiat. Amen.

HYMNUS VESPERTIN9

CUſtodes hominum pſallimus Angelos,
Naturæ fragili quos Pater addidit.
Cæleſtis comites, inſidiantibus
Ne ſuccumberet hoſtibus.
Nam quòd corruerit proditor Angelus,
Conceſſis merito pulsus honoribus

ribus,
Ardens invidiâ, pellere nititur
Quos cælo Deus advocat.
Huc Custos igitur pervigil advola.
Avertens patria de tibi credita.
Tam morbos animi, quàm requi-
escere
Quid quid non sinit incolas.
Sanctæ sit Triadi laus pia jugiter,
Cujus perpetuo numine machina
Triplex hæc regitur, cujꝰ in omnia
Regnat gloria sæcula. Amen.

LECTIO SPIRITUALIS.

Ex Capit. 22. lib. 3. Thomæ Kempen:

De recordatione multiplicium Beneficiorum DEI: inter quæ non infimum est custodia Angelorum.

OMnia, quæ in anima & corpore habemus; & quæcunq; interiùs vel exteriùs, naturaliter vel

vel ſupernaturaliter poſſidemus: tua ſunt beneficia, Domine, & te beneficum, pium ac bonum commendant, à quo bona cuncta accepimus. Etſi alius plura, alius pauciora accepit: omnia tamen tua ſunt; & ſine Te, nec minimum poteſt haberi. Jlle qui majora accepit, non poteſt meritò gloriari, neq; ſuper alios extolli, nec minori inſultare: quia ille major & melior, qui ſibi minus adſcribit, & in regratiando humilior eſt, atq; devotior. Et qui omnibus viliorem ſe exiſtimat & indigniorem ſe judicat, aptior eſt ad percipienda majora.

Qui autem pauciora accepit, contriſtari non debet, nec indignanter ferre, neq; ditiori invidere, ſed Te potiùs attendere, & tuam bonitatem maximè laudare quòd

quòd tam affluenter, tam gratis & libenter, ſine perſonarum acceptione, tua munera largiris. Omnia ex te: & ideo in omnib9 es laudandus. Tu ſcis, quid unicuiq; donari expediat; & cur iſte minus, ille ampliùs habeat. Non noſtrum, ſed tuum eſt, hoc diſcernere; apud quem ſingulorum definita ſunt metita.

Nihil ergo amatorem tuum, & cognitorem beneficiorum tuorum ita lætificare debet, ſicut voluntas tua in eo, & beneplacitum æternæ diſpoſitionis tuæ, de qua tantùm contentari debet, & conſolari.

DIGRESSIO
In Germaniam.

IN Germaniam invitant nos Imperij Romani dignitas, cultiſſimæ regionis amplitudo, Principum copia & potentia

tentia, Cleri divitiæ, militum fortitudo, artificum induſtria, ſoli ubertas, indigenarum candor &c. Diviſit Germaniam univerſam Carolus Magnus in Superiorem & Inferiorem. *Superiori* dedit Helvetiam, Alſatiam, Sueviam, Ducatum Vittenbergenſem, Bavariam, Franconiam, Palatinatum Rheni, Bohemiam, Moraviam, Auſtriam, Styriam, Carinthiam, Carnioliam, Tyrolim. *Inferiori* attribuit Belgicas omnes 17. provincias, Epiſcopatum Leodienſem, Lotharingiam Juliam, Cliviam, Veſtphaliam, Haſſiam, Thuringiam, Saxoniam, Miſniam, Luſatiam, Sileſiam, Marchiam Brandeburgicam, Pomeraniam, Ducatum Mecklenburgenſem & Holſatiam, præter tres Archiepiſcopatus, Moguntinum, Colonienſem, Treviréſem. Hodie Germaniæ Inferioris nomine fere ſolum Belgium venit. Germaniæ univerſæ 20 circiter milliones hominum tribuunt periti.

Sæculo poſt Chriſtum decimo Romanum Imperium pervenit ad Germanos, delatâ à Joanne XII. Imperiali

ali coronâ Ottoni I. regi Germaniæ, de ſtirpe Ducum Saxoniæ: Gregorius verò V. Ottonis III. Impe. ex ſorore nepos, Apoſtolicâ Conſtitutione ſanxit: ut Jus eligendi Imperatorem deinceps eſſet apud principes Germaniæ. Ne verò multitudo Electorum pareret confuſionem & turbas: ad ſeptem viros redacta eſt ea poteſtas, ſcilicet Mogutinum, Colonienſem, & Trevirenſem Archi-Epiſcopos; Regem Bohemiæ, Saxoniæ Ducem, Marchionem Brandeburgicum, & Palatinum Rheni: quibus deinde acceſſit Dux Bavariæ, & his annis Dux Hannoverènſis; quorum eſt ea amplitudo ditionum & potentia: ut non minimis regibus ſint pares, & meritò à regibus Fratrum nomine honorentur; ab omnibꝰ regali titulo *Sereniſſimi.*

Præter hos ornant Germaniam complures alii tam Spirituales (Epiſcopi & Abbates) quàm ſæculares. *Sacri Romani Imperij Principes:* qui honor ſubinde Imperatorum favore extenditur etiam ad externos; quemad-

modum

modum eodem gaudent noſtri Illuſtriſſimi Varmienſes Epiſcopi. Principum numeroſam coronam ſeqvuntur ſexaginta Sacri Romani Imperij Comites & Barones, 63 inſignes & liberæ Civitates Imperiales, Nobilium ingens copia, inter quos illi eximij, qui dicũtur *Immediata Imperij Nobilitas*, parique cum Comitibus immunitate gaudent. Ordinum Militarium ſuperſunt Supremi Magiſtri duo.

Academijs compluribus floret Germania: quarum præcipuæ ſunt Viennenſis, Pragenſis, Colonienſis: Lovanienſis, Mogũtina, Leodienſis, Lipſienſis, Baſileenſis, Trevirenſiis, Olomucenſis, Friburgenſis, Argentoratenſis, Dilingana, Ingolſtadienſis, Herbipolenſis, Francofurtenſis ad Oderam &c.

Inter Urbes Germaniæ ſuperioris fertur Vienna munitiſſima, Ulma ditiſſima, Auguſta elegantiſſima; Praga maxima, Francofordia ad Mœnum emporio nobiliſſima, Norimberga artificum ſolertiâ, Treviri vetuſtate inſignes. Colonia Agrippina pro Germaniæ

niæ Roma habetur ob mœnium, 83 turribus munitorum, amplitudinem, ædificiorum ſplendorem, templorum multitudinem, Sacrorum lipſanorum copiam (præſertim Trium Ss. Regum Orientalium, & undecim millium Virginum) & immunitatem ab hæreſi longè lateq; circumfuſa. Unde & Sanctæ nomen meritò obtinuit. Templa numerantur ibidem tot, quot dies anni, Diœceſis Colonienſis ſub Imperatore Sigismundo habuit paræcias 1760 Monaſteria 350 Sacerdotes 17000.

Pontes in Germania celebriores ſunt Ratisbonenſis ſupra Danubium ingentis operis, Miſnienſis ferè penſilis, Baſileenſis ſupra Rhenum marmoreus, Pragenſis lapideus ſupra Maldavam, ulnarum 872.

Turres famoſæ ſunt, Viennenſis ad Baſilicam S Stephani, pedum 4343 cum dimidio; Hildeshemienſis ad Eccleſiam Cathedralem auro ſolido tecta, Pragenſis inſigni horologio inſtructa, Monaſterienſis ad Eccleſiam S. Lamberti; è qua turri pendet è cavea rex Anabapti-

ſtarum obſidione captus.

Germania inferior, Seu Belgium intra ſpatium milliarium Germ: 250 continet urbes 208 oppida 150. pagos circiter 63000 totaq; Flandria videtur una Urbs continua. Ex 17. ejus Provincijs, ſeptem ſe in libertatem aſſeruerunt, Hollandia, Zelandia, Zutphania, Friſia, Ultrajectum Tranſiſalania & Groninga (quæ dicuntur *Belgium Fœderatum*) & pars Geldriæ. Hiſpanis manſerunt Brabantia, Flandria, Duc: Limburgen & Lucenburgen? Comitatus Namurci, Hannoniæ, Arteſiæ, & pars Geldriæ. Sciſſionem hanc fecit non tam crudelitas, ut ajunt, Ducis Albani, quàm inſolentia Evangelij Lutherani & Calviniani.

EXCURSIO
In Africam Auſtralem.

LUſtravimus heri Africam mari Mediterraneo viciniorẽ, & populoſiorem, fructuſq; ejus alios, eò gratiores quò rariores in barbarie illa inculta. Qua parte à Tropico Cancri ad Meridiem

em protenditur, in interioribus ſuis rariore gaudet habitatore, & deſertis ſquallet (incolæ olim Troglodytæ, Garamantes & Getuli dicebantur) fuitq; veteribus ferè incognita, & credita omnino inhabitabilis ſub Zona torrida & Æquatore. Sed negotiatorũ modernorum, præſertim regum Luſitanorum, ſolertia & diligentia, ampliſſimas & valdè populoſas in Africa Auſtrali & Orientali detexit regiones, maximè in partibus Oceano Æthiopico propinquioribus: ut Gualatam, Biafaram, Guineam, Loango, Congo, Angolam, Caffariam, &c. Omnes earum regionũ incolæ nigerrimi corpore & animo.

Uſq; ad Annum Chriſti 1400 terminus navigationis in mari Atlantico fuerant radices montis Atlantis & famoſum promontorium malignantis naturæ vocabulo NON appellatum, eò quòd illuc appulſæ naves *non* revertebantur, ſed certis naufragiis interibant: ideoq; ad illud accedere, nedum ultra progredi non licebat ob immanes tempeſtates ventorum à promontorio illo

refractorum. Incidit tandem Anno 1410 Henrico, Principi Lusitaniæ, Filio Joannis I: Lusitan: regis, heroica cogitatio, ut tentaret navigationem ultrà promontorium NON., lustraretq; Australem Africam, ad invehendum illi Evangelium Christi. Imò divinitùs de hoc monitus dicebatur; famamq; credibilem fecit eximia ejus pietas & morum integritas in vita cælibe

Parata igitur ac rite instructa classe, vela dantur ventis, auspice DEo & Virgine DEipara: fuitq; tàm felix prima excursio; ut ultra promontorium *Non* 60 circiter milliaria sint provecti Argonautæ illi. Sed rursus crescentibus in vicinia alterius promontorij, *Ganariam* vocant, æstibus vadisq; ad reditum compulsi sunt; multum egisse visi, quòd ultra *Non* se fuisse, affirmare possent. Non fregit, sed erexit, magnanimo principi animos periculum illud novum. Alias atq; alias, toto decennio, expedivit naves, quamvis aliis aliisq; repellerentur obstaculis ulteriore progressu; donec anno 1420 duo viri

in albo Argonautarum auro ſcribendi, Gonzalus Zarco, & Triſtanus Vaz, ſeu Vaſæus, decreverunt: non jam, ut hactenus, legere litora, tempeſtatibus infeſtiſſima; ſed ducere in altum, & immenſa Oceani tentare.

Sic animatos, & aliquantum provectos, ultra quàm volebant, abſtulit felix tempeſtas detulitq; ad inſulam quandam, reficiendis navibus opportuniſſimam, quam *Portum Sanctum* dixerunt. Inde digreſſi, cùm nihilominus ad Auſtralia Africæ flecterent clavum, in aliam, eamq; longè vaſtiorem inciderunt inſulam, ſed omni habitatore deſtitutam & denſiſſimâ ſylvâ virentem; quam propterea *Maderam* ſeu *Materiam* vocarunt. Viſum illis eſt, non modicum fore operæ pretium (prout arborum denſitas, & glebæ bonitas prodebat) ſi excoleretur ea inſula. Contractis ergò ex Luſitania pluribus operis, ferro & igni eam purgare ſunt aggreſſi. Tenuit integrum ſeptennium conſtantiſſimus labor: cui tanta frugum omnis generis, ac potiſſimum ſac-

chari, respondit ubertas: ut nomen Paradisi Lusitani meruerit. Fructus certè Paradisum sapere videntur, uvæ ad 3 & 4 palmos extenduntur, sacchari proventꝰ ad 8 librarũ milliones colligi dicitur.

His fructibus refectæ Optimi Principis Henrici curæ in novos assurrexerunt ausus, & conatus. Anno 1446 repertæ sunt 12 Insulæ, *Hesperides* & *Gorgades* dictæ, in mari Atlantico, factæq; juris Lusitanorum. Alia rursus post aliam instituta expeditio: donec annorum 50 laborioso & sumptuoso cursu perventum est usq; ad promontorium *Capo verde*, seu *Caput viride* dictum, ac demum ad *Montem Leænæ* (27 gradibus distantem à freto Herculeo, seu Gaditano) seu *Sierra Lioa* Quibus felicissimè gestis Henricus princeps portui beatæ æternitatis est invectus anno 1460.

Conatus Henrici strenuè prosecutus est Alphonsus V. Rex Lusitan: ac post illum Joannes II. detectaq; sunt in Australi Africæ plaga regna complura vastissima & valdè populosa, regnum Guineæ, Congo, Banzæ, Toræ, Cassariæ

&c.

&c. cum amplissimis Imperijs Abassyniæ & Monoinotapæ. In omnibus excepto imperio Abassynorum, vel colebantur idola, vel regnabant Mahometis errores.

Regnum *Congo* primum Ecclesiæ Christi aggregatum est, operâ PP. Ord. Præd. numeravitq; usq; ad annum 1587 novem reges Christianos, Regnum *Angolæ* excolendum susceperunt anno 1558 Missionarij Soc. J. Fructuosissimè ibidem & in adjacentibus regnis laboravit P. Balthasar Barreyra, baptizato cum magna subditorum copia rege Banzæ, rege Toræ, rege Guineæ, Principibus Benæ, Mocumbæ &c. placuitq; Divinæ Bonitati in eodem P. Balthasare renovare prodigiosam Moysis orantis victoriam. Lusitani enim 150 paucis fidis Æthiopibus stipati cum aliquot centenis Angolanorum millibus congressi, orante in vicino colle P. Balthasare elevatis ad DEum manibus, vincebant; desistente eodem ab oratione, vincebantur. Reassumptâ igitur & constanter productâ oratione, grandi clade

profligati ſunt barbari.

In regno Biafaræ inſigni fructu deſudârunt PP. Carmelitæ. Commendant Barbaris Mauris Europæos ipſæ ferociſſimæ beſtiæ: Nam in Guinea tigrides, quæ ibi ſæviſſimæ ſunt, in nigros tantùm homines ſæviunt, albis parcunt. Idem faciunt in provincia Bamba. Rex Berbecinorum conſultaturus cum Optimatibus ſuis de bello, ſecedit cum ipſis in profundam ſylvam, ubi circa foveam paratam conſiſtentes in coronam, capite in foveam inclinato quiſq; ſententiam ſuam dicit. Conſultatione peractâ impletur fovea ingeſtâ humo, aſſeverante rege: eam nulli prodituram conſilia ipſorum.

Regnum, ſeu Imperium Monomotapæ ampliſſimum eſt, & auro, quod non latet in viſceribus terræ, ſed rutilat in fluviis, dives. Quidam putant ipſum eſſe regionem Ophir, ex qua claſſis Salomonis aurum vehebat. Imperator vocat ſe *Regem auri:* ſed mancipium eſt impuriſſimi Mahometis Ad Chriſtum converſus cum matre ſua &

300 proceribus à P. Gonſalvo Silveria S. J. anno 1561: paulò pòſt inſtigantibus Mahometanis Sacrificulis, eundem ſtrangulari curavit Sacrilegus apoſtata.

Abaſſynorum Æthiopum imperium in tota Africa maximum eſt, cujus imperatorem Prete-Jannem dicunt. Chriſtianos ſe jactant: ſed ſchiſmatici ſunt, & erroribus Dioſcori ac Eutichetis infecti. In reducendis ad Eccleſiam multùm laborârunt noſtri: ſed illi omnem luſerunt operam; ac tandem tormenta & cædes rependerunt.

FERIA III.

DIVIS TUTELARIBUS Sacra

MEDITATIO

De varijs Sanctorum Itineribus.

I. CONſidera: quomodo Sancti, ſpecialiter Tutelares tui, in via mandatorum Divinorum impigrè decurrerint: & quidem aliqui inoffenſo pede; alij,

ſi quando offenderunt, moras traxerunt vel deviârunt; tantâ deinde contentione hoc iter ſunt proſecuti, ut multos præverterint. Inſpice, & conſule pedes affectuum tuorum.

II. CONſidera: quantos fecerint progreſſus in via Conſiliorum Evangelicorum & Perfectionis, tum Chriſtianis omnibus communis, tum propriæ ſtatûs ſui & muneris. Quò magis impedita, magiſq; ardua occurebat via? eò magis exultabant ad eam currendam, & quidem gigantæis paſſibus. Nos quomodo currimus, aut procedimus vel laſſi deficimus in hac via? Fortè nec ingredi eam audemus?

III. COnſidera: Quàm feliciter confecerint duram & periculorum plenam è terris ad a-
ſtra

ſtra viam. Varia ipſis impedimenta objiciebat Satan, mundus & caro: ſed illi tantò glorioſiùs, calcatis omnibus, curſum conſummârunt, atq; ad repoſitam ſibi coronam Juſtitiæ evolarunt in cælum, nullâ ad Purgatorium ergaſtulum factâ digreſſione. O ſi & nobis ſors tam felix contingeret! Continget: modò, ut illi, curramus.

IV. Conſidera: Sanctos, præſertim quorum tutelæ nos impenſiùs commendamus, non ſolùm precibus rem noſtram agere apud DEum: ſed etiam, ubi opus fuerit, vel expedierit, perſonaliter ad nos juvandos accurrere: ut multa docent exempla. Proinde & nobis ſatis eſſe non debet: quòd multas preces fundamus ad ipſos: verùm & laborem

aliquem suscipi, & sumptum impendi, convenit, in cultum & honorem ipsorum faciliùs conciliare solent dona Patronos.

AFFECTUS PII erga Divos Tutelares.

SAncta MARIA & omnes Sancti DEi, præsertim Tutelares mei, intercedite pro nobis ad Dominum: ut nos mereamur ab eo adjuvari & salvari: qui vivit & regnat in sæcula sæculorum, Amen.

Omnes Sancti & Sanctæ DEi præsertim NN. intercedite pro nobis

Subvenite Sancti & Sanctæ DEi, succurrite omnes SS. Patroni mei.

Lætamini in Domino, & exultate Justi: & gloriamini omnes recti corde.

Nimis honorati sunt Amici tui DEus nimis, confortatus est principatus eorum. Per merita ipsorum

parce

parce nobis, libera nos.

Gloria & Honore coronavit vos Dominus; & constituit super opera manuum suarum: adjuvate nos, ferte quam potestis, opem.

Exultantes in Gloria Sancti DEi respicite periclitantes minores fratres vestros.

Recordare Domine gloriosæ Virginis Matris tuæ, & Electorum tuorum NN. Patronorum meorum: ut eorum pia intercessione ab omnibus semper protegar adversis.

Cum palma ad regna pervenerunt Sancti: coronas decoris meruerunt de manu DEi.

Isti sunt viri Sancti, quos elegit Dominus in charitate non ficta & dedit eis gloriam sempiternam.

In cælestibus regnis Sanctorum habitatio est, & in æternum requies eorum:

HYMNUS MATUTINUS

SAlutis æternæ Dator
JEſu redemptis ſubveni:
Virgo Parens clementiæ
Dona ſalutem ſervulis.
Vos Angelorum millia,
Patrumq; cœtus, agmina
Canora Vatum: vos reis
Precemini indulgentiam.
Baptiſta Chriſti prævius,
Summiq; cæli Claviger,
Cum cæteris Apoſtolis
Nexus reſolvant criminum.
Cohors triumphans Martyrum,
Almus Sacerdotum Chorus,
Et virginalis caſtitas
Noſtros reatus abluant.
Quicunq; in alta ſiderum
Regnatis aula Principes,
Favete votis ſupplicum,
Qui dona cæli flagitant.
Virtus, honor, laus, gloria,

DEo Patri cum Filio,
Sancto simul Paraclito
In sæculorum sæcula. Amen.

HYMNUS VESPERTINUS

PLacare, Christe, servulis,
Quibus Patris clementiam
Tuæ ad Tribunal gratiæ
Patrona Virgo postulat.
Et vos beata, per novem
Distincta gyros, Agmina;
Antiqua cum præsentibus,
Futura damna pellite.
Apostoli cum Vatibus,
Apud severum Judicem,
Veris reorum fletibus
Exposcite indulgentiam.
Vos purpurati Martyres,
Vos candidati præmio
Confessionis, exules
Vocate nos in patriam.
Chorea casta Virginum,
Et quos Eremus incolas

Transmisit astris, Cælitum
Locate nos in sedibus.
Auferte gentem perfidam
Credentium de finibus,
Ut unus omnes unicum
Ovile nos Pastor regat.
DEo Patri sit gloria,
Natoq; Patris unico,
Sancto simul Paraclito,
In sempiterna sæcula. Amen.

LECTIO SPIRITUALIS.

Ex Capite 18. lib. 1. de Imitat: Christi. Thom: Kemp.

De Exemplis Sanctorum.

INtuere Sanctorum vivida exempla, in quibus vera perfectio refulsit, & religio: & videbis, quàm modicum sit, & pene nihil, quod nos agimus. Heu! quid est vita nostra, si illis fuerit comparata? Sancti & Amici Christi Domino servierunt in fame

me & ſiti, in frigore & nuditate, in labore & fatigatione, in vigiliis & jejuniis, in orationibus & meditationibus Sanctis, in perſecutionibus & opprobriis multis.

O quàm multas & graves tribulationes paſſi ſunt Apoſtoli, Martyres, Confeſſores, Virgines, & reliqui omnes, qui Chriſti veſtigia voluerunt ſequi! Nam animas ſuas in hoc mundo oderunt, ut in æternam vitam eas poſſiderent. O quàm ſtrictam & abdicatam vitam in eremo ſancti Patres duxerunt! Quàm longas & graves tentationes pertulerunt! Quàm forte bellum adverſus edomationem vitiorum geſſerunt?

Mundo erant alieni: ſed DEo proximi, & familiares amici. Sibi ipſis videbantur tanquam nihili, & huic mundo deſpecti, ſed erant

rant in oculis DEi pretiosi, & dilecti. In vera humilitate stabant, in simplici obedientia vivebant, in Charitate & Patientia ambulabant: & ideo quotidiè in Spiritu proficiebant, & magnam apud DEum gratiam obtinebant.

Et cap. 25 ibid. Ubiq; profectum tuum capias: ut si bona exempla videas, vel audias, ad imitandum accendaris. Si quid autem reprehensibile considera-veris, cave, ne id facias: aut si aliquando fecisti; citiùs emendare te stude. Sicut oculus tuus alienos considerat: sic iterum ab alijs notaris. Quàm jucundum & dulce est, videre fervidos, & devotos fratres, bene morigeratos & disciplinatos! Quàm triste est, & grave, videre inordinatè ambulantes: qui ea, ad quæ vocati

cati sunt, non exercent! Quàm nocivum est, negligere vocationis suæ propositum, & ad non commissa sensum inclinare! Memor esto arrepti propositi, & Imaginem tibi propone Crucifixi, *Sancti Sanctorum, qui est & Idea, & Corona Sanctorum omnium.*

DIGRESSIO
in Galliam.

GAlliam commendant cultissima incolarum comitas, fides erga reges suos & amor, numerus quoq; ingens. Nam Henrico II. regnante ad 15. milliones ascenderunt. Sola Lutetia circiter sex-centa civium millia censet. Ricciolus Galliæ, absq; Lotharingia, Alsatia, Artesia, & Ruscionensi tractu, 20 milliones hominum tribuit. Civitates numerantur 865. Archiepiscopatus 15 Episcopatus 110 Reditus Ecclesiæ Gallicanæ ad 104 milliones extendit Ricciolus Insuper Galliam commendant eximia in Sedem Apostoli-

cam

cam officia Cleri eruditio, Universitas Parisiensis, Monarchiæ à 1200 annis constans duratio, Lutetia ipsa, non tam urbs, quàm orbis compendium; Religiosarum familiarum Origines, ut Cisterciensis, Præmonstratensis, Carthusianæ, S. Antonij, Ss Trinitatis seu Redemptionis Captivorum, & Societatis JESU.

Regum Galliæ prærogativæ sunt. 1. quòd Chrysmate cælitus allato ad S. Remigium ungantur in reges. 2. Solo tactu scrofulas curant. 3. Auriflammam, ut vocant, seu Crucem illam rutilantem, quæ Rhemis asservatur, & stemma Liliorum divinitus acceperunt. 4. Ipso inaugurationis suæ die sub utraq; specie communicant. 5. Non solùm in manibus & humeris, ut cæteri reges sed in capite unguntur. 6. Primogeniti Ecclesiæ & Christianissimi vocantur.

Regi assistunt 12. Optimates, dicti *Pares Franciæ*, quòd pari inter se sint dignitate; nimirum sex Ecclesiastici, & sex Laici, à Carolo M. instituti. Re-

gis Primogenitus *Delphinus* vocatur à Provincia Delphinatûs, quæ eâ conditione regibus Galliæ donata est, ut ab illa denominaretur Primogenitus regis. Parlamenti Parisiensis, quod 80 deputatis à rege, constat, præcipua est authoritas, non rarò etiam regibus gravis.

Tolosæ in cœmeterio PP. Franciscanorum cadavera non putrescunt. Avenione septies septem notanda feruntur: 7. urbis portæ, 7. Xenodochia, 7 urbis paræciæ, 7. Monialium monasteria, 7. Religiosorum Conventus, 7. Collegia, 7. Palatia. Metis tam firma domorum sunt tecta; ut tormenta per ea vehi possint. Carnoti antiquissima colitur Imago DEiparæ V. prodigiis clara, quam multo ante Christum natum Druidæ veteres consecrarunt *Virgini pariture.* Lugdunum celebre est arâ illâ, ad quam à Caligula Imp: certamen institutum Græcæ Latinæq; facundiæ, quo victi scripta sua, loco spongiæ, lingvâ propriâ delere debebant; aliàs ferulis castigabantur, vel Rhodano mergebantur. In ponte Aurelia-

relianensi statuam equestrem habuit Joanna Darcia, puella Pastoritia, quæ Anglis totâ fere Galliâ subactâ insolescentibus, & in civitate Aurelianensi Regem obsidentibus: divinitus jussa militem profiteri, per gradus militiæ ad ducendos exercitus ascendit, Anglos varijs cladibus fregit, & Aureliam obsidione liberavit. Supra Rhodanum, fluvium rapacissimum, puer pastoritius pontem sumptuosissimum lapideum struxit.

EXCURSIO
in Americam Australem.

QUarta pars orbis terrestris America est, etiam India Occidentalis & Novus Orbis dicta. A quo quomodo, & quando sit detecta; videre licebit Excursione sequente. Australis America à civitate regni Mexicani, Carthago dicta, porrigitur usq; ad Fretum Magellanicum, & vastissimas complectitur regiones, Peruanam, Chilensem, Magellanicam, Terram Firmam Paraquaria, & Brasiliam; quæ omnes regi-

regibus Hispaniæ subjectæ sunt, exceptâ Brasiliâ, quæ Lusitanorum juris est.

Peru, seu Peruvia cæteris omnibus in universa America antecellit divitiis, ob auri argentiq; opulentissimas fodinas, præcipuè circa Potosium civitatem quæ etiam Argyropolis dicitur: Ipsa autem Peruvia *Castellæ Aureæ* nomine honorata est. Nec in montium tantùm visceribus scrutari oportet hujusmodi thesauros; ipsa terra alicubi arenas & lapillos purissimi auri egerit, & quidem in spatio multorum milliarium. Unde in palatiis antiquorum regum, & templis deorum parietes & tabulata solidis auri laminis tegebantur, vasorumq; aureorum etiam apud non opulentos usus frequens erat. Nunnio Valboæ Hispanorum Præfecto, Princeps quidam Peruanus tantam copiam argenteorum aureorumq; vasorum obtulit dono, ut ea 60 viri vix asportare potuerint. Anno 1595 argenti purissimi 85 milliones in Hispaniam devecti traduntur Solet autem regibus Hispaniæ tantùm quinta pars proven-

tuum

tuum annuorum ex illis regionibus transmitti Rex Peruanus Agatualpa, à Francisco Pizarro prælio victus, in lytrum pro libertate sua obtulit tantum auri purissimi, quantum caperet conclave in quo detinebatur. Habebat autem hoc in longitudine pedes 22 in latitudine 16 altitudinem tantam, ut maximus virorum extento gladio tabulatum ejus ægrè attingeret: Argenti verò obtulit duplo tantum.

Lapidum quoq; pretiosorum (& in mari margaritarum) præcipuè smaragdorum, incredibilis ibi copia. Idem Pizarrus initio expeditionis suæ in Peruviam vim tantam smaragdorum aliarumq; gemmarum collegerat: ut 20 millia Almagro amico suo miserit Magnetem quoq; optimum & multos medicos lapides ibidem terra parit

In vallis cujusdam, Petaguele dictæ piscina inveniuntur elegantes lapilli, quorum singuli perfecta Cruce, magnitudine unius pollicis, insigniti sunt: qui si concutiantur, in singulis, etiam exiguis partibus similiter crux reperitur.

Unde

Unde Chriſtiani ex hujuſmodi lapillis Roſaria ſua conficere ſolent. In quibuſdam locis, uti etiam in prædio Collegij noſtri propè Cuzcum urbem, piſcinæ à die Cinerum uſq; ad Sabbatum Sanctum omnis generis piſcibus abundant, etiamſi nullus ſit immiſſus: cùm alio tempore nec minimus deprehendatur piſciculus.

Frugum tam fertilis terra, ut paſſim in vallibus centeſimum, alicubi etiam trecenteſimum fructum ferat. In valle Truxilli flos regnat, qui in uno ſtipite exhibet 20 aut 30 varij coloris & ſpeciei flores ſpecioſiſſimos. In provincia de las Charcas arbos eſt admodum procera, cujus fructus latent in foliis per modum libri compoſitis; in ſingulis autem foliis deprehenditur figura cordis humani, in corde autem ſignum Crucis expreſſum. In terra quæ Mala nominatur, ficus eſt, cujus rami Auſtrum verſùs fructus ferunt valdè ſalubres: qui verò ſeptentrionem reſpiciunt, morriferos.

Peruanum hoc regnum, tanquam

 natu-

naturæ gazophylacium opulentiſſimũ, ut regibus ſuis, & Chriſtianæ Fidei ſubjicerent; conſpirârunt tres Hiſpani negotiatores civitatis Panamæ, anno 1525. Franciſcus Pizarrus, Didacus de Almagro, Ferdinandus de Luque, ea conditione: ut Almagrus, tanquam opulentior: naves militeſq́; compararet, Pizarrus expeditionem in interiora Peruviæ ſuſciperet, Luque utriuſq́; negotia interim Panamæ procuraret. Ferè ineluctabiles difficultates offendit, & per aliquot annos ſuſtinuit Pizarrus: donec unum prælium non minus fortiter quàm feliciter geſtum Carolo Imper: aſſeruit Americam Auſtralem, ipſi Pizarro Vices regis ibidem. Sed domitis barbaris, ipſos Hiſpanos inter ſe internecino bello commiſit invidia & ambitio; geſtúmq́; eſt aliquot annis à Didaco de Almagro contra Pizarrum, nuper amicorum intimum, ferè uſq́; ad excidium omnium Hiſpanorum, & necem duorum circiter millionum ex Indis, quos in ſuas quiſq́; partes traxerat: donec & ipſi æmuli occumberent

rent cruenti, partaſq; terras ac opes relinquerent aliis.

Deprehenſa eſt apud Peruanos notitia DEi Conditoris cœli & terræ: poſt quem etiam Soli divinos deferebant honores, cujus ſumptuoſiſſimum templum, totum aureis ſolidis laminis veſtitum, videbatur Cuzci. Lima nunc ejus regni metropolis eſt, & Sedes Archiepiſcopi, atq; Proregis, patria S. Roſæ V. Nec aurum ſolum cum gemmis commendant Peruviam, ſed etiam ſtramen. Tradit enim Joſephus Acoſta l. 6. c. 14. ſupra vaſtum flumen Pontem eſſe ſtratum ex meris ſtraminis & junci faſciculis dexterrimè colligatis, pedum Geom. 300 non hominum tantùm, ſed etiam jumentorum onuſtorum patientem. Incolæ artifices ſunt valdè induſtrij, & corpore non nigri.

Chilenſis regni longitudo eſt 415: latitudo 120 milliarium. Ferax etiam eſt auri, vini, mellis, ſtruthionum & ligni Braſili, quamvis certis temporibus rigeat frigoribus acerrimis. Metropolis ejus eſt civitas S. Jacobi.

Paraquaria regio eſt ampliſſima & fœcundiſſima, quam ingens fluvius, *Argenteus* dictus, dividit. Partem illius occupârunt Hiſpani, alia ſui juris eſt: in qua Miſſionarij noſtri ex ſylvis & ſpeluncis eductos homines ad politicam ſocietatem inſtituerunt, pagos, quos Reductiones vocant, condiderunt, in quorũ ſingulis 8 vel 10 millia incolarum, eoſq́; non ſolùm in religionis Chriſtianæ officiis, ſed etiam variis artificiis & agricultura exercent. Indolis ſunt manſvetioris, ingenii autem ſingularis. Nam invenire ipſi nihil poſſunt, imitari autem dexterrimè quidquid factum vident. Ventris ingluvie maximâ laborant Scribit inde recentiùs P. Sepp, quòd cùm quidam Patrum exerceret maritum cùm uxore in agro ſtivâ ſubigendo, ac poſtea ſe recepiſſet ad Eccleſiam pro Sacrificio divino faciendo: illi conciſum bovem grandem pro jentaculo abligurierunt, vix quartâ parte relictâ. Vorant autem carnes crudas (nec aſſuefieri poſſunt ad coctas) fumo tantùm nonnihil perſtri-

ctas. Cæterùm ad pietatem valdè sunt proni & dociles

Brasiliam magna parte cicurârunt Lusitani, fideiq; lumine illustrârunt. Vastas in ea possident Provincias, & populosas civitates; quarum aliquas, cum Lusitania esset sub Hispano rege occupârunt Hollandi, sed inde paulò post pulsi. Anno 1500 primùm Brasiliam adierunt Lusitani: sed à barbaris pleriq; devorati. Altera expeditio anno 1549. felicior fuit; & jam non minùs fidelium animarum, quàm cannarum sacchari ferax est hæc patria.

FERIA IV.

S. JOSEPHO Sponso DEiparæ Virginis Sacra

MEDITATIO

De varijs S. JOSEPHI Itineribus.

I. Considera S. Josephum cum desponsata sibi Virgine partui vicina proficiscentem ex ci-

vitate Nazareth in Bethlehem. Causa profectionis fuit obedientia exhibenda Cæsari Augusto orbis censum agenti. Iter erat tridui & amplius, pedibus emensum ab utroq;. Inter incommoditates, illa Virum optimum gravissimè afficiebat: quòd parituræ Virgini locus non esset in oppidi etiam publico diversorio; ideoq; DEus natus in stabulo, reclinandus fuerit inter jumenta in præsepio. Suscipienda promptè, quæ obedientia imponit itinera: & patienter ferenda pro diversoriis etiam stabula.

II. COnsid: Iter S. Josephi in Ægyptum, postquam in somnis intellexit ex Angelo periculum imminens parvulo JEsu. Non prætendit sive potentiam, sive incommoda Infantis, vel

Ma-

Matris ejus: non exſpectavit diem, ſed ſine mora *conſurgens accepit Puerum & Matrem ejus nocte, & ſeceſſit in Ægyptum.* Verus obediens opere *loquitur victorias* ſui ipſius, non prætenſiones vel excuſationes.

III. COnſ: reditũ S. Joſephi cum JESU & MARIA ex Ægypto poſt annos aliquot ſatis incõmodè ibi transactos. Patientiſſimè interim exſpectabat ibi Angelum, tempus reditûs denuntiaturum, ac ſe Divinæ voluntati plenè conformabat. Non eſt DEus opportunè importunè trahendus in ſententiam noſtram & commoda, ſed patienter ferendus, etiam cùm tardaverit.

IV. COnſid: S. Joſephi iter annuum Hieroſolymitanum ſecundùm legem, tempore Paſ-

 chæ

chæ. Quàmvis enim non nesciret: se domi habere, quem adoraret, DEum: legi tamen id deferendum censuit Vir Justus, nec quærenda in negotio divini cultûs compendia. Amissum aliquando in eo itinere JESUM, quò acerbiùs doluit: eò jucundiùs recepit, inventum in templo inter Doctores. Subditum deinde semper habuit, & benè precantem abeunti ad Patres. Quo cultu non prosequemur, quem sic coluit JESUS.

AFFECTUS PII erga S JOSEPHUM.

SAlve Patrïarcharum Apex, cui DEus Omnipotens omni benedictione Spirituali in cælestibus benedixit.

Salve amatorum Christi ardentissime, quem constituit Dominus

ſuper familiam ſuam univerſam.

Salve Magni Conſilij Adjutor & Cuſtos fideliſsime: cui Dominus credidit maximi myſterij arcanum.

Salve fideliſſime Eccleſiæ Sanctæ DEi Oeconome: cui frumentum Electorum & Panem vitæ conſervaſti

Salve caſtiſsime Virginis Matris Sponſe; cujus florem & fructum benedictum cuſtodiæ tuæ Dominus commiſit.

Salve Paterfamilias providentiſſime; qui ſudore vultûs tui Victimam ſalutis noſtræ aluiſti.

Salve Sanctornm Gratioſiſſime: quem dulci Patris nomine honoravit Mater & Filius DEi.

S JOSEPH patrum familias Idea & Proviſor, tribue victui noſtro temporali & ſpirituali neceſsaria.

Caſtiſſime JOSEPH, munda &

conserva corda nostra in torum jucundum Agno, qui pascitur inter lilia.

S. JOSEPH morientium Patrone fidelissime, adesto periclitantibus coram tribunali Divino.

JOSEPH, cum JESU & MARIA, sit nobis comes in via.

JOSEPH, ô S. Patrone, sis mihi præsens in agone.

HYMNUS MATUTINUS

CÆlitũ JOseph decus, atq; nostræ
Certa spes vitæ, Columenq; mũdi
Quas tibi læti canimus, benignus
Suscipe laudes.

Te Sator rerum statuit pudicæ
Virginis Sponsum, voluit VERBI
Te Patrem dici; dedit & ministrum
Esse salutis.

Tu Redemptorem stabulo jacentem,
Quem chorus Vatum cecinit futurũ
Aspicis gaudens, humilisq; natum
Numen adoras. Rex

Rex DEus regū, & dominator orbis
Cujus ad nutum tremit Inferorum,
Turba, cui pronus famulatur æther,
Se tibi subdit.
Laus sit excelsæ Triadi perennis,
Quæ tibi præbens superos honores,
Det tuis nobis meritis beatæ
Munera vitæ. Amen.

ALIUS.

Iste, quem læti colimus fideles,
Cujus excelsos canimus triūphos,
Hac die Joseph meruit perennis,
Gaudia vitæ.
O nimis felix, nimis ô beatus,
Cujus extremum vigiles ad horam,
Christus & Virgo simul adstiterunt
Ore sereno.
Hinc stygis victor, laqueeo solutus
Carnis, ad sedes placido sopore,
Migrat æternas, rutilisq; cingit
Tempora sertis.
Ergo regnantem flagitemus omnes

Adsit ut nobis, veniamq; nostris
Obtinens culpis, tribuat supernæ
Munera pacis.
Sint tibi plausus, tibi sint honores,
Trine, qui regnas DEus, & coronas
Aureas servo tribuis fideli,
Omne per ævum. Amen.

HYMNUS VESPERTINUS

Te Joseph celebrent agmina Cælitũ
Te cuncti resonent Christiadũ chori,
Qui clarus meritis, junctꝰ es inclytæ
Casto fœdere Virgni.
Almo cum tumidã germine conjugẽ
Admirans, dubio tangeris anxius,
Afflatu superi Flaminis, Angelus
Conceptum Puerum docet
Tu natũ Dominũ stringis, ad exterꝰ
Ægypti profugũ tu sequeris plagas:
Amissum Solymis, quæris, & invenis
Miscens gaudia fletibus.
Post mortem reliquos mors pia consecrat,

Palmamq; emeritos gloria ſuſcipit:
Tu vivens, Superis par, frueris Deo,
Mirâ ſorte beatior.
Nobis ſuma Trias parce precantib9.
Da Joſeph meritis ſidera ſcandere:
Ut tandem liceat nos tibi perpetim
Gratum promere Canticū. Amen.

LECTIO SPIRITUALIS
Ex Cap. 13. Thomæ Kemp. lib. 1. de Imitat: Chriſti.

Reſiſtendū diligenter Tentationib9.

QUamdiu in mundo vivimus, ſine tribulatione & tentatione eſſe non poſſumus. Unde in Job ſcriptum eſt: Tentatio eſt vita hominis ſuper terram. Ideo unusquiſq; ſolicitus eſſe deberet circa tentationes ſuas, & vigilare in orationibus: ne diabolus locum inveniret decipiendi, qui nunquam dormit, ſed circuit, quærens quem devoret. Nemo tam per-

perfectus & Sanctus est, qui non habeat aliquando tentationes: & plenè eis carere non possumus.

Sunt tamen tentationes homini sæpe valde utiles; licet molestæ sint & graves: quia in illis homo humiliatur & purgatur, & eruditur. Omnes Sancti per multas tribulationes & tentationes, (*prout etiã patet in S. Ioseph utroq;*) transierunt & profecerunt. Multi quærunt tentationes fugere, & gravius incidunt in eas. Per solam fugam non possumus vincere sed per Patientiam, & veram humilitatem omnibus hostibus efficimur fortiores.

Vigilandùm est præcipuè circa initium tentationis: quia tunc faciliùs hostis vincitur, si ostium mentis nullatenus intrare sinitur: sed extra limen, statim ut pulsaverit,

verit, illi obviatur. Unde quidam dixit: *Principiis obſta, ſerò medicina paratur.*

DIGRESSIO
in Hiſpaniam.

HIſpaniæ gloria eſt 1 quòd ejus Rex *Catholici* elogio honoretur. 2 Quòd in ejuſdem ditione ſol nunquam occidat; & juxta dictum regis Perſarum ſolem pro galero habeat 3. nullus unquam regum vel Imperatorum tam amplam habuit ditionem: nemo tam diſſitam tam feliciter gubernavit 4 Hiſpania dum arma longè lateq; circumfert, ipſa à multo tempore in pace eſt; in confinibus ſolùm Galliæ inquietatur. 5. In omnibus 4 orbis partibus latè dominatur. 6. In America non minus Apoſtolatum, quàm mercatum exercet. In ſolo Occidente ſupra ſeptuaginta millia templorum ab Hiſpaniæ regibns erecta, ſcribit Lohnerus in Bibliot: V. *Templum*: à Jacobo verò rege in Hiſpania duo millia. 7 Elogium datum olim Hiberniæ, quòd ſit *Patria*

Sanctorum, jam occupavit Hiſpania.

Dividebatur olim in Regna complura; ut Legionenſe, Caſtellæ veteris & Novæ, Arragoniæ, Portugalliæ ſeu Luſitaniæ, Navarræ, Granatæ, Valentiæ, Toleti, Gallæciæ, Algarbionũ, Murciæ, & Cordubæ: quæ jam in unam Monarchiam coaluerunt, exceptâ Luſitaniâ In America, præter multas ampliſſimas Inſulas, tantum terrarum pertinet ad Monarchiam Hiſpanicam: ut meritò *Novus orbis* ille tractus dicatur. Illud valde mirum: quomodo natio non admodum populoſa ſufficerit tot populis ſubigendis, & in officio continendis. Nam Boterus & Nicoloſius vix decem milliones hominum ipſi tribuunt: è quibus 179000 Religioſi & Eccleſiaſtici ſunt. Matriti cenſentur homines circiter 150000, Granatæ 180000, Hiſpali aliquantò plures. Granata in ambitu ſuo mille circiter turribus eminet. Hiſpali magnificentiſſimum DEIparæ V. templum in reditus annuos habet 120000, aureorum, quibus aluntur Eccleſiaſti-

ci 400. Archiepiscopus Toletanus annuum proventum dicitur habere ducenta milia ducatorum, ac insuper sexaginta millia. Hispalensis centum millia duc: Valentiæ asservatur Calix Cœnæ Dominicæ. Jactat Hispania tria mirabilia: Civitatem igne circumdatam, Madritum scilicet, cujus muri è silicibus constructi. 2. Pontem, supra quem decem millia pecorum pascuntur: quia fluvius *Guadiana* tot milliaribus infra terram fluit, ac tandem erumpit iterum.· 3 Fluvium supra pontem manantem; scilicet aquæductum copiosum Segobiæ.

Lusitania seu Portugallia proprium regem nacta est circa annum D. 1100 Alphonsum I. ex comite Lotharingiæ & filia regis Castellæ natum. Suas in Europa angustias, studio dilatandæ religionis dilatavit amplissimè in Indijs Occidentalibus (ubi amplissimam possidet Brasiliam in America) & Orientalibus, ubi complures easq; opulentas numerat provincias, præter varias Insulas in Oceano, & empo-

ria

ria in Africa.

Felicitatem hanc regnorum Hispaniæ & Lusitaniæ portendisse videtur Nubes illa lucidissima, quæ nascente Christo D. noctem mediam sic per totam Hisp: illustravit: ut dies meridianus videretur. Sequens dies tres soles, æquali luce & orbe splendentes, & postea in unum còeuntes, vidit. *Isidor in Chron.*

EXCURSIO
in Americam Septemtrionalem.

NOn relinquimus Hispaniam, dum in Americam excurrimus: cum & ipsa juris sit Hispanici marjore ex parte, & Novam quandam nobis exhibeat Hispaniam, novam Granatam, novam, eamq; auream, Castellam &c. An quartam hanc orbis terrestris partem vel eminus conspexerint veteres Europæi aut Africani, nondum constat: quàmvis aliqua indicia præbeat Plato in Timæo, eam vocans *Atlantidem* insulam, & Diodorus Siculus.

Pri-

Primus illam detexit Chryſto-phorus Columbus Genuenſis, acceptis à Ferdinando rege Caſtellæ in eam expeditionem tribus navigijs, viriſq; 120. anno 1492 Prima ſe ei obtulit Hiſpaniola inſula, ac inde alia poſt aliam. Edocturus igitur regem de felici navigatione, & novas copias impetraturus, redijt in Hiſpaniam, ductis ſecum decem captivis Americanis, & magna vi auri. Recreatus hoc nuncio Ferdinandus, iterum anno 1493 Columbum, ut olim Nòé columbam expedivit cum Admiralij titulo & poteſtate, additis tribus navibus maximis, minoribus 14. & viris 1500. Progreſſus hic (poſt acrem pugnam navalem cum claſſe, quam mulier quædam barbara ductabat) ultra Hiſpaniolam, detexit Cubam & Jamaicam inſulas majores præter 46 minores, & plures alias iterum iterumq; repetitâ navigatione.

Ipſam vaſtiſſimam Indiæ Occidentalis Continentem adiit tandem anno 1497. Americus Veſputius Florenti-

rentinus (auſpicijs ſumptuq; regis Hiſpaniæ) à quo deinceps dicta eſt, *America*. Magis Auſtrales ejus partes, & celebre fretum, detexit Ferdinan: Magellanes anno 1519. Regiones complures, cum regno Mexicano populis, auro, gemmiſq; refertiſſimas inſigni fortitudine & rarâ felicitate ſubegit Ferdinandus Corteſius ſub idem temp9. Advertit Ricciol9 in Georgraph. lib. 3. c. 22 DEUM opulentiſſimas has terras conſignâſſe in manus regum Hiſpan: ob ejectos totâ Hiſpania Mauros (ac poſtea Judæos) nullâ habitâ ratione temporalis emolumenti.

Regnum Mexicanum, à Mexico vaſtiſſima metropoli ſua dictum, primarium eſt in America Septemtrionali: cujus regi ſubjecti erant triginta alij reges quorum quivis minimùm centum millia armatorum educere poterat in aciem. In ipſa urbe 60 millia domorum numerabantur. Et tamen quadringenti Hiſpani, duce Ferdinando Corteſio, auſi ſunt non ſolùm cogitare de occupando tanto regno: ſed

ſed in ipſam Metropolim, fere temerario auſu, penetrârunt, regem duxerunt captivum, & paucis ſtipati Indis, contra 150 millia hoſtium ingenti prælio victores, de regno Mexicano totaq; ſeptemtrionali America triumphare fecerunt Coralum V. Imp. anno 1521 Longitudini Mexicani regni aſſignat Joſephus à Coſta 800. latitudini minimæ 180 milliaria Hiſp. Pecorum ibi tanta copia ut inter opulentos Hiſpanos non cenſeatur, qui in bonis ſuis 40. & ampliùs millia boum non numerat. Rem Chriſtianam non minore, quàm politicam, ſtudio promoverunt ibi Hiſpani reges. Archiepiſcopus Mexicanus præeſt decem Suffraganeis Epiſcopis, ampliſſimis proventibus donatis. Religioſorum non minor ibi copia, quàm in aliqua Europæ provincia: ut jam in Mexico non minus floreat religio Chriſtiana, ac olim cultus idolorum, quibus in ſingulos annos 20. millia hominum, præſertim infantium, cædebantur in victimam. Advertit Flo-

rim:

rim: Remundus lib. 1. c. 4. eodem tempore, quo religiosus apostata Martinus Luther grande damnum inferre cœpit Ecclesiæ Christi in Europa; alium Martinum, de Valencia dictum, Ord. S. Francisci, cum undecim socijs, largè jacturam illam compensâsse in Mexico & vicinis provincijs! ubi intra paucos annos supra 20 milliones ab ipsis baptizati traduntur. Quid si addantur conversi ab alijs Religiosis, S. Dominici, Soc. JESU &c.?

Præter regnum Mexicanum, quòd etiam *Nova Hispania* dicitur, complectitur America Septemtrionalis amplissimas alias regiones, Floridam, Novam Granatam Californiam, Canadam, Terram Labradonis & plures alias Polum arcticum versus, nondum satis cognitas: Vastas quoq; insulas, Hispaniolam Cubam, Jamaicam, Terram novam, præter innumeras minores.

Florida incolas habet valde feros, cum quibus Hispani & Galli diu luctati sunt, sed exiguo fructu. Nec felici-

feliciores fuerunt operarij Evangelici? nisi quòd sibi Martyrum palmas & laureolas messuerint octo è Societate JESU.

Canada longè amplior, & culturæ patientior est regio. Continet. *Novam Franciam*, Galliæ regibus subjectam. *Novam Angliam, & Virginiam* subditam Anglis Habent in ea partes etiam Hollandi & Sveci Nec frugibus, nec metallis æquat Canado alias Americæ terras. Hurones & Algonquini parent Gallis, & Christianis accesserunt: sed implacabiles patiuntur hostes Iroquæos, indomitos barbaros, cum quibus negotiantur Hollandi. Jucundum est, quod contigit novo Canadæ Gubernatori: qui cùm anno 1665. appulisset è Gallia, & à primoribus illarum regionum, subjectionem testantibus, varijs honoraretur muneribus; Huronum quidam ætate & dignitate provectior, pyxidem fuligine plenam obtulit novo Gubernatori inter hanc orationem: *Quandoquidem, Domine, hic adestit, ut nos contra fe-*

rinos

rinos hoſtes noſtros tueamini, nativa verò hæc gratioſiſſimi oris veſtri ſpecies militem non ſpiret: accipite ungventum hoc, & vultum vobis appingite, quem & Iroquæi & tigrides formidant. Ipſi enim Hurones, licèt à naturæ non formoſi, congreſſuri cum hoſtibus, fœdiſſimè ſe commaculant, ad illorum terrorem.

Inter complures è noſtris ab Iroquæis immanibus tormentis interfectis, inſigniores ſunt, P Iſaacus Joques, Gabriel Lallemant, & Joannes Brebeuf: quorum poſtremo evulſi è digitis ungves, corpus per ſingulas partes ſudibus delumbatum, præciſæ manus, os contuſum lapidibus, lingva aduſta, axillis & renibus candentes ſecures admotæ, ignita è collo appenſa collaria, adjectum cingulum accenſum è pice & reſinatis corticibus; incipienti loqui de Divinis obſeptum os circulo, labra concerpta, truncatus naſus; in opprobrium baptiſmi fervente aquâ perfuſus, detracta ſuperior pellis è capite, amputati pedes, caro à coxis ad oſſa uſq; avulſa, & depaſta, mandibula ſecuri diffiſſa,

fer-

ferro ustæ plagæ & lingva orantis pro inimicis suis: deniq; pectus viventi adhuc dissectum, cor evulsum ac devoratum, sangvine sibi invicem à barbaris propinato. P. Lallemant præter similia tolerata tormenta, horis 15. lento igne tostus occubuit. P. Isaacus Jogves post incredibilia tormenta morti ereptus, cùm reductus esset in Galliam, cohiberi non potuit, quin iterum rediret in Canadam charissimam: ubi post paucos dies quæsitam adeptus est palmam.

FERIA V.

JESU EUCHARISTICO Sacra MEDITATIO.

De Christo adeunte species Eucharisticas, & Cõmunicantes homines.

I. CONsidera: quomodo Christus residens in gloria Patris, ad nutum Sacerdotis consecrantis, quantumvis flagitiosi,

eodem momento præſentem ſe ſiſtit per ſtupendam non transmigrationem, ſed tranſubſtantiationem; idque in ineffabile commodum noſtrum. Numquid nos ad ipſius cultum tam prompti ſumus?

II Conſidera Regem æternæ ſummæq; gloriæ in tabernaculo Euchariſtico, non ut in throno ſuo vel palatio dominantem, nec ut honeſtum viatorem in diverſorio commodo ac decente hoſpitantem: ſed potiùs ut captivum quendam in tenebroſum carcerem detruſum. Et ſanè Captivus eſt, ſed Amoris. Amor noſtri Potentiſſimum & glorioſiſſimum orbis utriuſq; Monarcham ſic captivavit. Quid ſimile præſtat, vel præſtabit circa nos noſter erga illũ Amor?

III Con-

III. **C**Onſid: Quàm diſpari affectu adit ora & pectora Communicantium Eucharisticus JESUS. Ad quoſdam gaudio geſtiens ſe proripit: ad alios manibus pedibusq; reluctans intrudi viſus eſt: & qui ſemel ſe permiſit Judæ & Judæis, quotidie ſe non negat improbis Chriſtianis. Sed vide, vide anima mea; quomodo ſumas Dominum. Sumunt boni, ſumunt mali, ſorte tamen inæquali vitæ vel interitûs.

IV. **C**Onſid: Quàm miſerum habeat hoſpitium Eucharisticus JESUS etiam apud probos non paucos. Vix ſuſceptus eſt; & mox deſeritur. Nec horæ quadrantem cum tanto hoſpite converſari ſuſtinemus: ut mirum non ſit, tam infructuoſam nobis

esse præsentiam ejus. Ignosce Gratiosissime Hospes. Promitto meliora.

AFFECTUS PII
erga Venerab: Eucharistiam.

O quàm suavis est Domine Spiritus tuus: qui, ut dulcedinem tuam in filios demonstrares Pane suavissimo, de cælo præstito, esurientes imples bonis!

Misericors & miserator Dominus escam dedit timentibus se in memoriam suorum mirabilium!

Panem cæli dedit nobis. Alleluja Panem Angelorum manducavit homo. Alleluja.

Parasti in conspectu tuo mensam, adversùs eos, qui tribulant me

Cibavit nos ex adipe frumenti, & de Petra melle saturavit nos. Alleluja.

Ex altari tuo Domine Christum sumi-

sumimus: in quem cor & caro nostra exultant.

Laudetur Sanctissimum Sacramentum.

Non est alia natio tam grandis, quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut DEus noster adest nobis.

Panem de cælo præstitit nobis Alleluja. Omne delectamentum in se habentem. Alleluja.

O Sacrum Convivium, in quo Christus sumitur: recolitur memoria passionis ejus; mens impletur gratiâ, & futuræ gloriæ nobis pignus datur. Alleluja.

Tantum ergo Sacramentum veneremur cernui.

HYMNUS MATUTINUS.

VErbum supernum prodiens,
Nec Patris linquens dexteram,
Ad opus suum exiens,
Venit ad vitæ vesperam.

In mortem à discipulo
Suis tradendus æmulis,
Prius in vitæ ferculo
Se tradidit discipulis.
Quibus sub bina specie
Carnem dedit & sangvinem:
Ut duplicis substantiæ
Totum cibaret hominem.
Se nascens dedit socium,
Convescens in edulium,
Se moriens in pretium,
Se regnans dat in præmium.
O salutaris Hostia,
Quæ cæli pandis ostium:
Bella premunt hostilia,
Da robur fer auxilium.
Uni trinoq; Domino
Sit sempiterna gloria:
Qui vitam sine termino
Nobis donet in patria. Amen.

HYMNUS VESPERTINUS

MEum tu gaudium ô JESU es!

Meum solatium ò JESU es!
Quantumvis omnia perdidero,
Si JESUM, satis est, servavero.
Vilescunt omnia terrestria,
Dum JESUM cogito & cælestia,
Amo te JESU mi, quia dignus es.
Amo te JESU mi, quia DEus es.
Amo te JESU mi, quia es, qui es,
Si tu me diligas, te diligo:
Et si me deseras, te diligo.
Et si me crucies, amabo Te,
O JESU, JESU mi, semper amo Te,
O si te homines cognoscerent.
Nunquam Te, Domine, offenderent!

LECTIO SPIRITUALIS

Ex lib. 2. cap. 8. Thomæ Kemp. de Imitat. Christi.

De familiari amicitia JESU.

QUando JESUS adest: totum bonum est, nec quidquam difficilè videtur: quando verò JESUS non adest, totum durum

eſt. Quàm aridus & durus es ſine JESU! Quàm inſipiens & vanus, ſi cupis aliquid extra JEſum! Nonne hoc eſt majus damnum, quàm ſi totum mundũ perderes?

Quid poteſt tibi mundus conferre ſine JEſu? Eſſe ſine JEſu gravis eſt infernus: & eſſe cum JEſu dulcis Paradiſus. Si fuerit tecum JEſus, nullus poterit nocere inimicus. Qui invenit JEſum, invenit theſaurum bonum, imò bonum ſuper omne bonum, & qui perdit JEſum, perdit nimis multum, & plùs quàm totum mundũ.

Magna ars eſt, ſcire cum JEſu converſari: & ſcire JEſum tenere; magna prudentia. Eſto humilis & pacificus: & erit tecum JEſus. Sis devotus & quietus, & manebit tecum JEſus. Potes citò fugare JEſum, & gratiam ejus perde-

perdere: si volueris ad exteriora declinare. Eligendum est magis, totum mundum habere contrarium, quàm JEsum offensum. Ex omnibus ergo charis, JEsus solus dilectus specialis. Diligantur omnes propter JEsum; JEsus autem propter seipsum. Propter ipsum, & in ipso, tam amici, quàm inimici tibi sint chari: & pro omnibus his exorandus est; ut omnes ipsũ cognoscant & diligant.

Et lib. 4. c. 1. O invisibilis Conditor mundi DEus, quàm mirabiliter agis nobiscum! Quàm suaviter & gratiosè cum electis tuis disponis, quibus temetipsum in Sacramento sumendum proponis! Hoc namq; omnem intellectum superat, hoc specialiter devotorum corda trahit & accendit affectum. Heu cæcitas & du-

ritia cordis humani: ad tã ineffabile donum non magis attendere!

DIGRESSIO

In Angliam, Scotiam Hiberniam.

ALbionem Insulam partiuntur duo regna. Partem meridionalem, eamq; majorem, occupat *Anglia*, quæ etiam *Britannia major* dicitur, ut distinguatur ab ea, quæ est Provincia Halliæ: Aliam partem obtinet regnum *Scotiæ*. Regebatur utrumq; proprijs regibus, donec initio præteriti sæculi Jacobus VI. rex Scotiæ, Angliæ quoq; coronam est consecutus. Celebriores Angliæ provinciæ sunt Wallia seu Bambria in qua Dehembartia, Povisia, Venedotia: deinde Nortumbria, Eastanglia, Westsexia, in qua Cornuvalia, & Eastsexia. Scotiæ Provinciæ sunt Albania & Calcedonia. Anglia civitates habet 323. quarum metropolis Londinum: Scotia 94. cum territorijs 45. Toti Angliæ tribuit Boterus hominum milliones tres Bangoræ olim cœnobium monachos

1200 alebat Commercium annuum Angliæ ad milliones 12 extenditur: in varijs emporijs mille & ampliùs naves commercij cauſâ verſantur. Ex ſola lana ſeſquimillionem quotannis colligunt. Laudatiſſimum eſt Cornuwalliæ Stannum. In tota Anglia nulli ſunt lupi, præter eos, qui in Catholicos ſæviunt. Londini ſupra Tameſim, vaſtum fluvium (qui immotus ſtetit, dum odio fidei Catholicæ ſuſpenderetur Edmundus Campianus è Soc. JESU) pons eſt totius Europæ præſtantiſſimus, longus 330 paſſus, & utrinq; magnificis ædibus ita ornatus: ut vicus potiùs, quàm pons videatur.

In Anglia S. Jacobum & S. Petrum Apoſtolos primùm prædicâſſe fidem, volunt quidam. Notabilior hujus inſulæ converſio fuit ſæculo ſecundo poſt Chriſtum natum, ſub S. Lucio Rege Angliæ. Relapſam ad ſuperſtitiones avitas S. Gregorius M. Papa, Miſſo S. Auguſtino cum 40. Socijs, reducit ad fidem: quam quar-

to sæculo Scoti & Hiberni amplexi sunt, prædicante S. Patricio. Florentem amœnissimè in his regnis succidit, ac pene extirpavit, Henricus VIII. ex defensore factus Eversor Fidei, Inde crudeli lanienâ sævitum in Orthodoxos: nec parsum summis viris, Joanni Fischero & alijs Episcopis, Thomæ Moro Cancellario regni & innumeris Religiosis. Horum cùm sangvinem gustâsset, etiam regium sitijt, & bibit Anglia.

In Scotia nulla domus distat ampliùs à mari, quàm 20 leucis In Caricta sunt ingentes boves, quorum pingvedo non concrescit, sed instar olei diffluit. In Loumondo lacu pisces carent pinnis. In Orcadum insula una certæ arboris folia in amnem prolapsa in volucres verti feruntur. Lapidibus utuntur Scoti pro lignis, quos etiam eleemosynæ nomine dant pauperibus.

In Hybernia, vicina Angliæ insula ea fidelium fuerat pietas, tam eximia virtus ut Sanctorum Patria diceretur

tur. Nullum in ea reperitur animal noxium, nec araneus quidem, aut rana? & aliunde illatum, illico moritur. Hiberniæ vaccæ lac non dant, nisi præsente vitulo, aut ejus simulacro. In Insulis Arram corpora sub diu jacent incorrupta. Fons est, quo loti canescunt. Insula est in lacu, prope antrum S. Patricij, in qua ægri mori non possunt nisi deferantur ad aliud litus.

EXCURSIO
in Asiam usq; ad Gangem.

IN Asiam nos evocant famosissimæ & prærogativis eximijs honoratæ regiones ipsius. In ejus sinu & ex ipsius terra condidit DEUS primos homines, plantavit hortum voluptatis, operatus est, & consummavit grande opus Redemptionis nostræ. Ibi Palæstina, & in ea Hierusalem divino sangvine tincta, Dominico Sepulchro gloriosa, maximorum, quæ in ea gesta sunt, mysteriorum conscia. ibi Assyria primo orbis Impe-

rio inclyta, ibi Armenia triumphantis Arcæ Nòé bajula, ibi Arabia magis pietate trium illorum Infantis DEI cultorum, quàm thure suo fragrans, ibi Chaldæa turri Babel & lingvarum confusione famosa, ibi Persia Sophorum regnum, vastum Magni Mogolis imperium, regnum Decan urbe Goâ & Xaveriano Sepulchro eximium, regna Bisnagar & Malabar elephantum patriæ, regnum Zeilanum Paradisus alter, Natolia, seu Asia minor, in qua Chalcedon, Ephesus, Smyrna, & olim Troja &c. quæ omnia, ac insuper Tartariæ Magnæ partem, cum parte Tartariæ minoris, quæ est intra Tanaém fluvium, Pontum Euxinum, & mare Caspium (alia Tartariæ minoris pars cum Taurica Chersoneso pertinet ad Europam) complectitur Asia cis Gangem, & fluvium Tartariæ magnæ Ochandum.

Ultra Gangem & Ochandum est Tartariæ magnæ pars potior, in qua regnum Cathayæ (cujus magnus Cham

Cham etiam Imperio Chinenſi jam dominatur) inſuper ampliſſima, populoſiſſima, ordinatiſſima, & jam magna ex parte Chriſtiana, China, aliaq; vaſta regna Tunquin, Cochincina, Pegu, Siam, Cambodia &c. Inſulæ quoq; vaſtæ & florentiſſimæ, Japon, Philippinæ ſeu Luſoniæ, Celebes, Molucenſes, Borneo, Java, Summana & peninſula Malaca quæ Cherſoneſus aurea dicitur.

Tot tantasq; terras, poſt diluvium in prima orbis terrarum diviſione obtinuit Sem filius Noë natu major, occupante Africam Chamo, Europam Japheto. In Americam an ex Aſia, Africa vel America pervenerint homines: non conſtat. Multiplicati ſunt autem in Aſia tam copioſè: ut poſt 300 à diluvio annos, teſte Diodoro lib. 3. Ninus monarchiæ Aſſyriorum conditor contra Zoroaſtrem Bactrianorum regem eduxerit decies ſepties centena millia peditum, equitum verò millia ducenta, currus falcatos ad decem millia & ſexcentos. Qui-

bus

bus copijs non nimium inferiores oportuit fuisse Zoroastris: siquidem diu ancipiti Marte pugnatum est.

Ricciolus lib. 12. Geograph. satis probabiliter toti Asiæ tribuit hominũ quingentos circiter milliones, Americæ ducentos, Africæ centum, totidemq; Europæ; & concludit: multitudinem hominum hoc tempore habitantium supra faciem terræ non excedere mille milliones. Utinam autem sic multiplicatis hominibus magnificata esset DEO lætitia; & non potiùs ob effrenem plerorumq; licentiam tangeretur dolore cordis intrinsecùs! Hara enim ibi fœtet impurissimi Mahometis, & in Terra Sancta heu! quanta abominatio desolationis! Idololatria quàm latè fusa, quàm insana? Zeilanis albus quidam simius pro DEO erat: pridem extincti dens in pretiosissimo scrinio, sapphiris & pyropis gravi, servabatur, religiosissimâ superstitione colebatur. Armis Lusitanorum occupatâ eâ insulâ à Constantino Prorege Indiæ, cessit victori cum dente scrinium illud anno

1560

1560. Major hinc luctus apud omnes indigenas, quàm ex amiſſis theſauris omnibus & injecta ſervitute. Miſſi ſubinde ad Proregem legati, qni 300 aureorum millibus, imò ſi opus foret, millione auri redimerent dentem. Sed tam ſincera & ab omni avaritia aliena erat Conſtantini religio, ut in conſpectu legatorum & totius aulæ dentem illum in mortarium miſerit, juſſeritq; in tenuiſſimos conteri pulveres, hos vivis carbonibus inſperſos conſumi. *Bartoli lib. 7. hiſt. Aſiat.*

Religioni Chriſtianæ in regno Magni Mogoris egregiè ſervivit ſimius alter, beſtia ob admirandam ſagacitatem ibidem famoſiſſima. Selymus rex juſſerat Brachmanes ſuos, nomina præcipuorũ 12. legiſlatorum, inter quos Moyſes, Mahomet & Chriſtus, in ſchedis diſtinctis conſcribi; conſcripta miſit coram proceribus ſuis in urnam, innuens ſimio: ut ejus nomen eximeret, cujus religio eſſet verior & melior. Hic ſine mora exemit nomen Chriſti, & omnibus ſpectandum exhibuit.

Juſſit

Jussit iterum rex, secretis & soli aulæ notis characteribus eadem nomina conscribi, diligenter permixta immitti urnæ: sed simius iterum idem Salvatoris nostri eduxit nomen. Procerum quidam, cùm tertio esset idem periculum faciendum, cæterorum nomina immisit urnæ, Christi abscondit secretò. Simius jussus repetere delectum, diu versatis schedis, nullam educere voluit. Ad acriorem regis comminationem infremuit, arreptasq; schedas omnes dilaceravit: apprehensâ proceris illius manu, Christi nomen eduxit exhibuitq;. Stupuit rex cum tota præsentium, ultra tria millia aderant, corona, multumq; accessit æstimationi Nominis Christiani ex hoc non tam simii, quàm summi Numinis suffragio Refert hoc *Thomas Röe Anglus in descript. legationis suæ ad regem Magor* Meritò hic rex, seu Imperator dicitur Magnus Mogor, seu Mogol, tum ob amplitudinem imperij sui etiam Chinensi vastioris; tum ob potentiam & opulentiam, quæ ad 1500. milliones a-

scen-

ſcendere fertur. Ex ſola metropoli Agra educere poteſt ducenta millia armatorum. Refert genus ſuum ad magnum Tamerlanem: ditio ipſius à Perſia ultra Indum & Gangem extenditur. Laboravit, ſtrenuè in eo regno à Mahomete & idolis ad Chriſtum adducendo, inter alios P. Hieronymus Xaverius S. J. ſangvine proximè junctus Magno Indiarum Apoſtolo S. Franc. Xaverio.

Perſia, olim ab Helleſponto uſq; ultra Indum porrecta; non longè anguſtioribus clauditur terminis à Turcis circumciſa, cum quibus de Babylone frequens concertatio. Patitur tamen non paucos Miſſionarios Catholicos. Paret Perſis etiam regnum Ormuſij, cujus metropolis, Ormuſium, ſita in inſula Sinûs Perſici, quàmvis ita ſit ſterilis, ut nec urticam ferat, opulentiſſimum tamen emporium eſt. Æſtu ſulphureo ita torretur, ut homines noctu ſub dio ſomnum capere cogantur loco lectorum in conchis ligneis ſeu lintribus extenſi, & capite tenus aquæ immerſi. Illud inſuper ſingulare: quòd quo major

jor est solis ardor, eò pluribus se operiant vestibus, & jucundiùs refrigerentur. *Bartoli lib. 5. hist. Asiat.* Expugnavit hanc urbem, regiq; Lusitano subjecit Magnus Albuquercius præter Goam, Malacam &c. sed eam anno 1622. regi Persarum vindicarunt Angli.

Hollandi quoq; ditionem Lusitanorum, adeoq; progressus felicissimos conversionis gentium, valdè arctârunt occupato regno Zeilano opulentissimo, Aureâ Chersoneso, Malaccâ anno 1641 & anno 1663 Cananore, Couletto, Cranganore, Coccino &c. &c. An præter quam florentissimis hisce regionibus, etiam Paradiso terrestri adhuc gaudeat Asia: controvertunt Interpretes Sacrarum Literarum.

FERIA VI.

CHRISTO PASSO

Sacra

MEDITATIO

De Itineribus Christi in negotio salutis nostræ.

I. COnsidera: Cùm in concilio

Divi-

Divinarum Perſonarum quæreretur; *Quem mittam; & quis ibit nobis?* ſcilicet ad ſalvandum genus humanum: Unigenitus DEi ſine mora, alacritate ſummâ ad ærumnoſiſſimam expeditionem ſe ſe obtulit, promptiùs multò quàm Iſaias c. 6. *Ecce ego, mitte me.* Accepto aſſenſu, exultavit ut gigas ad currendam viam aſperrimam, cruentis veſtigiis ſignandam. Nobis iter eſt non è cælo in terram, ſed è terra in cælum: & quàm lentè feſtinamus quàm ſæpè reſpicimus, imò aliorſum divertimus?

II. CONſidera: Itinera Chriſti Infantis, Pueri, Juvenis & viri maximè tempore prædicationis. Qua intentione ſuſcepit illa, quo fervore agebat, qua conſtantiâ conſummabat! Comites

indivi-

individui adhærebant illi Paupertas, ærumnæ, calumniæ, persecutiones gravissimæ. Nos quo fine, & apparatu agimus iter?

III. CONsidera: Itinera Christi tempore Passionis. Quo fervore Spiritûs ante Pascha ascendit Hierosolymam, post Cœnam ultimam se contulit ad hortum, post orationem cruentam properavit obviam Judæ & Satellitibus! Quomodo raptatus est in urbem, & ad varia tribunalia; quomodo cruce onustus exivit in montem Calvariæ &c. Nos, dum alicubi quidpiam patiendum est, imitamur Christum an profugos discipulos?

IV. COnsidera: quis terminus fuerit viarum Christi? Mons latronum suppliciis infamis. Quis lectulus pro ultima quie-

quiete? Crux. Quæ refectio lasso? Fel & acetum. Quæ consolatio cœlitus? Derelictio summa. Quis nobis animus est, ad sequendum hunc Viatorem. Magister noster est, Dominus & DEus noster. Nostrâ causâ hoc iter suscepit & sic peragit· Quid nos ipsius causâ?

AFFECTUS PII
erga Christum Passum.

RECordare JEsu pie: quòd sum causa tuæ Viæ; ne me perdas illa die.

Quærens me sedisti lassus: redemisti crucem passus: Tantus labor non sit cassus.

Adoramus Te Christe, & benedicimus Tibi: quia per mortem crucis & acerbissimam Agoniam redemisti mundum.

O Crucifixe mi Amor, ne dese-

ras

ras me nunc, & in ultima mortis lucta, à qua tota pendet æternitas.

Domine JEsu Christe, DEus cordis mei, rogo te per illa quinq; Vulnera, quæ tibi nostri amor in cruce inflixit; famulis tuis subveni, quos pretioso Sangvine redemisti. S. Xaverius.

Amor meus Crucifixus est. S. Ignat: M.

DEus meus pendet in patibulo: & ego voluptati operam dabo? S. Bernard.

Non decet sub spinoso Capite membrum esse delicatum.

Nolo, Domine, nolo vivere sine vulnere: quia Te video vulneratum. S. Bonavent:

Totus mihi figatur in corde, qui totus pro me fixus fuit in cruce. S. Augustin.

Dilexisti me Domine, plùs quàm Te;

Te; quia mori voluſti pro me. Idem.

O bone JEſu exaudi me: intra vulnera tua Sanctiſſima abſconde me. S. Ignat.

O Amor, Amor, Amor! Quid aliud Te Crucifixe JEſu, quàm Amorem appellem? S. Magd. de Pazzis.

Qui paſſus pro nobis, JESU Chriſte, miſerere nobis.

In fide vivo Filij DEi, qui dilexit me, & tradidit ſemetipſum pro me. S. Paulus ad Gal. 2.

Non moriar ſed vivam: & narrabo opera Domini.

Dilectus meus candidus & rubicundus.

Dilectus meus mihi laborem, contemptum, vulnera, ſangvinem & mortem: Et ego illi fidem, devotionem, honorem & amorem, vitam & mortem, & quid non?

HYMNUS MATUTINUS

1. AMoris ô incendium
Divine Rex amorum!
Omnis boni compendium
O Christe, Vir dolorum.
2. Ah! parce, quod deliquerim,
Ignose jam dolenti!
Quòd te cruci confixerim
Ah; parce pœnitenti.
3. Per ista sacra Vulnera,
Et sangvinem fluentem,
Rogo; meum cor vulnera,
Absolve pœnitentem.
4. Infige menti supplici
Clavum tui timoris.
Cor ure flammâ duplici
Doloris ac Amoris.

HYMNUS VESPERTINUS

JESU nostra Redemptio,
Amor & desiderium,
DEUS, Creator omnium,
Homo in fine temporum.

Quæ te vicit clementia,
Ut noſtra ferret crimina,
Crudelem mortem patiens,
Ut nos à morte tolleres.
Ipſa te cogat pietas;
Ut mala noſtra ſuperes
Parcendo & voti compotes,
Nos tuo vultu ſaties. Amen.

LECTIO SPIRITUALIS

Ex Thoma Kemp. lib. 2. de Imitat: Chriſti cap. 12.

De Via Regia Sanctæ Crucis.

DUrus multis videtur hic ſermo: Abnega temetipſum, tolle Crucem tuam & ſequere JESUM. Sed multò duriùs erit, audire illud extremum verbum: Diſcedite à me maledicti in ignem æternum. Qui enim modò libenter audiunt & ſeqvũtur verbum crucis: tunc non timebunt ab auditione æternæ damnatio-

nis. Hoc ſignum Crucis erit in cælo, cùm Dominus ad judicandum venerit. Tunc omnes Servi Crucis, qui ſe Crucifixo conformaverunt in vita, accedent ad Chriſtum judicem cum magna fiducia.

Quid igitur times tollere Crucem, per quam itur ad regnum? In cruce ſalus, in cruce infuſio ſupernæ ſuavitatis, in cruce robur mentis, in cruce gaudium ſpiritûs, in cruce ſumma virtutis, in cruce perfectio ſanctitatis. Non eſt ſalus animæ, nec ſpes æternæ vitæ niſi in cruce. Quia ſi commortuus fueris: etiam cum illo pariter vives. Et ſi ſocius fueris pœnæ; eris & gloriæ.

Ecce in Cruce totum conſtat, & in moriendo totum jacet: & non

non eſt alia via ad vitam & ad veram internam pacem, niſi via Sanctæ Crucis, & quotidianæ mortificationis. Ambula ubi vis, quære, quodcunq; volueris; & non invenies altiorem viam ſuprà, nec ſecuriorem viam infrà, niſi viam S. Crucis. Diſpone, & ordina omnia ſecundùm tuum velle & videre: & non invenies, niſi ſemper aliquid pati debere, aut ſponte, aut invitè: & ita crucem ſemper invenies. Aut enim in corpore dolorem ſenties; aut in anima Spiritûs tribulationem ſuſtinebis.

DIGRESSIO
in Daniam, Sveciam, & Moſchoviã

INvitat nos Dania: ut ex Anglia, & Oceano Germanico, per fretũ *Sundt*, liberi à vectigali (quòd ibi omnes onerariæ ſolvunt) in mare Balthicum illaba-

labamur, & exſcenſione facta, inviſamus provincias ejus Jutiam, Zelandiam, Fioniam & Scaniam. Zelandia, inſularum pulcherrima, tredecim hodie monſtrat urbes, amplitudine ſpectandas, elegantiâ decoras, & munitione robuſtas: atq; inter has Haffniam metropolim, æquè elegantem & munitam, ac opulentam. Jutia (aliàs *Norvegia & Cimbrica Cherſoneſus*) veterum Cimbrorum patria eſt; qui maris exundatione pulſi ſedibus ſuis, Italiam inundârunt, eamq; primùm Romano ſangvine largè tinxerunt; mox ſuo. Ducenta enim, & ampliùs, eorum millia concidit C. Marius, Romamq; ingenti trepidatione & periculo liberavit. Maxima hic, menſe Januario, eſt captura ſalpæ: qui piſcis eſt de genere aſellorum; frigore duratur, non calente ſole, & in varias regiones aſportatur ſarmentis, ſeu aſſulis ligneis non melior, niſi ſcitè paretur.

Equos alit Dania generoſos & catellos Melitæos admodum delicatos. Boum quinquaginta millia quotannis

in

in Germaniam mittit. In monte Alberg monumenta gigantum visuntur. Helcâ & Heclâ ignivomis montibus claret: Piscis Nahual ibi capitur, longus 40 ulnas, qui in fronte dentem, (an cornu) habet 7. cubitos prominentem, & venenis medentem.

Ut æmulam Daniæ Sveciam quoq; lustremus: ipsa suadet vicinia. Finnomarchia & Lappia regiones hominibus, frigore & rupibus admodum rigidæ, fere arcent hospites. Gothia humanior est & amœnior. Metropolis regni Stockholmia loco palustri, instar Venetiarum, fixis palis insidet: unde & nomen trahit. Upsallia, civitas Archiepiscopalis, gloriabatur olim & Præsulibus aureis, & templo magnificentissimo intus auro circumquaq; tecto. In lacu Mos serpens aliquando apparet longus cubitos 56. unde sinistri quidpiam augurantur. Litus maris Norvegiam ambientis obnoxium est balænis: contra quarum furias utuntur nautæ castoreo pharmaco; quod ubi in mare projecerunt, monstra hinc omnia ad

imum recedunt. Gothi audito tonitru, olim jaculabantur in cælum, quasi Diis opitulaturi, quos credebant oppugnari.

E Svecia in Moschoviam expeditum est iter, vel per mare Glaciale ad portum Archangeli famosissimum tendendo; quo commercij causâ frequentes conveniunt Angli potissimum & Hollandi; vel terrestri itinere Livoniâ radendo, prope Narvam, munitionem non contemnendam. Provinciæ præcipuæ se offerunt Volodimiria, Rezanum, Novogrodia, Ducatus Smolenscensis (cujus metropolis insigni mœnium crassitie gloriatur) & Kijoviensis, ubi Græca Academia, & ingentes subterraneæ cryptæ, Monachorumq; copia. Inde amplissimam Sibiriam, Zobellarum vivarium & regna Cazan atq; Astracan invisere licebit, ac per Magni Ducis ditiones usq; ad confinia Tartaro-Sinensis Imperij excurrere:

EXCUR-

EXCURSIO
in Terram Sanctam:

DIes Patienti DEO ſacer evocat nos in Palæſtinam, ad luſtranda & veneranda loca, in quibus operatus eſt ſalutem noſtram. Nobiliſſima hæc Syriæ regio eſt, aliàs Chananæa, ſeu Terra Chanaan dicta, à Chanaan filio Cham, filij Nòé, DEI juſſu & potentiâ ſubegit eam Joſve occiſis 31. regibus, diviſitq; *12.* Tribubus filiorum Iſraël. Amplitudo ejus ſatis exigua, ſed prærogativæ ampliſſimæ. Longitudo, ab Aquilonari civitate Dan, ad radices montis Libani ſita, meridiem verſùs uſq; ad Berſabee civitatem, vix excedit milliaria 67. quæ ſingula unius horæ itinere confici poſſunt. Latitudo ab Occidente & mari magno, ſeu mediterraneo, in Orientem uſq; ad Jordanem fluvium, non excedit ſimilia milliaria 18 teſtibus Brocardo & Adrichomio. Ultra Germanica igitur & Polonica milliaria 30, non excurrit. Longitudo Terræ Sanctæ. Sed intra

terminorum tantas auguſtias infinitum continebat populum, arenæ, quæ eſt in litore maris, ſæpius in Divinis Literis comparatum.

Idonei Authores apud Lancicium Opuſc. 20. n. 58. tempore Davidis, ſolorum Sacerdotum numerant ibi plura quàm centum viginti millia: Sacerdotum verò & reliquorum Levitarum plura quàm ſepties centena millia & 20 millia. Quod regnum Chriſtianum, licet decuplo majus, tot alit Chriſti Miniſtros? Et tamen queruntur politici: regna gravari multitudine Spiritualium, eorumq; nimias eſſe opes. Sacerdotum & Levitarum illorum longè fuiſſe majores, demonſtrat idem Lancici. à n. 61 productis 20 ſpeciebus variorum proventuum, jure Divino ipſis aſſignatorum. Non divitiæ Spiritualium, ſed avaritia Sæcularium, luxus, fraudes & rapinæ exhauriunt, & exinaniunt regna.

Elogium *Terræ lacte & melle manantis* ſortita eſt Paleſtina ab ipſo DEO, ob ſingularem cæli temperiem,

àéris ſalubritatem, pecorum, avium, piſcium, frumenti, vini, olei, ſaccari, balſami, ficuum, malorum granatorum copiam, amœniſſimorum camporum, montium, fluviorum, nemorum, urbium, caſtellorum, pagorum, hominum frequentiam, omnium deniq; rerum abundantiam: ut cum ipſo Paradiſo in certamen venire potuerit; ſiquidem, illi nec Lignum vitæ defuit, Crux nempe vivifica Salvatoris.

At ſublimius eſt elogium *Terræ Sanctæ*, quo beatiſſima illa regio celebratur, eò, quòd non ſolùm Ptriarcharum fuerit colonia, Prophætarum domicilium & ſanctiſſimorum regum patria: ſed iſpum Caro factum DEum exceperit naſcentem aluerit natum, cum hominibus converſantem portaverit; quòd ſedenti ſolium, oranti ſcabellum, dormienti culcitra & cervical fuerit; quòd ſola myſteriorum maximorum conſcia, divinis & lachrymis & ſudoribus, & ſangvineis fontibus ſanctificari meruerit; quòd

quem vivum velut ulnis portaverat, mortuum triduo viſceribus ſuis geſtaverit, & rurſus vivum mundo reſtituerit, deniq; glorioſiſſimum Triumphatorem cœlo reddiderit, pro ipſo Divinum Paracletum receperit, & Apoſtolorum prædicatione virtutibus, miraculiſq; prima fuerit exculta & illuſtrata.

Tam nobilis, & ad invidiam uſq; totius orbis terrarum honoratæ regionis, flos, gemma & corona fuit Hieroſolyma: Civitas DEI electa, fundata in montibus ſanctis, feliciſſima cœli ſoliq; bonitate, ædificiorum ſplendore admiranda, Domina gentium à rivulo Ægypti uſq; ad fluvium magnum, ſeu Euphratem; deniq; divino oraculo *Urbs perfecti decoris*, *Gaudium univerſæ terræ* Thren. 2. Figura militantis & Triumphantis Eccleſiæ. Apoc. 21. Condita primùm fertur à Melchiſedech rege & Sacerdote, atquè Hebraicè dicta *Salem* Græcè *Solyma*; quam deinde occupârunt Jebuſæi, poſſederuntque annis

nis 800. & amplius, donec à Davide rege & populo Iſrael expugnaretur. Arcem munitiſſimam & ampliſſimam in ea ædificavit rex David, Templum admirandum & opulentiſſimum Salomon, alij reges palatijs, turribus, ædificijs, quorum pleraquè ex candido marmore erant, ita exornarunt; ut inter totius orbis urbes miraculum eſſet, inquit Adrichomius, additq; in ſuo Theatro Terræ Sanctæ

Hoc ornatu & ſplendore floruit Hieroſolyma annis 400 & ultra, habens circuitum quinquaginta ſtadiorum, & per gyrum urbis foſſam in lapide exciſam, 60 pedum profunditate, latitudine verò 250. in qua commorabantur hominum circiter 150 millia. Per impietatem populi occupavit eam, & funditus evertit Nabuchodonoſor rex Babylonis ita, ut arx Sion quaſi ager araretur, & Hieruſalem unus lapidum acervus eſſet: mons in quo templum fuerat, abierit in ſylvam & teſte Hieronymo,

nec avis volaverit, nec bestia transierit per eam Post 70. annorum desolationem, favente Cyro Persarum & Medorum rege, urbs restaurata est à Neemia, & postea à Machabæis & Herode magnificè exornata unà cum Templo; floruitq; gloriosa, donec in vindictam Divini Sangvinis, à Tito Vespasiano everteretur funditus, cæsis undecies centenis Judæorum millibus. Tres solùm integræ relictæ sunt turres speciosissimæ ab Herode extructæ; ut monumentum essent perpetuum fortitudinis Romanorum, & impietatis Iudæorũ. Sed has ipsas post annos 65. rebellantibus Judæis domitis, diruit Ælius Adrianus Imp. jussitq: locum civitatis aspergi sale. Aliam tamen priori vicinam ædificavit civitatem, intra ejus mænia includendo montem Calvariæ & Sepulchrum Domini, quam *Æliam Capitolinam* vocari voluit. In fronte portæ, qua Bethlehem ibatur, suem in marmore sculpsit ad ignominiam Judæorum: quibus

quibus & edicto prohibuit: ne urbem illam ampliùs introirent, aut ex loco aliquo eminentiore aſpicerent,

Devenit ea poſtea in poteſtatem Chriſtianorum & jam tempore Conſtantini M, Epiſcopum habebat Macarium, ad quem ejusdem Conſtantini literæ de extruenda Baſilica magnificentiſſima in loco Sepulchri Dominici, extant apud Baronium anno 326 n. 31 ex Euſebio: ſublatoquè Æliæ Capitolinæ nomine, *Hieroſolyma* eſt dicta, atquè Patriarchali Sede honorata. Sed anno Chriſti 636 à Saracenis Ægyptiacis occupata, & poſſeſſa fuit: donec anno 1099 à Chriſtianis, duce Godefrido de Bullion, recuperata fuit, feria 6 hora 9 qua Chriſtus expiravit. Sed non diuturna fuit Chriſtianis ea felicitas. Poſt 88 annos nova illa Jeruſalem, à Saladino Ægypti Soldano deditione occupata eſt: anno autem Chriſti 1517, à Selimo Turcarum Imp. ſubacta eſt. Vocatur à Turcis *Cuzumobe-*

mobarech ſeu *Codsbarich* id eſt Urbs ſacra.

Veteris Hieroſolymæ Loca celebriora fuerunt.

I. MOns Sion, alias Mons Domini, & mons Sanctus; qui cæteris omnibus montibus eminebat & Auſtralem urbis tractum occupabat, In ſolida rupe fundatus, verticem habebat inſigni planitie amœnum, in quo David ſibi Arcem, & Fortibus, ſeu Heroibus ſuis civitatem ædificavit dictam *Civitas David*, mœnibus, turribus, & horribilibus præcipitijs munitiſſimam, ſolaq; fame ſubigendam: ſed à Tito Veſpaſiano ſine ulla ſangvinis effuſione ſubacta eſt, Judæis conſternatis diffugientibus. In hac Civitate David, ſeu ſuperiore, erat Cænaculum illud magnum & ſtratum, in quo cum diſcipulis ſuis Chriſtus ultimam cœnam ſumpſit, Sacramentum V. Euchariſtiæ inſtituit, poſt Reſurrectionem diſcipulis apparuit, & poſtea Spiritum S. miſit.

Ibi-

Ibidem erat Domus Annæ & palatium Caiphæ Pontificum; Domus in qua DEIpara V. post Christi mortem cum S Joanne Evang. habitavit; Sepulchrum Davidis & aliorum regum Juda; Tabernaculum Sion pellibus tectum, in quo Arca deposita fuit ante templum constructum; Torcularia regis ad exprimendum vinum regium &c.

II. CIvitas Inferior, quæ ingenti voragine à Superiore Civitate David, dividebatur, in scripturis sacris passim apellata *Filia Sion*, occupabat medium totius urbis. Nam à meridie habebat Civitatem David, à septemtrione Civitates Secundam & Novam, de quibus infrà. In ea Civitate videbatur 1. Mons Moria, in quo Abraham filium Isaac immolare jussus erat, 2. Templum Salomonis in eodem monte constructum, operâ 153 millium hominum, 3 Domus Saltûs Libani cum amœnissimo nemore, viridarijs, fontibus, piscinis &c. à Salomone constructa, 4. Pisci-

na probatica, in qua victimæ litandæ lavabantur, & ægri ad commotionem aquæ ab Angelo, ſanabantur; pro quorum commoditate porticus habebat opportunas. 5. Palatium Salomonis ſumptuoſiſſimum: & prope illud Palatium reginæ, filiæ Pharaonis. 6. Palatium Machabæorum loco præcelſo 7. Palatium, ſeu Prætorium Pilati, aliorumq; præſidum Romanorum, in loco ita eminente ſitum, ut 28 gradibus marmoreis ad illud aſcenderetur: per quos cum Chriſtus D. in Paſſione ſua bis aſcenderit, deſcenderitq;, & partem etiam aliquam Sangvine ſuo, poſt flagellationem & ſpineam coronationem tinxerit (quæ nunc cancellis eſt incluſa) Romam tranſlati ſunt, & prope Baſilicam S Joannis Lateranenſis conſtituti, magna piorum devotione flexis genibus aſcenduntur, atq; *Scala Sancta* appellantur. Huic palatio contiguus eſt Xyſtus, ſeu ambulacrum lapideum prætaltis columnis impoſitum per modum pontis; per quod ad Ar-

ad Arcem Antoniam erat transitus è Prætorio. Ex hoc Xysto solebat Præses alloqui populum infrà collectum; & Pilatus monstravit JESUM dirissimè flagellatum, *Ecce homo* 8. Ars Antonia; quam ex palatio Hyrcani Machabæi in Arcem munitissimam vertit Herodes, & in gratiam Martij Antonij sibi amicissimi, Antoniam appellavit 9. Amphithearum amplissimum, capax 80 millium spectatorum ab eodem Herode de Ascalonita, constructum. 10. Curia 70 Seniorum, seu Concilij Sanhedrim. &c.

III. Civitas secunda, à latere Septemtrionali Filiæ Sion posita, & ab eadem muro turrito sejuncta: quam potissimum commendabat magnificentissimum Palatium Herodis Ascalonitæ; in quo Christus præsentatus fuit Herodi Antipæ, tetrarchæ Galileæ, ab eo illusus.

VI. Civitas Nova, dicta *Bezetha* Herb. adjacens Civitati Secundæ Septemtrionem versus, muro & turribus ab eadem distincta. Hanc potissi-

potissimum incolebant lanæ venditores, fabri ærarij, alijq; artifices, eratq; ibi vestium mercatus.

V. Via Crucis: quam scilicet Christus morti adjudicatus à Prætorio Pilati, cruentis gressibus, usq; ad montem Calvariæ confecit. Huic viatores Christianos vel maximè intentos esse oportet. Describit eam Adrichomius sic: Incipiens Salvator à palatio Pilati, per 26 gressus qui faciunt 65 pedes ad locum processit, ubi crux ei imposita est. Inde processit versus Calvariam inter Septemtrionem & Occidentem sitam, per 80 gressus, seu ducentos pedes, ubi primò cum Cruce cecidisse, traditur. Ultrà progressus per 60 gressus & tres pedes, seu 153 pedes, obviam habuit SS. Matrem suam cum S. Joanne Rursus per 71 gressus & sesquipedem, sive 179 pedes procedens, pervenit ad trivium quoddam; ubi Simon Cirenæus coactus est crucem portate post eum. Confectis inde 191, gressibus cum semipede, seu

478 pedibus, ab occurrente Veronica ſudarium accepit. Poſtea per 336. greſſus & duos pedes, ſeu 842 pedibus, attigit portam Judiciariam, in ipſius Vrbis mœnibus ſitam, ubi rurſum cum cruce lapſus fertur. Inde Saxosâ & paulatim aſcendente viâ ſeptemtrionem verſùs proceſſit extra urbem per 348 greſſus & duos pedes, ſeu 872, pedes, ad bivium quoddam, ubi mulieres plorantes allocutus eſt. Tandem per 161 greſſus & ſeſquipedem ſeu 404 pedes, acceſſit ad radicem montis Calvariæ ubi ultimò cecidit. Mox per 18 greſſus, ſeu 45 pedes, attigit locum in quo à lictoribus veſtibus ſpoliatus, & vino myrrhato, felle mixto, potatus eſt. Dehinc poſt 12. greſſus ſive 30. pedes, clavis cruci affixus eſt. Denique per 14 greſſus; ſeu 35. pedes, delatus eſt ad locum, ubi cruce in foramine rupis fixâ, ſublatus eſt in altum JESUS, ſpectaculum inauditum futurus DEO, Angelis & hominibus A palatio itaquè Pilati uſq; ad locum crucis ſunt greſſus 1321, ſeu pedes,

pedes, 3303. Porrò in pede ſexies continetur: ſequens linea juxta Adrich.

VI. EXtra Vrbem celebriora loca fuerunt 1. Torrens & Vallis Cedron, quæ etiam *Vallis Joſaphat*. inter Vrbem & Montem Oliveti ſita, 2. Fons *Siloe* ex radice montis Sion ſcaturiens collectus in piſcinam ſeu *Natatoriam Siloe* 3. Hortus Regius in ſuburbanis, qui & Concluſus dicebatur 4. Mons Oliveti, ſeu Olivarum ad latus urbis Orientale ad cujus radices erat *villa Gethſemani*, ultra quam vicinus, ſed paulò eminentior, *Hortus Oliveti*, 5. Bethania, caſtellum Lazari, paulò ultra montem Oliveti, 6. Ad latus urbis Septemtrionale mons Calvariæ, eiq; propinqvum Sepulchrũ Domini, qui eſt ſuper omnia DEus glorioſus in ſæcula.

SABBATUM.

DEIPARÆ VIRGINI Sacrũ MEDITATIO.

De va-

De varijs DEIparæ Virginis Itineribus.

I. CONsidera: Iter Virginis partui proximæ, ex civitate Nazareth in Bethlehem, dolore pariter ac gaudio plenum, ob natum mundo Salvatorem, sed loco & tempore incommodissimo. Et nobis itinerantibus passim occurrit varia dolendi atq; gaudendi materia. Ferenda utraq; moderatè.

II. COnsidera: Quo animo DEipara V. acceperit persecutionem Herodis, profecta sit in Ægyptum, & post annos aliquot commorationis inter idololatras, redierit in patriam. Poterant inde variæ cogitationes & affectus ascendere in corde ipsius: at illa in omnibus suspiciebat Sapientissimam Providentiam

am Divinam, eiq; plenè acquiescebat: prout & nos decet.

III. CONsidera dolorem ejus in itinere Hierosolymitano de amisso Filio, solicitudinem in eodem quærendo, gaudium de invento. Sic in humanis constanti vicissitudine alternant tristia & læta. Maturè parandus utrisq; animus. Summa curarum nostrarum sit: ne amittamus JESUM; amissum recipiamus quantocyus.

IV. COnsidera comitantem sæpè, tempore prædicationis, Filium; variis unà cum ipso à Judæis appetitam conviciis & persecutionibus; occurrentem Filio, bajulanti sibi crucem; ascendentem cum ipso montem Calvariæ, & morienti in cruce inter latrones (ô quale quantumq;
obje-

objectum!) aſſiſtentem; tandem poſt emenſum mortalitatis iter, tam arduum, glorioſiſſimè in cælum migrantem, atq; ad Filii dexteram conſidentem. Si ſimilem viæ vitæ noſtræ optamus terminum: ſimili paſſu itinerandum. Tu, ô Gratioſiſſima, iter para tutum: ut videntes JESUM ſemper collætemur.

AFFECTUS PII
erga DEiparam Virginem.

JESUS & MARIA dulciſſimi amores mei. Patiar ego, moriar ego, amore veſtri. Totus ſim veſter, nullus meus.

Dum vixero, Te diligam cum Filio MARIA.

O pulcherrima inter mulieres, omnes mei amores ardent Tibi.

Soli Parenti Virgini mei calent amores. Hic nulla pars Cupidini:

fœdi procul calores.

Una es Formosa mea, Amica mea, Columba mea.

Amo te, quæ tam formosa, mea Gemma, mea Rosa.

O Mater pulchræ dilectionis, forma, reforma amores meos.

O Clemens, ô Pia, ô dulcis Virgo, MARIA!

Glorifico, veneror, Te Maxima & Optima Matrum.

Tu lætitia Isräel, Tu honorificentia populi DEi, Tu gaudium universæ terræ,

Tu es illa Speciosa, qua nulla est pulchrior.

Tu es illa Victoriosa, qua nulla est fortior.

Tu es Gratiosa, qua nulla est dulcior.

Exaltata es S. DEi Genitrix super choros Angelorum ad cælestia regna.

Tonate cæli deſuper; & date Virgini laudem.

Pulchra es, & amabilis nimis! Magna es, & laudabilis nimis!

Omni die dic MARIÆ, mea laudes anima.

Mater DEi, memento mei.

Monſtra te eſſe Matrem. Monſtra te Matrem.

Ad te clamamus exules filij Evæ.

Vitam præſta puram; iter para tutum: ut videntes JESUM, ſemper collætemur.

HYMNUS MATUTINUS

Quem terra, pontus, ſidera,
Colunt, adorant, prædicant,
Trinam regentem machinam,
Clauſtrum MARIÆ bajulat.

Cui luna, ſol, & omnia,
Deſerviunt per tempora,
Perfuſa cæli gratiâ,
Geſtant Puellæ viſcera.

Beata Mater munere,
Cujus ſupernus Artifex,
Mundum pugillo continens,
Ventris ſub arca clauſus eſt.
Beata cæli nuntio,
Fœcunda S. Spiritu,
Deſideratus gentibus,
Cujus per alvum fuſus eſt.
JESU tibi ſit gloria,
Qui natus es de Virgine,
Cum Patre & almo Spiritu,
In ſempiterna ſæcula. Amen.

ALIUS.

MUndi deliciæ ſalvete,
Virgo, & proles Virginis,
Salvete millies, JESUS & MARIA.
Tu rubus ardens es, MARIA:
Ureris & non combureris,
Nam rubi ſlāma eſt Filius MARIÆ.
Tu Arca fœderis, MARIA:
Corruptionis neſcia,
Sed Arcæ Manna eſt Filius MARIÆ.

Tu

Tu radix Jeße es, MARIA:
Virgo & Virga florida,
Sed virgæ Flosculus Filius MARIÆ.
Tu Thronus regius, MARIA:
Divinæ artis specimen,
Sed Throni Salomon Filius MARIÆ.
Tu DEi Templum es, MARIA
Non ictus in Te resonat,
Sed Templi Ara est, Filius MARIÆ.
Tu mundi Oculus, MARIA:
Luna & Sole clarior,
Pupilla oculi Filius MARIÆ.
Tu mundi cælum es, MARIA:
Quo bonum omne clauditur,
Sed cæli Gaudium Filius MARIÆ.
Tu cæli Janua, MARIA:
Per Te in cælum via est,
Sed Clavis januæ Filius MARIÆ.
Tu mundi Corculum, MARIA:
Amoris domicilium,
Sed cordis Centrũ est Filius MARIÆ.
Cor meum valeas, MARIA:

Te Vita DEUS animat,
Tu JESU, Anima cordis mei, Vale.

HYMNUS VESPERTINUS

AVe maris Stella,
DEi Mater alma,
Atq; ſemper Virgo,
Felix cæli Porta. &c.

ALIUS.

MARIA cæli gaudium, terræ delicium,
Te placet affari: ſat nequis amari.
Tu pectore capto & animo rapto,
Me totum vendicas.
Os tuum merus Hortulus; ſed in hoc hortulo.
Sunt duæ formoſæ, tua labia Roſæ;
Ex illis, per illas, ſermonem diſtillas
Plùs quàm Roſaceum.
Si tua ſpectem lumina, ſunt duo ſidera:
Ex quibus amœna ſub luce, ſerena,
Quot ſpicula jacis, tot vulnera facis
Vivit

Vivit qui tangitur.

Tu omni flore pulchrior, excellis omnia:

Tibi lilia soli, conchylia sali,

Argentea, aurea, gemmea poli

Cedunt & sidera.

MARIA meum gaudium, quod corde nutrio:

Incendiū grave sed blandū & suave,

Ah! Divi augete, excipiam lætè

Diducto pectore.

Post DEUM, mihi omnium Votorum meta es:

Dū spero, dū spiro, MARIAM requiro

Hæc spiculo jacto & vulnere facto,

Mî rapit animam.

LECTIO SPIRITUALIS.

De Invocatione DEiparæ Virginis.

Ex Homil: 2. S. Bernardi super Missus.

LOquamur pauca & super hoc

Nomine (MARIA) quod interpretatum *Maris Stella* dicitur, & Matri Virgini valde convenienter aptatur. Ipſa namq; aptiſſimè ſideri comparatur. Quia ſicut ſine ſui corruptione ſidus ſuum emittit radium: ſic abſq; ſui læſione Virgo parturit Filium. Nec ſideri radius ſuam minuit claritatem, nec Virgini Filius ſuam integritatem. Ipſa igitur nobis illa ſtella ex Jacob orta: cujus radius univerſum orbem illuminat; cujus ſplendor & præfulget in ſupernis, & inferos penetrat, terras etiam perluſtrans, & calefaciens magis mentes, quàm corpora, fovet virtutes, excoquit vitia. Ipſa inquam, eſt præclara & eximia Stella, ſuper hoc mare magnum & ſpatioſum neceſſariò ſublevata, micans meri-

tis

tis, illustrans exemplis. O quisquis te intelligis in hujus sæculi profluvio, magis inter procellas & tempestates fluctuare, quàm per terram ambulare: ne avertas oculos à fulgore hujus sideris, si non vis obrui procellis. Si insurgant venti tentationum, si incurras scopulos tribulationum: respice Stellam, voca MARIAM. Si iracundia, aut avaritia, aut carnis illecebra, naviculam concusserit mentis; respice ad MARIAM. Si criminum immanitate turbatus, Conscientiæ fœditate confusus, judicij horrore perterritus, barathro incipias absorberi tristitiæ, desperationis abysso: cogita MARIAM; In periculis, in angustijs, in rebus dubiis MARIAM cogita, MARIAM invoca. Non recedat ab o-

re, non recedat à corde, & ut impetres ejus orationis suffragium, non deseras conversationis exemplum. Ipsam sequens non devias; ipsam rogans, non desperas; ipsam cogitans non erras; ipsa tenente non corruis, ipsa protegente non metuis; ipsa duce non fatigaris; ipsa propitiâ pervenis: & sic in temetipso experiris; quàm meritò dictum sit: *Et Nomen Virginis MARIA.*

DIGRESSIO
In Poloniam, Litvaniam, & Prussiam.

POloniæ regnum, & M. Ducatus Litvaniæ, ut olim Sparta, non tam mœnium mole, urbiumq; munitione, quàm fortibus viris, splendoreq; Nobilitatis gloriantur; cujus summum, & vitâ charius, decus est *Aurea Libertas*, & affinis ipsi liberi oris facundia, qualem

lem vel in medio Latio quæsieris. Nemo regum, in Europa tam latè imperat, ac Rex Poloniæ: nemo tam frequenti splendidoq; stipatur Senatu. Senatores regni, opibus potentes, numerat Starovolscius 147. quadruplici classe distinctos: scilicet in Episcopos Palatinos, Castellanos, & Officiales Majores; uti sunt Mareschalli, Cancellarii, Thesaurarii Regni, M. Ducatus L. & Curiæ.

Amplitudini ditionis detrahunt imperiti nonnulli, objectantes infrequentiam incolarum, & copiam sylvarum. Sed vel inde facilè arguuntur erroris quòd ad Electoralia Comitia in Campum Martium prope Varsaviam confluant multò plura, quàm centum millia Solius Nobilitatis. Quamvis verò nonnulli tenuioris sint fortunæ: pleriq; numerosis gaudent subditis, plurimi millibus; non pauci justum exercitum è millibus suis scribere possunt. Adde subditos Spiritualium, Ecclesiasticorum, Religiosorum, sanè numerosos: adde incolas civitatum, Judæos,

Tartaros &c. Anno 1697. initio in M. Ducatu Litvaniæ censu, inventi sunt 257254. Foci eorum tantùm qui ad Contributiones publicas tenentur. Ubi Ecclesiastici, ubi Nobilitas, Milites, & famulorum agmina &c.? Deinde ad unum Focum, quot spectant capita? Olim Magno Duci Litvaniæ non erat operosum, trecenta & ampliùs hominum millia in aciem educere: quæ potissimùm suppeditabat Vilna metropolis.

Alter non levior error est Geographorum, qui nescio quem antiquorum secuti, eâdem nunc facie repræsentant Poloniam Litvaniamq;, qua olim squallebant: cùm interea, allaborante cultiore tempore, longè alium induerint cultum, præsertim ante ruinas, in quas à Moscho & Sveco nuper sunt conjectæ; è quibus sensim, nec raro cultiores, emergunt. Non desunt sua decora Cracoviæ, non eæ jam lignea Vilna; habet quibus superbiat, magnifica palatia regum sedes Varsavia: quin tota regio passim aulis nobilium, ceu

cam-

campus amœnus vernantibus floſculis, eſt diſtincta. Quod ſcribitur: Litvaniam adiri non poſſe niſi hyemali tempore vel ignorantia eſt, vel impudens maledicentia. Quamvis enim non deſint loca quædam paluſtria; quanta hæc pars Litvaniæ? Commeamus ultro citroq; quovis anni tempore: nec auditur de funeribus demerſorum viatorū.

Sed miſſis hisce imperitorum ineptijs, luſtremus curſim memorabilia Poloniæ: Salisfodinas Bochnenſes & Veliſcenſes, ubi marmorum loco columnæ ſalis eruuntur; fodinas nitri apud Viſſiciam, cupri & carbonum apud Tencinum; chalybis apud Podolentiam; ferri apud Olſtiniam & alibi; plumbi & argenti (imò & auri) in Palatinatu Cracovienſi & Sendomirienſi; marmorum omnis generis colorum apud Seleciam. Inviſamus Cracoviæ Baſilicam D. Stanislai Ep M. ubi ſe offerent duo ex ſolido argento altaria, alterum à Sigiſmundo I. Rege, alterum ab Anna regina conſtructum. Obſervemus; ut

in eadem Ecclesia nunquam est silentium, sed semper alternantibus choris, diu noctuq; resonant DEI laudes; & inter centum quotidiana sacrificia, octo sint cantata; inter mille & 18. templa Diœcesis Cracoviensis, novem sint Collegiata. Ipsos miremur harum regionum agros eâ frumenti copiâ abundantes; ut fere tantum varijs emporijs importetur, quantum alendæ Europæ sufficit.

Cætera prætereuntes tandem in *Prussiam* nos recipiamus: regionem scilicet, quam Natura & Ars singulari studio excoluisse videntur; ut jam certent fœcunditas agrórum atq; lacuum plurimorum, cum frequentia & elegantia civitatum; volucres cæli cum piscibus maris, industria hominum cum naturæ sagacitate, Prussia Brandeburgica cum Polona, Portus opportunissimi cum navium copia, Regiomontum cum Gedano, Elbinga cum Thorunio: ubi ejectis ex ædibus sacris Sanctorum lipsanis, in heterodoxo Gymnasio civitatis religiosè

giosè asservantur duæ Ciceronis Epistolæ in tabulis cereis scriptæ. At majori admirationi est: quòd Varmiensis Episcopatus, Episcopo S. Rom. Imp. Principe inclytus, in medio Acatholicorum, vigeat ; incorruptus.

EXCURSIO
In Asiam ultra Gangem.

INdia dividi solet in eam, quæ est cis Gangem, & quæ est extra Gangem. Illam lustravimus Feriâ quintâ; hæc multis sæculis Europæ fere ignota, nunc spectanda venit. Ipse utriusq; discriminator Ganges spectatorē meretur, fluminum Asiæ totius non solùm maximus, sed & opulentissimus, utpote aurifer & gemmifer. Multi veterum Patrum censuerunt, esse unum è 4. Paradisi fluminibus, in sacris Literis *Phison* dictum. Minima ejus latitudo est duorum, maxima quinq; milliarium Germanicorum. Oritur è montibus Tartariæ magnæ, & per Imperium magni Mogolis quod *Indostan* dicitur, illabitur in vastum

Oceani

Oceani Orientalis Sinum, qui ab eo Gangeticus dicitur. Debet id orbis Europæus inclytæ Lusitanorum nationi; quòd postremis hisce sæculis ipsi innotuerunt etiam extrema Indiæ ultra Gangem, imò ipsa à tota continente avulsa Japonia.

Celebriora ultra Gangem regna sunt Bengala, Pegu, Siam, Camboia, Tunquin, Cocincin, Chersonesus Malacensis, deinde Imperium Chinense.

Bengala paret nunc Magno Mogoli: incolas habet omnibus vitijs scatentes, sed quæ putant omnia elui, si in flumine Gange, cujus originem è Paradiso ducunt, se lavent Non admittuntur autem ad hoc lavacrum, nisi priùs certo pretio regi persoluto.

Regnum Pegu vastum est & opulentum: ingens ibi elephantum copia, qui fame cicurantur. Incolæ colunt duos Deos, bonum & malum: Christiani quoq; nonnulli reperiuntur.

Siam regnum ad 300. milliaria extenditur in longum ad 160. in latum; nego-

negotiatione cum Chinensibus & a-
lijs populis dives. Ante paucos an-
nos, operâ Missionariorum è Socie-
tate JESU tam feliciter res Christi-
ana ibidem processerat: ut rex non
solùm baptismum susceperit, sed eti-
am per legatos suos pontifici Ma-
ximo Alexandro VIII obedientiam
filialem detulerit. Sed breve id Ec-
clesiæ gaudium fuit. Defuncto enim
rege, successor ejusdem Gallos omnes
qui fidem & negotiationem suam ibi
promovebant toto regno facessere
jussit. Elephantes bis mille alere di-
citur, ad prælia doctos.

Malacensis Chersonesus, Aurea di-
cta, finitima est Siamensibus. Me-
tropolis ejus Malacca à Lusitanis ex-
pugnata anno 1511. sed his adem-
pta ab Hollandis anno 1641, Multa
magnaq; miracula ibi operatus est
Indiarum Apostolus S. Franciscus Xa-
verius: sexcenta intra paucos menses
numeravit Episcopi Vicarius. Etiam
defunctus non desijt esse beneficus.
Nam corpus ejus Malacam delatum
è San-

è Sanciano insula, sævissimam pestem illico extinxit, ac veluti tot mortuos suscitavit, quot vivos servavit. Aureæ nomen obtinuit ea Peninsula, tum ab auri fodinis, quibus abundat, tum à perpetuo vere, & negotiatorum ex tota Asia concursu.

Camboyæ regnum, Siamonsi conterminum, incolas habet minus male, quàm alibi moratos, Mahometis sectæ addictos. Homicidia, furta, adulteria ibi nulla; plebeij unâ contenti sunt uxore.

Tunquinum & Cocincina provinciæ fuerunt Imperij Chinensis: sed jam excusso jugo regna sunt, cum ea tamen conditione; ut quovis triennio congruis muneribus Imperatorem colant Sinensem. In Cocincinam illatum semen Evangelij 1614. insignes fructus tulit; quos etiam persecutionis bruma acrior non decoxit. Anno 1663 & seqq. non pauci sangvine proprio purpurati cælum sunt ingressi. In regno Tunquin insonuit tuba Evangelij primùm anno 1626.

tantumq; valuit in animis indigenarum: ut ad annum 1639 fere centum millia ad Christum transierint, eiq; mirâ constantiâ adhæserint, sæpiùs proscriptis Evangelij prædicatoribus. Singularis est in hac gente propensio ad pietatem, aliasq; virtutes, præsertim Castimoniæ studium.

China, seu Imperium Sinense, grande quoddam compendium est totius Asiæ, & fere orbis terrarum, præsertim hac ætate, qua Tartariam quoq; Magnam complectitur, & jam magna ex patre Christianum est. China ipsa ultro 600. milliaria Germ: à regno Siam & Tunquin protenditur usq; ad Oceanum: latitudine fere pari. Separat illam à Tartaria portentosus murus totidem milliarium, 60. pedes altus, 15. latus; qui per montes, valles, prærupta, & vasta flumina ab Oriente in Occidentem æquabili tractu excurrit. Centena millia præsidiariorum assistebant perpetuo eidem muro, ad arcendos Tartaros. Nihilominus hi, non violentâ invasione, sed ultro-

ultroneâ invitatione ad compeſcendos rebelles quoſdam, occuparunt imperium Sinenſe circa annum 1640. Domitis enim rebellibus, laboris ſui non aliud admiſerunt præmium, quàm ipſum imperium, quod etiamnum poſſident. Unde potentiſſimus in orbe terrarum princeps nunc eſt Imperator Sinenſis, cùm etiam Tartariæ Magnæ in qua inter alia Catayæ regnum ampliſſimum, dominetur. Rei Chriſtianæ commodior eſt Tartarorũ gubernatio & jam modernus Imperator edicto publico, quod per annos 100. impetrari non poterat, copiam fecit per totum regnum prædicandi & ſuſcipiendi Evangelium, admiſſis etiam Epiſcopis duobus, quorum unus in regia Pekinenſi, alter in Nanchinenſi reſidet. Fidelium centena millia numerantur, Populi autem in Sinis tanta eſt frequentia, ut perpetuæ nundinæ videantur; tanta urbium, civitatum, caſtellorum &c. copia, ut totum regnum urbis unius frequentiſſimæ, pulcherrimæ, ordinatiſſi-

natissimæ, & cultissimæ, speciem præferat, & jure ipsi applicetur quod de Roma olim cecinit Propertius,

Omnia Sinensi cedant miracula terræ:
Natura hîc posuit, quidquid ubiq; fuit.

Asiam deniq; commendant plurimæ, amplissimæ & feracissimæ auri, & argenti, gemmarum, aromatum &c. Insulæ. Præcipuæ sunt *Ceyla* deliciæ Orientis, ubi perpetuò florent, simulq; fructus maturos gestant arbores *Summatra* in qua elephantes procerissimi; *Borneo* vastissima, abundans thure, mastiche, camphora, auri & adamantum fodinis; *Iava* major & minor cum insulis Molucensibus, aromatum, præsertim piperis & caryophillorum feracissimis. *Celebes macassar*, *Manara*, margaritarum piscatu celebris, *Amboinum*, *Banda*, *Maldivæ & Philippinæ* insulæ: quarum postremas occuparunt Hispani anno 1546 & à Philippo II. rege Hisp. denominarunt. Sedes Proregis est Manila urbs: Sinis vicinæ & subjectæ sunt insulæ majores *Haynan* & *Formosa* mi-

minores *Sancianum*, morte & ſepulchro Indiarum Apoſtoli S. Franci. Xaverij, celebrata, & *Macaum* ſeu *Amacaum* inſigni Luſitanorum emporio, è quo velut arce ptodeunt in Sinas Operarij Evangelici, famoſiſſima Auſtrum verſùs jacet *Nova Gvinea* & *Nova Hollandia:* ſed nondum conſtat; an ſint Inſulæ vel Peninſulæ

Inſularum autem omnium in tractu Oceani Chinenſis, *Iaponia* nobiliſſima eſt. Italiam aliquantò amplitudine excedit; à Luſitanis circa annum 1539 vel 1542 detecta, dividitur in regna, ſeu potiùs provincias & territoria 68. quorum domini, principes & reges unum venerantur Imperatorem, cujus ſedes urbs Meacum eſt. Ingenio vivaci & acuto ſunt Japones, moribus culti, at armorum ſtudioſiſſimi. Xacam & Amidam venerantur Deos, quorum miniſtri Bonzij dicuntur, quorumq; potiſſima prædicatio in fanis & ſcholis eſt: *Omnia ſub cælo eſſe Nihil*, Primus Evangelij Chriſti præco in Japonia inſonuit S. Fran-

Franciscus Xaverius anno 1549 instituitq; Ecclesiam zelosissimis Confessoribus & fortissimis Martyribus inclytam. Non est alia regio in toto Oriente & Occidente novi Orbis, in qua Christi fideles tam graves diuturnasq; persecutiones pari fortitudine & constantiâ tolerârint; tolerentq; in hanc usq; diem, ab anno 1587 inauditorum præteritis sæculis tormentorum victores. Ultra Japoniam Septemtrionem versus, jacet regnum *Iesso* seu *Iedzo*, ferocissimis populis habitatum: quod an insula sit, vel peninsula Americæ Septemtrionali annexa, nondum constat.

ELENCHUS ITINERUM
ad Loca præcipua Orbis terrarũ.

PRænotandum circa Milliaria, quibus distingui solent viæ: illa admodum varia esse non tantum in varijs regionibus; sed etiam in una eademq; secundum varias ejus provincias, vel territoria: prout distinctè repræsentat Ricciolus lib. 2. Geograph.

graph. cap. 8. v. g, Italicum Millia-
re aliud est Romanum, aliud Bono-
niense; aliud Ravennaticum, Anto-
nitanum &c. Vetus Romanum mil-
liare constabat passibus mille; unde
etiam denominationem accepit. Pas-
sus autem Romanus constabat pedi-
bus 5: Modernū autē Milliare Romanū
continet solùm Passus Rom. antiquos
984. Bononiense $1266\frac{2}{3}$ - Ravennaticū verò 3833
juxta computum Riccioli cit. Cæte-
rùm quando simpliciter ponitur Mil-
liare Italicum sine addito Romanum
vel Bononiense, &c. intelligitur pas-
sim Bononiense, quod correspondet
quartæ parti Milliaris Polonici, Pru-
tenici, & Germanici communis.

Milliare quo Galli vias suas meti-
untur, dicitur Leuca, constatq; circa
Parisios, Rhemosq; in Normandia,
Britannia superiore, & apud Andes
duobus milliaribus Italicis cum di-
midio: At in Britannia inferiore, Bur-
gundia, Lotharingia, Arvernia supe-

riore

riore apud Bituricenſes & Lugdunenſes milliaribus 3. Italicis: quibus conſtare etiam Leucam Luſitanam & Hiſpanicam tradit ex pluribus Ricciolus cit. Vulgo dicitur Leuca Hiſpanica & Gallica eſſe Iter unius Horæ impigri Viatoris pedeſtris.

Germanicum commune Milliare (qualia 15. continentur in uno Gradu Circuli maximi) ſimiliter Pruthenum, Litvanum & Polonicum (non multùm enim hæc differunt) æquivalet 4 Italicis communibus, 5. Romanis. His prænotatis.

In Italia itur Romam v. g. Tridento per Veronam, Mantuam (aut Mirandulam) deinde Bononiam, Imolam, Faventiam, Forum Livi. Cajenam, Vrbinum, Pontem Centeſimum & Civitatem Caſtellanam. Quod iter Bononiâ Romam uſq; continet Mill. Italica 243 juxta recentius Itinerarium Bononienſe. Si devotionis cauſâ Loretanam S. Ædem inviſere placeat: Bononiâ itur Cæſenam ut ſup. deinde Ariminum, Piſaurumi Fanum,

Sinigalliam, Loretum. Huc Bononiâ numerantur 152, mill. Ital. Laureto Romam 131 per Maceratam, Spoletum, Narniam, & civitatem Castellanam. Brevius sed magis impeditū iter est per Tusciam & Florentiam, numeranturq; Bononiâ Romam mill, 194 tantùm; postæ verò 21. Româ Neapolim sunt 122. Messanam in Sicilia 231, Rursus Bononiâ Lucam 63. Mediolanum 130 Mediolano Genuam 84. Bononiam verò Veronâ 98. Bononiâ Venetias 111 mill.

In Germania itur Viennam Austriæ v. g. ex Polonia & Silesia, per Vratislaviam, Nissam, Olomucium, Brunam. Numerat autem Martinus Zeidlerus in Itinerario Germ. ac Polon. Uratislaviâ Olomucium. 32. mill, Germ. inde Viennam 20. Uratislaviâ Pragam 26. inde Viennam 37. Viennâ Græcium in Styria 23. inde Goritium 37; hinc Venetias 24. Viennâ Villacum 25. Posonium in Hungaria 10. inde Cassoviam 48. hinc Varadinum 20. hinc Clausenburgum 14. hinc

Al-

Albam Juliam 7. Viennâ Strigonium 24. hinc Budam 9. Augustâ Vindelic. Ingolstadium 9. hinc Ambergam 12, hinc Egram 11. hinc Francofurtum ad Oderam 46. Pragâ Norimbergam per Pilsam 30. Norimbergâ Ratisbonam 16, hinc Monachium 16. Augustam Vindel. 17. hinc Oenipontem 20. hinc Tridentũ 18. Coloniâ Antverpiam 29. hinc Leodium per Namurum 15 Antverpiâ Augustam Vindel. per Bruxellas 101. Pragâ Dresdam 17. Lipsiam, 26 Lintzium 24 Salisburgum 13.

In Gallia, juxta Itinerarium Vltrajecti editum 1654, Parisijs Rotomagum Leucæ Gallicæ 19. hinc ad Portum Gratiæ 17. Parisijs Suessionem 19 Rhemos 34 Metas 71 Nivernium 48, hinc Lugdunum 39. Parisijs Aurelianum 33 Carnutum 18 Alenconium 52 Burdegalâ Mediolanum Santonum 22 Aginum 20. hinc Tholosam 19 hinc Narbonem 22 hinc Montem Pessulanum 16. hinc Avenionem 15. Massiliam 23 hinc Forum Iulij 23. hinc

Niceam 10 Avenione Lugdunum 44 hinc Taurinum 57 Genevam 23 Divionem 38 Basileam 38.

In Hispaniam, juxta Itinerarium Vltrajecti 1630 editum, Narbonâ Barcinonem per Perpinianum & Gerundam, Leucæ Hispan. 51 hinc Dertosam 22. hinc Valentiam 21. hinc Caravacam 30. hinc Acci 19 hinc Granatam 11. hinc Cordubam 21. hinc Hispalim 21 hinc S. Lucar. 14 hinc Gades 12. Hispali Vlyssiponem 62. hinc Salmanticam 88 hinc Vallisoletum 48. hinc per Segoviam Toletum 55 hinc Sarguntiam 38. inde Cæsaraugustam 30. Toleto Madritum 11. Alicantem 62. Cordubam 41. hinc Hispalim 22. hinc Malacam 26 & inde tandem Gades 27.

Ex Itinerario Hierosolymitano apud Ricciol cit. c. 14. Constantinopoli Nicomediam mill. Italica 62 hinc Ancyram Galatiæ 258. hinc Tharsum Ciliciæ 343, hinc Antiochiam 141. hinc Tyrum 174. hinc Cæsaream Palestinæ 73 inde Hierosolymam 116.

Ex

Ex Lusitania in Indias Orientales navigando Vlyssipone Goam, confici milliaria Italica 15000. etiam quando rectiore itinere navigatur, tradit Daniel Bartolus Tom. 1. Asiæ. Goâ Malaccam 2100. leucas, (quarum singulæ constant tribus milliaribus Italicis) numerat Tursellinus. Malaccâ in Moluccas 1100. Goâ in Japoniã fere 6000. Ex itinere Legatorũ Iaponicorũ ad Gregoriũ XIII. Pont. Max. colligo, inquit Ricciolꝰ cit. lib. Macaũ (quot est emporiũ Lusitanorũ prope Sinas) à Malacca distare 1500 milliaribus (Italicis) à Iaponia verò per Malaccã & Goã Romã usq; censita fuisse milliaria circiter 21000.

Iter ex Hispania in Indias Occidentales seu Americam: ac imprimis in Hispaniolam, juxta Gonzal. Fernandum Ovetanum est dierum 35. aut 40. reditus circiter 50. ob ventorum importunitatem. A portu Hispalensi ad Hispaniolam numeravit Columbus leucas Hispan. 1200. Rupellâ in Canadam seu Novam Franciam Iosephus Bressanus

ponit leucas 900.

IN POLONIA Varſaviâ Cracoviam 36. Lublinum 22. hinc Leopolim 30. hinc Camenecum 32. Varſaviâ Sendomiriam 26. Gneznam 30. Caliſſium 32 Poſnaniam 40 Plociam 20, Pultoviam 7. Ravam. 18: Czeſtochoviam 35.

IN LITVANIA & PRUSSIA vide in Schemate A.

Advertendum verò Computũ milliarium ſupra numeratorum non eſſe initum juxta Mappas Geographicas, quæ paſſim tum inter ſe tum à viatorũ ſenſu diſſident: ſed juxta peritorũ relationem & experientiam. Hi autem cùm paſſim non ſint minus ſcrupuloſi in definiendo milliariũ numero: ſubintelligendum communiter, Tot circiter eſſe milliaria; ſeu plus minus; ad eum modũ quo Theologi volunt numerũ peccatorũ graviorũ exprimi in Confeſſione *Sa*cramentali.

COROL-

COROLLARIUM I.

Proponuntur Resolutiones Casuum quorundam circa Itinerantes.

I.

An *Itinerantes teneantur Legibus propriis suæ Diœcesis, seu Territorij?* Resp. Loquendo per se non tenentur, dum actu extra versantur, *Suarez lib. 3. de leg. c. 32. cum Panorm: Navarro &c comm.* Quia potestas Legislatoris particularis non extendit se ad terras ipsi non subjectas. *Theologi & Canonistæ comm ex cap. Vt animarum de Constit: in 6. ibi,* Extra territorium jus dicenti non paretur impunè.

Dixi: Loquendo per se. Nam si quis iter suscipiat extra territorium, vel diœcesim suam, eò tantùm fine: ut evitet legem v. g. jejunij in suo territorio servandi; non evadit liber ab obligatione talis legis. *Vasq. Salas, Rebell. &c.* Sumitur *ex cap. Sedes & cap. Ex tenore de rescript:* ubi dicitur: Dolum nemini patrocinari debere, Refert

quoq; Card de Lugo *lib. 1. Respons. Moral* authenticum Breve Urbani VIII quòd non sit legitimum matrimonium, quando sponsi extra suum domicilium aliò commigrant, eo solùm animo, ut ibi (ubi Tridentinum Conc: receptum non est) contrahere possint sine assistentia Parochi & testium requisitorum.

Ut quis licitè & impunè agat contra Statutum proprij teretorij vel Diœcesis necesse est, ut & ipse qui operatur contra legem seu statutum, & actio ejus, & res circa quam operatur vel cui aliquid per statutum debetur, sint extra territorium statuentis. *Barbosa in cap. A nobis il. primo de sent. Excomm: Suar de leg: c. 32. n. 8. & comm: Jurisp: & Theol.* Hinc si quis existens extra territorium suum, delinquat tamen in ipso v. g. Sagittâ emissâ occidendo hominem; tenetur lege & pœnis proprijs sui territorij. Et contra si quis existens in proprio territorio, missâ sagittâ occidat hominé existentem extra suum territorium

rium adhuc tenetur lege & pænis sui territorij. Idem est, si quis alibi existens omittat actionem, quam in suo territorio exercere deberet.

II.

An Itinerantes obligentur Statutis particularibus locorum, ad quæ veniunt!

Itinerantes quàm primùm in aliquo loco figunt domicilium, statim tenentur legibus & consuetudinibus talis loci, *L. 29. C. Ad municipalem & cap. fin: de foro compet. & comm: DD:* Ut autem quis censeatur alicubi fixisse domicilium, non requiritur habitatio per decennium, aut alia diuturna in tali loco: Sed sufficit, quòd eum inhabitare incœperit cum animo perpetuò ibi degendi *Fagnan, in c. significavit; de Parochis n 44. cum Hostien. Abb. Joan: Andr &c. alijs comm.* Sumiturq; *l. 27. §. Celsus C. ad municipalem.* In foro externo civili post decennium transactum in loco, præsumitur animus perpetuò ibi manendi,

nisi manifesta in oppositum argumenta præsumptionem elidant. Quoad leges & consuetudines Ecclesiasticas omninò absonum est & repugnans communi sensui atq; praxi: ut diu commorantes in aliqua Diœcesi vel civitate, non teneantur illis, cum contrahant ibi quasi domicilium. Tenentur itaq; legibus & consuetudinibus talis loci, Advenæ, volentes ibi commorari notabili parte anni: & quidem tenentur statim à prima die accessûs; cum ut notat Cardinalis, statim fiant Parochiani ratione talis voluntatis. Et ita tenet Sanch. *lib. 3. de Matr. disp. 18 cum Paludano, Rosella, Sylvest.*

Tam Peregrini, quàm Vagi tenentur legibus & consuetudinibus Contractuum, vigentibus in loco per quem transeunt, & in quo contrahunt *Ita comm. DD.* Item legibus, latis principaliter & directè in bonum proprium illius loci. *Bartol. l. 1. n. 21 C. de summa Trin. Baldus ibidem Abb. Sanch. &c.* Item illis legibus, quæ similes sunt extantibus in proprio domicilio. *Palaus*

disp.

disp. 1. *de leg. pun.* 24 § 3. *cum Suar. Salas, Bonac: Sanch. l.* 3. *de Matr. disp.* 18. *n.* 3. Item illis legibus loci per quem transeunt, quæ sunt juris communis, etiamsi in loco domicilij ipsorum vigorem non habeant, propter inductam consuetudinem contrariam. *Palao aliiq. citati proximè.* Item legibus Pœnalibus, si ibi delinquant: *cap. Postulasti de foro comp.*

Ad alias à prædictis diversas leges & consuetudines proprias locorum, per quæ transeunt, probabilius est, Peregrinos forenses, similesq; Viatores, non teneri per se: Sed ad summum per accidens, ratione scandali vel alterius incommodi emergentis. *Præpos. Archidiac. Hostien: Geminian. Turrecrem. cum Glos. in cap. Quæ contra dist.* 8. Ex Theologis *Paludan. Sylvest. Tolet. Azor. Thom: Sanch. cit. Joan: Sanchez disp.* 54. *Select. innumeros alios referens.* De Vagis oppositum probabilius sentiunt. *Sanch. Azor, Salas, Bonac. Suar. & alij:* cum alias nullius absolutè loci propriis tenerentur legibus,

gibus, utpote qui nullibi domicilium habent.

III.

De Itinerantibus quoad Jejunium.

ALexander VII. inter Propositiones à se prohibitas posuit hanc n. 31. *Excusantur absolutè à præcepto jejunij omnes illi, qui iter agunt equitando; utcunq; iter agant, etiamsi iter necessarium non sit, & etiamsi iter unius diei conficiant.*

Bene tamen, & communiter excusantur à Jejunio, qui pedibus iter faciunt longius; v. g. leucarum sex (leuca sumitur pro itinere unius horæ impigri Viatoris) ut complures docent apud Rodriq. tom. 2. qq. Reg q. 100, a 3. seu per magnam diei partem, ut ait Bus. l. 3 tr. 6, dub. 2. n. 3. cum Sanch. & Filliuc. Iter pedestre 4 leucarum in Belgio excusare, testatur Archdekin P. 3. tr. 5. c 3. Potest tamen esse itinerantis debilitas, vel itineris asperitas, vel quid simile, ut etiam ex breviore spatio excusetur, ad arbitrium viri prudentis: ut rectè notat Bassæus v. Jejuni-

junium n. 7. Equites, vel curru iter agentes, non excuſantur à Jejunio, niſi pluribus diebus ſic iter faciant: vel niſi ſpecialis debilitas interveniat; *DD. comm.*

IV.

De Itinerantibus quoad Jubilæum.

1. IN Bulla Jubilæi Romani pro Anno Sancto ſolent Pontifices concedere: ut, qui legitimâ cauſâ impediti, non poſſunt perficere iter Romanum, quod aggreſſi ſunt, potiantur nihilominus Jubileo. Porro per cauſam legitimam non ſolùm intelligitur Impotentia phyſica, ſed etiam Moralis ex difficultate vel damno valde gravi. Gobat Tract. de Jubil. c. 4. n. 20. & ſeqq. extenditq; hanc reſolutionem ad omnes Jubilei favores in Bulla conceſſos. Benzonius lib. 3. c. 11. addit: Gratiam Jubilei ſolere extendi etiam ad illos, qui poſt præparationē ad iter Rom. legitimè impediuntur ad illud effectivè aggrediendum. Intellige præparationem non remotam tantùm.
2. Dum Jubileus conceditur alicui Pro-

vinciæ vel regno, vel civitati, extenditur ad omnes etiam advenas & peregrinos illuc venientes. *Card. de Lugo disp. 127. n. 126. Gobat cit. c. 13 n. 87 testaturq; de praxi 3.* Dum ad sua redeunt Viatores conceduntur ipsis, duæ hebdomadæ pro Jubileo. 4. Si ante profectionem promulgatus fuit apud ipsos Jubileus: possunt Conditiones exequi alibi (etiam ubi non est promulgatus Jubileus) v. g. confiteri apud electum à se confessarium approbatum, communicare, jejunare, eleemosynas dare. Quia per præsentiam tempore promulgationis acquisiverunt Jus ad lucrandum Jubileum, quod non tam locale, quàm Personale est. *Idem cum Lug. Diana Laym.* Ecclesiæ tamen visitari debent ibi, ubi promulgatum jam est Jubileum, & Ecclesiæ designatæ à Loci Ordinario. *Idem* 5. Si iter faciens pervenias ad locum, in quo Jubileum celebratur: frueris illo æque ac incolæ, sive perveneris illuc ante, sive primùm post publicationem Quia Promulgatio semel facta perseverat,

&

& operatur per totum tempus præfinitum. *Iidem.* Ex dictis sequitur: Non teneri te ratione Jubilæi differre iter in aliud tempus: Siquidem Bulla communiter sine distinctione vel restrictione offert gratiam iter agentibus.

V.

De Itinerantibus quoad Absolutionem Sacramentalem.

1. SAcerdotes itinerantes sive sæculares, sive Regulares, non possunt absolvere pœnitentes alterius Diœcesis, in qua approbati non sunt. Patet ex Decreto Urbani VIII. apud Lug. de pœnit. disp. 21 S. 2. n. 29. Esset autem non tantùm illicita, sed invalida absolutio.

2 Episcopi & Parochi possunt suos subditos etiam in aliena Diœcesi absolvere Sacramentaliter, tum quia jus habent in eas personas; tum quia actus exercendus non est fori contentiosi. Bassæus V. Absolutio n. 18. cum Sanch. Reginal. Diana. Et habet Suar. de Pœnit. disp. 28. sect. 6. n. 4. Lugo cit. n. 37.

3. Re-

3. Religiosi approbati in una diœcesi, dum proficiscuntur in aliam, non possunt ibi Sacramentaliter absolvere etiam illius diœcesis pœnitentes sæculares, in qua approbati sunt, antequam approbentur à Loci Ordinario ejus diœcesis, ad quem venerunt. Ita expresse habet Clementis X Constitutio, incip. *Superna Magni Patrisfam.* Proinde Religiosi dum transferuntur ad aliam Diœcesim, quàm primùm procurent Approbationem ab ejus Loci Ordinario, ut possint excipere ibi Confessiones sæcularium; vel eam petant à Superiore suo, si hic habet ab Episcopo delegatam ad id potestatem.

4. Quando inter Religiosos peregrinantes unus est Sacerdos, peccata deponenda sunt apud ipsum à cæteris, etiam quando alius aliquis ejusdem Religionis Sacerdos occurrit in via. In domibus tamen Religionis suæ, per quas transeunt possunt etiam confiteri Confessario alicui domestico. Quod si non habeant inter se Sacerdotem suæ Religionis, possunt cuicunq; Sacer-

cerdoti (nisi aliud statuat alicujus Ordinis regula) etiam non approbato confiteri: (nam approbatio Episcopi solùm requiritur pro sæcularium confessionibus) Gobat de Sacram. tr. 7. n. 646 & seqq. cum Suar. & aliis.

VI.

De Itinerantibus quoad Absolutionem à Reversatis.

I. ITinerantes sæculares obnoxij Casibus reservatis suo proprio Episcopo, possunt in aliena diœcesi, ad quam devenerint, absolvi ab iisdem à quovis Sacerdore ibi approbato: si tamen casus illi non sint etiam reservati Episcopo hujus Diœceseos, & ipsi non susceperint iter in fraudem reservationis: nimirum ut alibi possint liberiùs absolvi à quocunq;, nemini enim dolus suus patrocinari debet. Si verò illi casus fuerint etiam in hac, ad quam venerunt, diœcesi reservati: non poterunt absolvi, nisi ab habente potestatem in reservata ab Episcopo ejusdem diœcesis. Bassæus V. Casus reservati n.

9. cum Suar tom. 4. disp. 30. sect. 1. Navar. Cajet. Henriq. Reginald. Diana, Filiuc.

2. Religiosi itinerantes dum in via absolvuntur à peccatis, non absolvuntur à Reservatis, nisi cum onere sistendi se Superiori loci, ad quem pertinent: DD. Comm.

3. Subjungo *Casus Episcopis* reservatos: ut in varias Diœceses incidentibus in promptu sint.

Casus Reservati Episcopis in Regno Poloniæ.

1. Hæresis. 2. Apostasia 3 Homicidium voluntarium. 4. Raptus Virginum. 5. Injectio violenta manuum in parentes cum eorum læsione. 6. Violenta Virginum oppressio. 7. Incestus cum consangvineis. 8. Item cum Monialibus. 9. Incendium malitiosum. 10. Simonia. 11 Adulterium notorium 12. Sortilegium.

Et generaliter omnia delicta quæ excommunicationem majorem à Canone, vel ab homine latam annexam ha-

habent, & omnes alij exceſſus prædictis graviores.

Caſus Reſervati Epiſcopo Vilnenſi in Synodo Anni 1613.

1. Hæreſis. 2. Lectio librorum Hæreticorum, qui ex profeſſo tractant de dogmatibus Fidei. 3. Perjurium in judiciis publicum. 4. Falſificatio ſigillorum & Chyrographorum. 5. Falſum teſtimonium in judiciis, ſcripto & voce dantium. 6. Sodomia. 7. Beſtialitas. 8 Inceſtus cum conſangvinea, vel affine in primo gradu. 9. Violatio Virginum 10. Raptus cujuscunq; mulieris, multò magis alienæ uxoris. 11. Homicidium deliberatè voluntarium: & ad illud operam & conſilium navantes. 12 Parentum percuſſores. 13. Incendiatij. 14. Peccatum Clericorum piis legatis non ſatisfacientium. 15. Ad beneficia curata ordinariè non reſidentium ſine facultate Epiſcopi.

In Synodo Anni 1669 additi præter dictos immediatè Caſus iſti.

1. Cri-

1. Crimen magiæ, veneficiorum, incantationum, Divortia inter conjuges procurantium, foventium. 2. Supellectilem post intestatos Sacerdotes rapientium, aut viliora pro melioribus supponentium.

CASUS EPISCOPALES in Diœcesi Culmensi & Pomezaniæ ex Synodo Anni 1641.

Qvi facit incestum, deflorans, aut homicida,
Sacrilegus, Patris percussor, vel Sodomita,
Transgressor Voti, perjurus, sortilegusq;,
Et mentita fides, faciens incendia, prolis
Oppressor, blasphemus, hæreticus, omnis adulter,
Cum bruto coiens, Iudæa, sive Pagana,
Aut cum commatre, seu nata Spirituali,
Conjugis in mortem machinans, sacris & abutens
His simul usuram jungas publicam vel occultam
Pontificem super his semper devotus adibis.

Archipresbyteris tamen solis potestatem faciemus ab illis, quatenus occulti sunt, laicos utriusq; sexûs absolvendi. Quatuor exceptis: Homicidis, Opprimentibꝰ pueros, Hæreticis, & Excommunicatis, quos remitti ad nos volumus. Ad publicam etiam Pœnitentiam Parochi eos, qui publicè peccaverint, cohortentur. CA-

CASUS EPISCOPALES in Diœcesi Varmiensi ex Synodo celebrata sub Illustrissimo Simone Rudnicki Anno 1612.

1. PErcutiens Clericum levi percussione: *suadente tamen diabolo.* 2. Percutiens Parentes suos. 3. Homicida. 4. Procurans maleficia inter conjuges, ne coire possint. 5. Procurans abortum vel sterilitatem in se vel in alia. 6. Oppressor liberorum suorum. 7. Machinans in mortem uxoris aut uxoricidium committens. 8. Clericus qui bello interfuit. 9 Si corpore enormiter vitiatus sine dispensatione celebravit sacra, sive irregularis. 10. Si quis Clericus coivit cum ea quam baptisavit vel in confirmatione tenuit vel cujus confessionem audivit. 11 Si Clericus fuit bigamus vel in Sacerdotio contraxit matrimonium. 12. Si quis committit peccatum contra naturam sive sodomiticum. 13 Coitus in Ecclesia 14. Contrahens matrimonium post sponsalia priùs contracta & juramento

mento firmata cum alia vel alio. 15.
Oppreſſor Virginis. 16. Quî cum Mo-
nacha vel quæ cum Monacho rem ha-
buit. 17. Inceſtus ſeu copula carnalis
vel matrimonium inter propinquos,
affines & ſpirituales, conſangvineos
& compatres. 18 Mulier alienum par-
tum marito pro ipſius vel ſuo ſuppo-
nens. 19. Clericus excõmunicatus ma-
jori excommunicatione celebrans vel
Sacramenta adminiſtrans 20 Clericus
admittens excommunicatum ad audi-
enda divina 21. Clericus abſolvens ex-
communicatum ſine facultate vel in
caſibus prohibitis præterquam in
mortis articulo. 22. Excommuni-
catus & cum eo ſcienter commu-
nicans in divinis. 23. Sepeliens ex-
communicatum in templo & cæme-
terio. Celebrans in altari non con-
ſecrato vel ſi celebrat ſine ſacris in-
dumentis aut ſine corporali vel ſi ce-
lebrat non jejunus. 24. Celebrans in
loco interdicto. Bis baptiſatus. 25 Ba-
ptiſans proprium filium extra immi-
nentem mortis neceſſitatem vel tenens

Jeun-

eundem ad baptiſmum aut Confirmationem. 26. Qui revelat confeſſiones aliorum. 27. Contrahens matrimonium poſt votum caſtitatis 28. Clericus ordinatus ſine licentia ſui Epiſcopi vel per ſaltum promotus. 29. Si quis illegitimus ſine diſpenſatione beneficium accepit vel ad ſacros Ordines promotus eſt. 30. Abutens Sacramentis vel rebus Sacris & Sacramentalibus ad profanos vel illicitos uſus. 31. Fautores & receptatores hæreticorum, propagantium hæreſes. 32. Habentes & legentes ſcienter libros hæreticos. 33. Qui cum hæreticis in cultu divino vel circa adminiſtrationem Sacramentorum communicavit. 34. Simoniaca labes. 35. Rem ſacram pecunia comparans aut vendens 36. Abſolutus in mortis articulo à Caſu Epiſcopali vel Papali ſi poſtquam convaluit non repræſentavit ſe Ordinario ſuo nec ejus authoritate denuo abſolutus eſt. 37. Sacrilegus & adjutor ejus. 38. Raptor aut uſurpator bonorum Eccleſiaſticorum. 39. Violans Eccleſias & immunita-

nitates earum 40, Incendiarius, etiam antè denunciationem 41. Publicè blasphemus. 42. Qui publicè crimen usuræ perjuriivè commisit. 43. Falsarius literarum & publicæ monetæ. 44 Incantatrices, sortilegi, malefici.

A præmissis Casibus, dum occulti sunt, omnes approbati absolvere possunt: exceptis Homicidis, Opprimentibus infantes, Excommunicatis, & Hæreticis.

BENEDICTIONES VARIÆ.

Petuntur subinde ab Itinerantibus Sacerdotibus Benedictiones variæ: quas ne ob defectum Ritualis omitti contingat; subjungo aliquas ex probatis Ritualibus excerptas.

BENEDICTIO ORDINARIA AQUÆ.

V. Adjutorium nost: *R* Qui fecit &c.

Deinde fit Exorcismus salis.

EXorciso te Creatura Salis, per DEUM † vivum, per DEUM † verum, per DEUM † sanctum, per DEUM, qui te per Elisæum Prophetam in aquam mitti

mitti jussit, ut sanaretur sterilitas aquæ, ut efficiaris sal exorcisatum in salutem credentium: & sis omnibus te sumentibus sanitas animæ & corporis: & effugiat atq; discedat à loco, in quo aspersum fueris, omnis phantasia, & nequitia, vel versutia diabolicæ fraudis, omnisq; Spiritus immundus adjuratus per eum, qui venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem. *Resp.* Amen.

OREMUS.

IMmensam Clementiam tuam Omnipotens æterne DEUS, humiliter imploramus, ut hanc Creaturam Salis, quam in usum generis humani tribuisti, bene † dicere, & sancti † ficare, tuâ pietate digneris, ut sit omnibus sumentibus salus mentis & corporis: & quidquid ex eo tactum, vel respersum fuerit, careat omni immunditiâ, omniq; impugnatione spiritualis nequitiæ. Per Dominum nostrum &c.

Exorcismus Aquæ, & dicatur sine Oremus

EXorciso te Creatura Aquæ in nomine DEi † Patris Omnipotentis,

& in nomine JEſu † Chriſti, Filij ejus Domini noſtri, & in virtute ſancti † Spiritûs, ut fias aqua exorciſata ad effugandam omnem poteſtatem inimici & ipſum inimicum eradicare, & explantare valeas cum Angelis ſuis Apoſtaticis, per virtutem ejuſdem Domini noſtri JESU Chriſti, qui venturus eſt judicare vivos & mortuos & ſæculum per ignem. *Reſp.* Amen.

OREMUS.

DEUS, qui ad ſalutem humani generis, maxima quæq; Sacramenta in aquarum ſubſtantia condidiſti: adeſto propitius invocationibus noſtris, & elemento huic multimodis purificationibus præparato, virtutem tuæ bene † dictionis infunde: ut creatura tua myſterijs tuis ſerviens, ad abigendos dæmones, morboſq; pellendos, Divinæ gratiæ ſumat effectum: ut quidquid in domibus, vel in locis fidelium hæc unda reſperſerit, careat omni immunditiâ, liberetur à noxa: non illic reſideat ſpiritus peſtilens, non aura corrumpens: diſcedant omnes

mnes insidiæ latentis inimici, &, si quid est, quod aut incolumitati habitantium invidet, aut quieti, aspersione hujus aquæ effugiat, ut salubritas per invocationem Sancti tui Nominis expetita, omnibus sit impugnationibus defensa. Per Dominum nostrum JEsum Christum &c

Hic mittat Salem in Aquam, in modum Crucis, dicendo semel.

Commistio Salis & Aquæ, pariter fiat in Nomine Pa†tris, & Fi†lij, & Spiritûs †Sancti, Amen.

Vers. Dominus vobiscum.

Resp. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS

DEUS invictæ virtutis auctor, insuperabilis imperij Rex ac semper magnificus triumphator: qui adversæ dominationis vires reprimis: qui inimici rugientis sævitiam superas: qui hostiles nequitias potenter expugnas: te Domine trementes & supplices deprecamur ac petimus, ut hanc creaturam Salis & Aquæ dignanter aspicias, benignus illustres, pietatis tuæ ro-

re ſanctifices: ut ubicunq; fuerit aſperſa, per invocationem ſancti tui nominis infeſtatio immundi Spiritûs abigatur, terrorque venenoſi ſerpentis procul pellatur, & præſentia Sancti Spiritûs nobis miſericordiam ſuam poſcentibus, ubiq; adeſſe dignetur. Per Dominum noſtrum JEſum Chriſtum &c. Amen.

Antiphona.

Aſperges me Domine hyſſopo & mundabor, lavabis me, & ſuper nivem dealbabor. Miſerere mei DEus ſecundùm magnam miſericordiam tuam. Gloria Patri, &c.

Aſperges me, *repetatur.*

V. Oſtende nobis Domine miſericordiam tuam.

R. Et ſalutare tuum da nobis.

OREMUS.

EXaudi nos Domine Sancte, Pater Omnipotens, æterne DEUS, & mittere digneris Sanctum Angelum tuum de cælis qui cuſtodiat, foveat, protegat, viſitet, atq; defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Chriſtum Dominum noſtrum. A. Præ-

PRæſta nobis quæſumus Domine, hac aquâ aſperſis, ſanitatem corporis, integritatem mentis, tutelam ſalutis, ſecuritatem ſpei, corroborationem fidei. Per Chriſtum Dominum noſtrum. *R.* Amen.

BENEDICTIO COMMUNIS.

V. Adjutorum noſtrum &c.
R. Qui fecit cælum & terram.
V. Dominus vobiſcum.
R. Et cum ſpiritu tuo.

OREMUS.

CReator & conſervator humani generis dator gratiæ ſpiritualis, largitor æternæ ſalutis, tu Domine mitte Spiritum S. tuum, cum ſuperna benedictione † ſuper hanc creaturam N. ut armata virtute cœleſtis defenſionis, illis, qui eâ fruentur, proficiat ad corporis & animæ ſalutem ac tutelam. Per Dominum noſtrum JEſum Chriſtum &c. Amen.

Aſpergat aquâ benedictâ.

Benedictio depulſiva Maleficiorum & Incantationum.

S*Acerdos ſtolâ amictus, & Incantatum, ſive maleficio affectum hominem, vel animalia ante ſe habens, aut ſi locus incantatus eſt, in eo ſtans paratâ aquâ & thure, vel herbis benedictis, devotè ſic oret:*

V. Adjutorium noſtrum &c.

R. Qui fecit cælum & terram.

Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter. Ave Maria. Credo.

V. Domine exaudi orationem &c.

R. Et clamor meus &c.

V. Dominus vobiſcum.

R. Et cum ſpiritu tuo.

OREMUS.

DEUS Cælorum, Terræ, & Maris, & omnium quæ in eis ſunt, Conditor & Moderator: qui Sathanam extollentem ſeſe adversùs mentem tuam unà cum aſſeclis ipſius ſicut fulgura de cælo præcipitaſti: & Miniſtrorum ejus Magorum Pharaonis, Moyſi ſervo tuo reſiſtentium incantationes & maleficia inefficacia reddidiſti: te ſupplices ora-

oramus ut incantationes, præſtigia & maleficia huic famulo tuo (huic famulæ) (vel huic loco) (vel his creaturis) improba fraude dæmonum, (meritis peccatorum noſtrorum fortaſſis) intenta & inflicta omnipotenti virtute tua, & clementi bonitate dimoveas, avertas; & itidem inefficacia reddas, quâ tyrannide eorum liberati, tibi Domino DEo noſtro expeditiùs ſerviamus & nomen ſanctum tuum ſtudioſiùs celebremus. Per Dominum noſtrum JEſum &c.

OREMUS.

DOmine JEſu Chriſte Fili DEi vivi, qui de ſinu Patris in terras deſcendiſti, ut opera diaboli diſſolveres, & diſcipulis tuis dediſti poteſtatem calcandi ſerpentes, & ſcorpiones: te ſupplices precamur, ut eos ipſos antiquos ſerpentes atq; dracones diabolos, qui in hoc famulo tuo (hac famula tua) (vel in loco) (vel in his Creaturis tuis) tyrannidem ſibi uſurpant, pedibus familiæ tuæ potenter ſubjicias, & opera eorum, quæ addu-

cti incantationibus & maleficiis hominis mente corrupti & sibi dediti in perniciem servi tui, (vel servorum tuorum) machinantur & exercent, divinâ clementiâ & virtute tuâ dissolvas & inefficacia reddas. Qui cum eodem Patre tuo, & Spiritu Sancto DEus unus regnas, in sæcula sæculorum. Amen.

EXORCISMUS.

EXorciso & adjuro vos maledicti diaboli, quicunq; & quotquot estis; qui adducti, incantationibus, maleficiis & nefariis artibus hominis vobis addicti, hominem hunc, (vel locum hunc,) (vel has creaturas,) perniciosè vexatis & exagitatis: ut hinc statim cum omnibus præstigiis, & maleficiis vestris discedatis, nec ullam vobis deinceps potestatem (in hunc hominem) (vel in hunc locum,) (vel in has DEi creaturas) usurpetis. Hoc autem non mea virtute vel meritis, vobis præcipio: sed in nomine DEi Omnipotentis, Patris,† & Filii,† & Spiritus † Sancti: & in virtute Sanctæ † Crucis & mor-

mortis Domini noſtri, per quam poteſtas omnis tenebrarum & tyrannis veſtra in homines, & omnes creaturas DEi enervata & exinanita eſt. Recedite ergo & fugite hinc illico, & date locum DEi potentiæ diſſolventis opera veſtra maligna, per immenſam miſericordiam ſuam Increpet in vos digitus DEi, qui Magorum Pharaonis incantationes inefficaces reddidit, & cujus virtutem tunc agnoviſtis, cùm Pauli Apoſtoli imperio vim veſtram in Elymam magum mancipium veſtrum (ad cujus nutum multis nocebatis) convertiſtis, & cùm in Sanctam Juſtinam incantante, & vos urgente Cypriano, nihil profeciſtis: Sit ſuper vos nunc etiam terror DEi Omnipotentis, qui vos in ignem æternum præcipitavit: Pater, † & Filius, † & Spiritus † Sanctus, Amen.

His dictis aſpergatur homo, vel locus, vel jumenta, & pecudes incantatæ & maleficiatæ aquâ benedictâ: & ſuffitu thuris vel herbarum benedictarum luſtrentur, ſive incenſentur.

Ut efficacior sit hæc Benedictio: juvabit, quantum fieri poterit, Sacrificium Divinum, & pridie Jejunium in eundem finem.

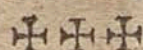
BENEDICTIO AQUÆ SANCTI P. IGNATII.

V. Adjutorium nostrum in Nomine Domini,
R. Qui fecit Cælum, & terram.
V. Sit nomen Domini benedictum,
R. Ex hoc, nunc & usq; in sæculum.
V. Domine exaudi orationem meam,
R. Et clamor meus ad te veniat.
V. Dominus vobiscum.
R. Et cum Spiritu tuo.

OREMUS.

DOmine Sancte Pater Omnipotens æterne DEus, qui benedictionis tuæ gratiam ægris infundendo corporibus; facturam tuam multiplici pietate custodis, ad invocationem Nominis tui, benignus assiste (intercedente B. IGNATIO Confessore tuo) ut famulos tuos ab ægritudine liberatos, & sanitate donatos dexterâ tuâ erigas,

rigas, virtute confirmes, poteſtate tu-earis, atq; Eccleſiæ Sanctæ tuæ cum omni proſperitate reſtituas. Per Dominum noſtrum JEſum Chriſtum Filium tuum, &c. Amen.

BEnedic † Domine hanc Aquam, ut ſit remedium ſalutare generi humano, & per interceſſionem B. IGNATII, cujus reliquiæ in eam immerguntur, præſta, ut quicunque ex illa ſumpſerint, corporis ſanitatem, & animæ tutelam percipiant. Per Dominum noſtrum &c. Amen.

DEUS qui ad majorem tui Nominis gloriam propagandam, novo per B. IGNATIUM ſubſidio militantem Eccleſiam roboraſti, concede propitius, ut ejus auxilio, & imitatione certantes in terris, coronari cum ipſo mereamur in cælis. Qui vivis & regnas, &c.

Reliquiæ merguntur initio Benedictionis, uſq; ad finem.

BENEDICTIO AQUÆ S. FRANCISCI XAVERII INDIARUM APOSTOLI.

℣. Adjutorium noſt: ℟. Qui fecit &c.
℣. Dominus vobiſcum,
℟. Et cum ſpiritu tuo.

OREMUS.

DEUS, qui ad ſalutem humani generis, maxima quæq; Sacramenta in aquarum ſubſtantia condidiſti adeſto propitius invocationibus noſtris: & elemento huic multimodis purificationibus præparato, Virtutem tuæ bene†dictionis infunde, & præſta per invocationem Sancti Nominis tui, & interceſſionem S. FRANCISCI XAVERII Indiarum Apoſtoli, cujus reliquiæ in hanc aquam immerguntur, ut quicunq; ex ea ſumpſerint, corporis ſanitatem, & animæ tutelam accipiant. Per Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

OREMUS.

DEUS, qui ad illuminationem gentium B, FRANCISCUM Indiarum

rum Apoſtolum elegiſti, & miraculorum gloriâ decoraſti, concede, ut ejus meritis, & interceſſione, & in Fide, quam docuit, inveniamur ſtabiles, & in charitate, quam exercuit efficaces. Per Dominum noſtrum JEſum Chriſtum &c.

COROLLARIUM II.

PARAPHRASIS

ſeu Brevis Explanatio Pſalmi 90.

Qui habitat in adjutorio Altiſsimi &c.

PRO SOLATIO ITINERANTIUM, IMÒ QUORUMVIS FIDELIUM.

EXcitat nos Pſalmographus divinus hoc Pſalmo ad eximiam in DEum Opt. Max. fiduciam concipiendam, & conſtanter fovendam Cùm enim innumeris & graviſſimis, ſemper & ubiq; expoſiti ſimus periculis, ad quæ declinanda, vel propulſanda nec ſatis virium, nec prudentiæ nobis ſuppetit: neceſſe eſt, ut oculos, manus, corda, vota, ſuſpiria, & voces levemus in cælum ad eum, qui gratiosè

vult, & facilè poteſt, nos juvare, atq; etiam è portis inferi eruere. Ad id nobis perſuadendum, miram habet efficaciam pulcherrimus hic Pſalmus: cujus virtute agnitâ, ordinavit Eccleſia S. ut ſingulis diebus in Officij Divini Completorio decantetur, ſeu recitetur, ad propulſanda pericula nocturna. Cùm autem diurna non ſint minora, ſi non majora: valdè expedit, eum etiam manè, præſertim à Viatoribus, meditatè recitari. Sed jam audiamus Pſalmographum præcinentem:

PSALMUS.

℣. 1. *Qui habitat in adjutorio Altiſſimi*, mente devota, & corde puro, in ipſo ſpem ſuam omnem & fiduciam reponendo: *in protectione DEi cæli commorabitur*, gaudebitq; fideli & Omnipotente Protectore per omnem vitam ſuam.

2. *Dicet Domino*, poſtquam in omnibus neceſſitatibus ſuis expertus fuerit conſtantem ejus protectionem: *Suſceptor meus es tu*; qui me ab hominibus deſertum gratiosè ſuſcepiſti; *&*

refu-

refugium meum, in omni tribulatione; *DEus meus*! quid extra Te volo? *& sperabo in eum*, potiùs, quàm in filiis hominum, in quibus non est salus.

3. *Quoniam ipse liberavit me de laqueo venantium*, qui diu noctúq; callidissimè insidiantur animæ meæ: sed Dominus detexit, & dirupit laqueos eorum, liberavitq; me etiam *à verbo aspero*, quo famam meam lacerârunt, & in interitum meum conjuraverunt.

4. Sic confitenti homini justo divinam erga se benevolentiam & protectionem, promittit Propheta ulterius & uberius ejusdem auxilium in omni adversitate. *Scapulis suis obrumbrabit tibi, & sub pennis ejus sperabis.* Instar gallinæ vel aquilæ, imminente imbre, grandine vel milvo, colligentis pullos sub alas suas, colliget te sub scapulas suas Omnipotens Protector, in brachio forti defendet te, nec confundet te spes tua.

5. *Scuto circumdabit te Veritas ejus.* Quando jam non delitescendum erit sub alis, sed pugnandum cominus cum hoste;

hoſte; ſcutum, ſeu clypeum tibi præbebit inexpugnabilem, quo undiq; tegaris, & omnia hoſtium tela retundas victor. Hunc autem clypeum tibi præbebit *Veritas ejus.* Nihil enim efficacius eſt ad retundenda, refringenda, & extinguenda etiam ignita hoſtium tela, Veritate oraculorum divinorum, quibus DEus probis in ipſo ſperantibus, promiſit tutelam ſuam & ſalutem æternam; improbis ſupplicia æterna. *Non timebis à timore nocturno.* Sic armatus & protectus, dormies ſecurus, tanquam in paterno ejus ſinu, nihil timendo eorum, quæ nocturno tempore timeri ſolent, ut inſidiæ, mors repentina, dæmonum infeſtationes, &c.

6 *A ſagitta* quoq; *volante in die*, non timebis: quando ſcilicet te inimici tui vi aperta aggredientur, & venenatis lingvæ jaculis configere, atq; cõficere laborabunt, neq; *à negotio perambulante in tenebris*, timebis: ſive hoc negotium tibi faceſſere voluerint, lemures ſeu ſpectra nocturna, ſive cõmeſſatores,

tores, aut graſſatores, ſive proſtitutæ lupæ,& quidquid eſt, quod diẽ lucemq́; odit ac fugit. Non deniq́; terrorem patieris *ab incurſu & dæmonio meridiano*; ab otio, ſomnolentia, Baccho, & Venere: quæ dæmonia infeſtiora eſſe ſolent tempore meridiano; ut patet in ipſo Davide.

7. *Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis*, ingruente vi tentationum, ſolicitantium & trahentium ad lapſum: *ad te autem non appropinquabit* tentator, DEo arcente; ſed à longè fremet & tabeſcet; tu autem in tanta hominum ſtrage, exultabis victor in DEo JEſu tuo.

8. *Veruntamen oculis tuis conſiderabis*, attentiùs eos figendo in tragicum & miſerabile objectum: *& retributionem peccatorum videbis*; qui non poſuerunt in DEo ſpem ſuam, ſed ſperaverunt in divitiis ſuis, vel poſuerunt carnem brachium ſuum, vel contra DEum roborati ſunt &c. Non protrahetur vindictæ executio in ſæcula, ſed ipſe retributionem horribilem, æquiſſimam tamen, videbis.

9. *Quoniam* dixisti DEo, *Tu es Domine spes mea*, & *Altissimum posuisti refugium tuum*; potentiam autem & auxilium hominum non existimâsti validius baculo arundineo: stabis infractus etiam inter mundi ruinas.

10. *Non accedet ad te malum* quod te evertat; sed ut vincas in bono malum. Tentatio erit tibi in majorem proventum: *Et flagellum*, quo castigari solent improbi protervi & incorrigibiles, *non appropinquabit tabernaculo tuo*, in quo domicilium sibi fixerunt Justitia & Pax, nec locum habet iniquitas.

11. *Quoniam Angelis suis mandavit de te ut custodiant te in omnibus vijs tuis*. stupenda dignatio! DEus *mandavit*; & *Angelis suis* cæli principibus, mandavit; & *de te* homuncione misero, vili terræ vermiculo mandavit: *ut custodiant te*, à primo conceptionis momento, ad ultimum instans vitæ; *in omnibus vijs tuis*, indefessi comites, invicti præsidiarij, officiosissimi ministri.

12. *In manibus portabunt te*: luteum vas? ſaccum hunc ſtercorum? Portabunt in manibus ſuis. Quò portabunt? Ad regiam cæleſtem gloria & honore coronandum. Quomodo portabunt? Quàm leviſſimè, & circumſpectiſſimè: *Ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum.* Atqui hoc ſufficeret, portari te ſplendida quapiam lectica, vel equo pretiosè phalerato. Homini ſufficiebat, non DEo, divitias & delicias amoris in te ſui demonſtrare volenti. Vide, quàm pretioſus ſis DEo! Angelos humiliat, ut te exaltet.

13. *Super aſpidem & baſiliſcum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem.* Angelicis manibus delatus, non ſolùm non impinges in lapidem obvium · ſed etiam inſidiantes tibi feras beſtias victorioſo pede calcabis. Quamdiu fidus adhæſeris DEo, & in ejus protectione commoratus fueris, nihil eſt in mundo, quod non ſerviat lucro & gloriæ tuæ; quod terrori eſſe poſſit. Audi DEum ipſum pollicentem:

14. *Quoniam in me ſperavit, libera-*

bo

bo eum, etsi jam consumptus videbitur. *Protegam eum, quoniam cognovit nomen meum*, cognitione practica seu experimentali, qua didicit: quàm suavis sim, quàm potens, & fidelis in omnibus promissis meis.

15. *Clamabit ad me*, in periculis & angustiis suis: *& ego exaudiam eum*, imò plùs præstabo, quàm desideret: *eripiam eum ex* tribulatione, periculis & faucibus hostium suorum; *& glorificabo eum*, ut ex adversitate non solùm nihil capiat detrimenti, sed plurimùm lucri & splendoris. Deniq;

16. *Longitudine dierum replebo eum*: ut vitam vivat & annorum numero diuturnam, & bonorum operum copiâ plenam atq; pretiosam; ac tandem *ostendam illi salutare meum*, manifestando ei me ipsum in æterna beatitudine, ut facie ad faciem videat, amet, glorificet æternùm Salvatorem suum.

Quid possumus desiderare ampliùs? Hunc ergo planè Divinum Psalmum, liquidissimi pariter ac solidissimi sola-

tij

tij plenum, juvat ab Itinerantibus, & quibusvis in aliquo discrimine & angustia constitutis, attentè recitari: ut in se excitent foveantq; solidam in DEum Adjutorem & Protectorem suum fiduciam, fiducia autem operetur victoriam, exultationem & gloriam æternam.

COROLLARIUM III.

Illustria quædam Exempla PROVIDENTIÆ DIVINÆ circa Itinerantes.

Dedi, seu potiùs delibavi, aliqua superiùs Distract: 10. Verùm, cùm non facilè sit, diffidentiam nostram supprimere, & pusillanimitatem erigere, ut vivam solidamq; fiduciam concipiat erga DEum; consultum putavi, aliquot insuper de eodem argumento congerere Exempla.

I.

CHorum ducat celebris ille in sacris Literis Tobias Junior, Optimi Parentis non degener filius: quem

eo honore dignata eſt Providentia Divina: ut ex Septem primis cæli Principibus, aſſiſtentibus throno divino, Raphaëlem Archangelum, ipſi attribuerit Comitem viarum. Quid præſtiterit Clienti ſibi commiſſo Raphaël, notum eſt ex Scripturis Divinis, & compendio recenſet Tobias cap. 12. de gratitudine debita ſolicitus, atq; deliberans cum patre. *Pater, quam mercedem dabimus ei, aut quid dignum poterit eſſe beneficijs ejus? Me duxit & reduxit ſanum, pecuniam à Gabelo ipſe recepit, uxorem ipſe me habere fecit, & dæmonium ab ea ipſe compeſcuit, gaudium parentibus ejus fecit, me ipſum à devoratione piſcis eripuit, te quoq; videre fecit lumen cæli, & bonis omnibus per eum repleti ſumus.* Ita Bonitas Divina per miniſtros ſuos conſulit non ſolùm neceſſitatibus proborum viatorum; ſed etiam abundantiæ, honeſtæ voluptati, & dignitati.

II.

EX infinito recentium Exemplorum agmine præcedat, quod ſuppeditat Lyræ-

Lyræus *lib.* 2. *Trisagij Mariani.* Religiosus ex Ordine Capuccinorũ in Provincia Veneta, functus Guardiani ac Magistri Tyronum officio, facultatem sibi impetravit, Lauretanam DEiparæ Virginis ædem visitandi. Vix triduum processerat, cùm sylvam obviam cum juniore Socio ingressus, aberrare cœpit à via: cumq; ingruente nocte, exitum nullum conspiceret, sub arbore pernoctare constituit. Sed Socius perspecta Senis infirmitate, noctis frigore, & repentinâ pluviâ ingruente, lustrare cœpit viciniam, & clamore accolas frustrà accire. Tandem palpando in tenebris progressus, parietem domûs alicujus offendit. Advocato igitur Sociò Sene, ad portam deveniunt, excitatoq; pulsu campanæ, Janitori denuntiant: adesse par Capuccinorum Peregrinorum, qui nocte oppressi hospitium rogant. Respondet Janitor, se sine mora relaturum ad Dominam. Mox adest œconomus cum duobus ephebis, geminas faces præferentibus, jussu Dominæ gratulans

Pere-

Peregrinorum adventum. Introducti in interiora Domûs, reperiunt Dominam insigni formâ & Majestate spectabilem, in medio Conclavi mensæ humili ac viridi tapetio instratæ, quam bina candelabra ex argento affabrè elaborata, illustrabant, assidentem, & nescio quas chartas pervolutantem. Visis Peregrinis, illa blandè arridere, salvum adventum gratulari, ac itineris adeò molesti causam inquirere. Cui Senior: Susceptam esse ad Domum Lauretanam Peregrinationem reposuit. Quô auditô; rectè equidem factum, intulit Domina, & digna Religiosis Viris pietas; eò vobis crastina die literas deferendas committam: ite nunc, vires reficite, & securi quiescite. Deducuntur itaq; ab œconomo ad cubiculum interius, mensâ, focô ac duobus lectis, cæterisque necessariis & commodis probè instructum. Nocte, commodè lauteq; traductâ, summô manè œconomum adeunt, Dominæ valedicturi: sed antè, ab eodem ad jentaculum deducti sunt; quô sumptô,
ad

ad Dominam admittuntur; quam Majestate humanam prætergressâ venerabilem, & comitate singulari amabilem repererunt eodem loco & situ, quô pridie. Gratias, quas, agere instituerunt maximas, interrumpens Domina, de varijs sibi devotis Ascetis quæsivit accuratiùs, & eorum commemoratione, non parùm recreari visa est: mox literas tradidit Lauretum deferendas. Sic læti discessêre Peregrini. Vix passus 50 fecerant; cùm desiderio cognoscendi Hominis, cui literæ essent inscriptæ, exteriùs involucrum evolvunt & non modò inscriptionem nullam, sed nec obsignatas deprehendunt. Quare iter relegere, ac de commisso defectu Dominam statuunt admonere. Sed, ô rem admirandam! nec domū reperiunt, nec ullā isthic extitisse intelligunt. Unde literas perlegentes, inveniunt illas à DEipara V. scriptas ad ipsosmet. Quibus lectis, mirum quantâ ambo lætitiâ incesserint; actisq; DEo & DEiparæ gratiis, statuerunt rem fidô silentiô tenere, quò ad viverent.

Tandem Sacerdote, poſt annos plures, animam agente, res tota per eundem, Guardiano innotuit, traditaq́; eidem epiſtola Mariana fuit: quam is ad totius Provinciæ Præſidem detulit; ab hoc, cum facultate R. P. Miniſtri Generalis, Duci de Camerino, ejuſdem Ordinis Eximiæ Benefactrici, data eſt, apud quam ſummo in honore habita pluribus miraculis effulſit. Contigit res eo tampore, quô R. P. Clemens à Noto clavum Ordinis tenebat, quem tenuit ab Anno 1618 ad 1625 Porrò Epiſtolæ Marianæ hic erat tenor.

Venerande Pater

Agnita tua in me voluntate ac pietate, qua ferri te in ædem meam Lauretanam liquidò perſpexi; cùm tibi deficerent omnia, ſine quibus hæc vita ducitur; ego deeſſe nolui, ſicut nec unquam, ubi tempus aut ratio poſtulârit, defutura ſum.

MARIA Virgo,

Nimirum hæc eſt illa Mulier fortis & provida, Proverb. 31. quæ *facta eſt quaſi navis inſtitoris, de longè portans panem*

panem ſuum: & de nocte ſurrexit, deditq; prædam domeſticis ſuis. Reclinemus, poſt DEum, ſpem noſtram in ſinum ejus maternum: & ipſa nos enutriet, & è periculis cunctis vindicabit.

III.

EXpertus eſt non ſemel ſimilem DEiparæ V. gratiam & curam maternam Petrus Baſtus, è S. J. Coadjutor religioſiſſimus. Adhuc ante initam Societatem peregrinanti ad quoddam illius templum, feſſo atq; eſurienti prandium ac cœnam ipſa dedit, locumq; oſtendit ubi ſecurus quieſcere poſſet. Aliàs cùm Salutationem Angelicam recitaret contra inſultus dæmonum, à quibus terrebatur, Divina Mater intra brachia ſua recepto, Aſylum præbuit. Societatem ingreſſus, dum iter ageret cum alijs tyronibus, Sociam ſe adjunxit Matrona illuſtris cum Viro, ætate ac ſpecie venerando, atq; venuſtiſſimo Puero. Cumq; ſub noctem cœnam dediſſent feſſis, peregrini autem vehementer ſcire cuperent, quinam eſſent tam gratioſi & benefici Comites?

responſum acceperunt: *Nos fundavimus Societatem*; & videri deſierunt. *Nadaſi in Anno dier. memorab. 1. Martij.*

IV.

SUbvenit Divina providentia ſatis lautè, inter alios etiam Sancto Didaco iter facienti cum Socio ex obedientia. Feſſis cùm nulla occurreret civitas vel villa, ubi panis fragmentum emendicarent: viderunt repente in prato pulcherrimo expanſam mappam candidiſſimam, duos quoq; panes illi impoſitos, cum piſcibus duobus: ad quorum condimentum præſtò erant aurea mala duo, vinum verò ſuaviſſimum ad ſitim extinguendam & vires refocillandas. Sic refecti, oculis viderunt, & manibus palparunt veritatem illius oraculi. Pſalm. 54. *Jacta ſuper Dominum curam tuam, & ipſe te enutriet.* Quam ſententiam viatici loco offerre ſolebat Fratribus ſuis S. Franciſcus. Cùm autem quidam, illius immemores, in via non leviter affligerentur; quòd longè latèq; circumſpectantibus, nihil occur-

occurreret, unde vel bolum aridi panis ſperarent: Angelus ſpecie juvenis ſe ſe illis adjunxit, quæſivitq; ; cur ita triſtes incederent? Reſponſum in promptu habuerunt, & dederunt; quia nihil ad comedendum habemus. Tunc Angelus: O modicæ fidei! cur non credidiſtis verbis Patris veſtri, & fidiſtis DEo? Adeſte, & comedite. Et obtulit eis duos panes miri ſaporis; quos non ſolùm familici, ſed etiam ſaturi, abliguriiſſent. Addidit autem ſalis, ſeu aceti aliquid, dicens: In pœnam diffidentiæ veſtræ permiſit DEus, ut nec fruſtulum panis inveniretis; cùm aliàs etiam volucres cæli ſaginet, impleatq; omne animal benedictione. *Lancic. Opuſc.* 13. *lib.* 4. *n.* 626. Et hæc plerumq; ratio eſt: cur DEus ſubtrahit annonã itinerantibus. Quodſi aliquando eam non ſuppeditat etiam confidentibus: vel mentibus eorum, latrante ſtomacho, lautius præbet epulum cæleſtium ſolatiorum; vel capiti pretioſiſſimam & immarceſcibilem parat Patientiæ coronam.

V.

NOn mensam tantùm, verùm & hospitium opportunū parat Providentia Divina viatoribus suis. In conversionis suæ ad vitam perfectiorem primordijs, peregrinationem Hierosolymitanam susceperat S. Ignatius de Loyola, Societatis JESU Fundator; acceptaq; benedictione ab Adriano VI Pontifice Max. Româ tendebat Venetias. Iter nactus est paribus ærumnis & solatiis refertum. Cum extrema voluntaria tamen, egestate conflictatus, à socijs & viribus corporis desertus, ægrè trahebat animam: sed prope Patavium spectabilis illi factus Dux suus JEsus, non vires solùm restituit corpori, sed etiam delicias animo, ea tamen moderatione: ut læta cum tristibus, adversa cum prosperis alternarent. Pervenit tandem Venetias sub noctem: sed homo externus, linguæ gentis & locorum urbis ignarus, quò se reciperet pro necessaria quiete, non invenit. In porticu igitur quadam fori publici, super duram al-

gen-

gentemq; humum ſtratus, pernoctare conſtituit. Et jam ad modicam rigidamq; quietem artus compoſuerat: cùm ecce Viro Senatorio, Illuſtriſſimo Marco Antonio Treviſano cælitus vox allabitur: *Ergone tu in lecto molli quieſcas, famulus autem meus noctem ſub dio traducat?* Confuſus non indecorâ verecundiâ homo probiſſimus, lecto exilit, Virum DEi ſolicitus quærit, & invenit, domum ſuam adire compellit, nec minùs reverenter, quàm humaniter tractat, quantô Ignatij cum rubore, tantô ſuô merito. *Orland. hiſt: Soc: lib. 1. n. 34 & 35.* Meritò dicere poterat Ignatius cum Pſalte ſacro: *Ego autem mendicus ſum & pauper: Dominus ſolicitus eſt mei.* Pſalm. 39. Retuli ſuprà, *Diſtract: 10.* quomodo novo architecturæ genere, S. Petro de Alcantara, tugurium deſertum ingreſſo ad quietem nocturnam, tectum ex nivibus impoſuit ſolicitus de Servorum ſuorum hoſpitio DEus. Ecce, quàm bonum, & quàm jucundũ, habitare in adjutorio Altiſſimi.

VI.

QUemadmodum regis ad exemplum terrestris componitur orbis: ita Divi Cælites ad exemplum Domini sui, soliciti de Viatoribus, in ipso confidentibus, præstò sunt invocantibus se, præbentq; auxilium in tempore opportuno. Jucundum est, quòd contigit Viro Apostolico è Societate JEsu, P. Bernardo Colnago, Catanæ in Sicilia. Contraxerat ille non solùm insignem fiduciam, sed etiam familiaritatem quandam cum Sancta Virgine & Martyre Agatha. Tam frequenter enim se ipsi spectandam obtulit: ut Bernardus diceret: sibi tam probè notam esse de facie; ut vel penicillo effigiem ejus germanam exprimere posset. Contigit aliquando, ipsum ex aliquo itinere, DEi & salutis proximi causâ suscepto, curru revehi Catanam serò, & portis urbis jam clausis. Inclamat, pulsat, instat auriga; ut custodes portam aperiant: sed illi vel somno sepulti, vel aliò dilapsi, nusquam comparent, Aliam igitur

por-

portam adire parabat auriga, meliore fortunâ fortè reperturus hominem & ingressum: sed P. Bernardus vetuit, sperans etiam sine janitore & clavi portas sibi aperiendas. Egressus igitur curru, accedit ad portam, eâq; leniter percussâ, convertitur ad Sanctam suam Agatham, leniq; voce, sed quam Socius & auriga probè percipiebant, illam compellat, ut aditum sibi faciat ad Collegium. Post exiguam moram, instat urgetq; confidentissimè: *Agathula soror mea, non audis? Aperi mihi ô Virguncula Christi. Non te fugit, fractas corpusculi mei vires sub Jove frigido noctem sine damno ferre non posse. Itaq; necessum est, ut nisi in pristinos cruciatus servulum revolvi velis, portas ipsa actutum aperias. Et dabis hoc amanti, qui nihil meritus, omnia sperat.* Vix dixerat: & porta minor confestim patuit, sed per quam ipse solùm cum socio ingredi urbem poterat, curru & equis extrà relictis. Quare novis precibus Divam aggreditur, & *Aga-*

tha, inquit, *ſpes mea, quid me ludis? mancipium tuum audi, ſed fidum per omnia. Ut currus quoq; introeat, opus eſt; majorem aperi portam, utramq; laxa valvam.* Dictum factum. Diſſilire viſæ ſunt valvæ, auriga cum curru lætus invehitur. Sed Pater jubet illum, ſubſiſtere pauliſper, & portam obſerare; ne fortè cuſtodibus aliquid incommodi crearetur. Revertitur ergo, mandatum executurus, ſed præ ſtupore pavens tremenſq; invenit eam, ſeris & vectibus de more optimè occluſam. Quomodo igitur cum curru & equis intraverit, non capiebat. At P. Bernardus, Divæ pronam in ſe voluntatem, & humanâ majorem poteſtatem, non ignorabat: poteratq; cum regio Vate fidenter canere illud Pſalm. 17. 30. *In DEo meo transgrediar murum*, non ſolùm portas occluſas. *Paulinus in vita P. Bernard.* Tanner. *in Soc: Apoſt. Imitat.*

VII

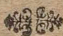
VII.

QUod Divina Bonitas spem suam reponenti in ipsa, liberaliter pollicita est Psal. 90, *Clamabit ad me, & ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione; eripiam eum & glorificabo eum:* id cumulatè implevit in Maximiliano I. Austriæ Archiduce. Delectabatur inprimis hic princeps in ætate floridore, venatione rupicaprarum, quibus in horridis rupibus suis abundat Tirolis. Contigit, ut propè Oenipontum, mirâ aviditate reptaret per saxa, manibus pedibusq; ad aliquam hujusmodi caprarum detegendam, aulicis minùs agilibus longè post se relictis. Intentus uni prædæ, non circumspectabat, quò pergeret, quomodo rediret; tandem eò evasit, ut in præcipitio altissimæ rupis constitutus, nec ascendere ulteriùs, nec descendere valeret, nec ullus hominum eò eluctari auderet, aut posset. Adhibitis frustra omnibus, quæ poterant, mediis indictisq; per

Eccle-

Ecclesias supplicationibus pro salute Archiducis, cui vel fame, vel lapsu præcipiti pereundum erat; ipse se non neglexit. Tolerato igitur in summa inedia triduo, collegit vocem, altumq; inclamavit, memor Austriacæ pietatis: ut Venerabile Eucharistiæ Sacramentum adferretur; quod siquidem sumere non liceret, saltem oculis eminus delibaret, & prono corpore supplex adoraret. Satisfactum sine mora voto Principis Optimi; indulsitq; ille ad satietatem pietati suæ: cùm ecce sonitum audit, tanquam gradientis inter vicina virgulta, viditq; juvenem pastoritium adreptantem, & bipenni semitam exscindentem in rupe. Propior factus monet Maximilianum; fideret DEo, qui ipsum è faucibus mortis eruere posset; ac intrepidus sequeretur se ductorem, semitarum omnium inter horribilia illa præcipitia probè gnarum. Respiravit ille, oculisque ac manibus in cælum levatis, gratias agit

git ardentes, pro miſſo ſibi Salvatore. Quem fidenter ſecutus per invia & devia, delatus eſt in viam, qua ſecurus rediret ad ſuos. Accurrente certatim aulâ, ductor ille ex oculis evanuit, prodiditq; hoc ipſo, quis, & à quo veniſſet. Maximilianus Soſpitatori DEo gratus, in imo rupis cavernam excidi curavit, in qua prægrandem Crucifixi imaginem poſuit, ad perpetuam rei memoriam: benedixitq; DEo cum Victrice Judith, cap. 13. *Vivit Dominus, quoniam cuſtodivit me Angelus ejus, & hic euntem, & ibi commorantem, & inde huc revertentem:* & non permiſit extingvi ſcintillam Auſtriæ! Servavit nimirum illum Providentia Divinâ: ut laudatiſſimum paulò pòſt ageret Imperatorem, dictus Maximilianus FORTIS, propter edita raræ fortitudinis ſpecimina in conficiendis urſis, leonibus, &c. Obijt anno 1519. *Fuxius in memoria ſtirpis Habsburgicæ.*

Vale jam Lector pie, & vide ne aberres à domo Beatæ Æternitatis; quemadmodum aberravit ille, cui in suprema hora adstitit Sacerdos noster, & ad periculosum illud iter instruxit. Ut anima corpus deseruisse visa est: Sacerdos cum circumstantibus procidens in genua, Litanias de omnibus Sanctis pro defuncto recitare instituit. Et Ecce defunctus sese erigit, & elata voce, Ergo erravimus, *inquit. Cohorruerunt omnes, prosecuti tamen sunt Litanias. At ille iterum se erigens, iterum ingeminat:* Ergo erravimus. *Continuant nihilominus orantes suas preces, cùm tertiò se erigens defunctus inclamat:* Ergo erravimus. *O errorem, nunquam satis dolendum, nunquam corrigendum, semper puniendum! Perge Viator: sed vide, Quò?*

FINIS.

IN-

INDEX.

Distractiones Generales.

DISTRACTIONES SPECIALES
PER SINGULOS HEBDOMADÆ DIES.

Di-

LAUS DEO.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0022098

